

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ ГОРЊЕ ПОДУНАВЉЕ

Предлог плана

Носилац израде Плана
**ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УРБАНИЗАМ,
ГРАДИТЕЉСТВО И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

Покрајинска секретарка
Душанка Д. Сремачки, дипл. грађ. инж.

Нови Сад, фебруар 2012. године

Координатор

**Републичка агенција за просторно планирање,
Организациона јединица за територију Аутономне Покрајине Војводине**
Нови Сад

Директорка

Весна Поповић, дипл. инж. арх.

Обрађивач

ЈП „Завод за урбанизам Војводине“
Нови Сад

Директор

Владимир Зеленовић, дипл. инж. маш.

СИНТЕЗА И КООРДИНАЦИЈА: мр Оливера Добривојевић, дипл.пр.планер

СТРУЧНИ ТИМ:

Становништво и привреда: Љиљана Јовичић Малешевић, дипл.екон.

Мрежа насеља, јавне службе и туризам: Ангелина Богојевић, дипл.инж.арх.
мр Оливера Добривојевић, дипл.пр.планер

Пољопривреда: Мирољуб Љешњак, дипл.инж.пољ.

Саобраћајна инфраструктура: Зоран Кордић, дипл.инж.саоб.

Водопривредна инфраструктура: Бранко Миловановић, дипл.инж.мелио.

Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура: Зорица Санадер, дипл.инж.елек.

Енергетска инфраструктура: Милан Жижич, дипл.инж.маш.

Заштита животне средине: мр Тамара Зеленовић Васиљевић

Заштићена природна добра, заштита предела: Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх.

Непокретна културна добра, заштита од елементарних непогода и одбрана земље: Ангелина Богојевић, дипл.инж.арх.

Правна регулатива: Теодора Томин Рутар, дипл.правник

Геодетско документациона и аналитичко информациона основа: Милко Бошњачић, инж.геод.
Оливера Његомир, дипл.матем.

КОНСУЛТАЦИЈЕ И САРАДЊА:

Основне поставке концепције развоја: Др. Дејан Ђорђевић, дипл.пр.планер

САДРЖАЈ

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	3
1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	5
1.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА	5
1.2. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ.....	5
2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА	8
2.1. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА	8
2.2. ДРУГИ РАЗВОЈНИ ДОКУМЕНТИ	19
3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ПОТЕНЦИЈАЛИ, ОГРАНИЧЕЊА, SWOT АНАЛИЗА)	20
3.1. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	20
3.1.1. Природа, природне вредности подручја и природна добра.....	20
3.1.2. Непокретна културна добра	24
3.1.3. Животна средина	26
3.1.4. Демографски развој	28
3.1.5. Мрежа насеља и јавне службе	29
3.1.6. Привредни/економски развој и туризам	31
3.1.7. Пољопривредно земљиште и пољопривреда	32
3.1.8. Шумско земљиште, шумарство, лов и риболов	34
3.1.9. Водни ресурси и минералне сировине	36
3.1.10. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура	39
3.1.11. Водопривреда и водна инфраструктура	40
3.1.12. Енергетика и енергетска инфраструктура	43
3.1.13. Електронске комуникације и електронска комуникациона инфраструктура.....	44
3.1.14. Институционална организација и одговорност	45
3.2. SWOT АНАЛИЗА.....	46
II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	49
1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	49
2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА	49
2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ	49
2.2. ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА	49
2.2.1. Природа и природна добра	49
2.2.2. Непокретна културна добра	50
2.2.3. Животна средина	50
2.2.4. Демографски развој	51
2.2.5. Мрежа насеља и јавне службе	51
2.2.6. Привредни/економски развој и туризам	51
2.2.7. Пољопривредно земљиште и пољопривреда	52
2.2.8. Шумско земљиште, шумарство, лов и риболов	53
2.2.9. Водни ресурси и минералне сировине	54
2.2.10. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура	55
2.2.11. Водопривреда и водна инфраструктура	55
2.2.12. Енергетика и енергетска инфраструктура	56
2.2.13. Електронске комуникације и електронска комуникациона инфраструктура.....	57
3. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	57
4. РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ И МЕЋУОДНОСИ СА ОКРУЖЕЊЕМ	59
III ПЛАНСКА РЕШЕЊА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ	61

1. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА	61
1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ.....	61
1.2. ШУМЕ, ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	62
1.3. ЛОВНА И РИБОЛОВНА ФАУНА	63
1.4. ВОДЕ.....	64
1.5. МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ.....	65
2. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА ДЕМОГРАФСKE И СОЦИЈАЛНЕ ПРОЦЕСЕ И СИСТЕМЕ	65
2.1. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ.....	65
2.2. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА, РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	66
2.2.1. Мрежа и функције насеља	66
2.2.2. Јавне службе	66
2.2.3. Рурално подручје.....	68
3. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА ЕКОНОМИЈУ И ПРИВРЕДНЕ СИСТЕМЕ	68
3.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ.....	68
3.1.1. Рурални развој и пољопривреда	69
3.1.2. Туризам.....	71
3.1.3. Шумарство, лов и риболов.....	75
3.1.4. Индустија и мала и средња предузећа (МСП)	76
4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА	76
4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	76
4.2. ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА	78
4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА	82
4.3.1. Електроенергетска инфраструктура.....	82
4.3.2. Термоенергетска инфраструктура	83
4.3.3. Коришћење обновљивих извора енергије	84
4.4. ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА.....	85
5. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА.....	86
5.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	86
5.2. ЗАШТИТА ПРЕДЕЛА	87
5.3. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА	89
5.3.1. У границама Резервата	89
5.3.2. Ван граница Резервата	92
5.4. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	93
6. НАМЕНА ПРОСТОРА И БИЛАНС ПОВРШИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ.....	94
IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА.....	96
1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗЕМЉИШТА.....	96
1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ.....	96
1.2. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ.....	96
1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	97
1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	98
2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, ГРАЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПОДРУЧЈА РЕЗЕРВАТА ПРЕМА УТВРЂЕНОМ РЕЖИМУ ЗАШТИТЕ	100
3. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ПОСЕБНЕ И ДРУГЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	104
3.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	104
3.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА	107
3.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА	109
3.3.1. Електроенергетска инфраструктура.....	109
3.3.2. Термоенергетска инфраструктура	110
3.4. ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА.....	113
3.5. ПРОТИВГРАДНЕ СТАНИЦЕ.....	114
3.6. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ОБЈЕКТЕ.....	114
3.7. ЗАШТИТНИ ПОЈАСЕВИ ЗЕЛЕНИЛА.....	115

4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ	116
4.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ	116
4.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА	117
4.3. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД РАТНИХ ДЕЈСТАВА	118
4.4. МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ ДОБАРА	118
4.4.1. Мере заштите у Резервату	118
4.4.2. Заштићена подручја ван Резервата	121
4.4.3. Станишта заштићених врста од националног значаја и подручја планирана за заштиту	122
4.4.4. Мере заштите еколошких коридора	122
4.4.5. Опште мере заштите биодиверзитета	123
4.5. МЕРЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА	123
4.6. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ	124
4.7. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНАМА И ОБЈЕКТИМА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЛИЦИМА СА ПОСЕБНИ ПОТРЕБАМА У ПРОСТОРУ ...	124
V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	125
1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ	125
2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНИХ И УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА	126
3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ	128
4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ	130

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

1.	Посебна намена простора	1:50 000
2.	Мрежа насеља и инфраструктурни системи	1:50 000
3.	Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара	1:50 000
4.	Карта спровођења	1:50 000

СПИСАК ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА

ТАБЕЛЕ

Табела 1. Одабрани профили	27
Табела 2. Локалитети на којима се врши праћење квалитета земљишта	27
Табела 3. Кретање укупног броја становника	28
Табела 4. Преглед насеља према величинским категоријама	29
Табела 5. Рибњаци	41
Табела 6. Заливни системи у обухвату Плана	41
Табела 7. Пројекција укупног броја становника по насељима за период 2002.-2021.год.	65
Табела 8. Организација јавних служби према хијерархијском нивоу насеља	67
Табела 9. Планирана мала хидроелектрана "Бездан" на простору Плана	84
Табела 10. Биланс површина у ха ¹	95
Табела 11. Елементи (препоруке) државних и општинских путева	104
Табела 12. Елементи (препоруке) железничких пруга	105
Табела 13. Објекти у саставу гасовода	111
Табела 14. Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу	112
Табела 15. Растојања мерно регулационе станице (МРС) од других објеката	112

ГРАФИКОНИ

Графикон 1. Режији заштите у Резервату у ha и %	90
---	----

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

ЈП "Завод за урбанизам Војводине", Нови Сад (обрађивач Плана), приступио је изради **Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе "Горње Подунавље"** (у даљем тексту: План), на основу Одлуке о изради Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени лист АПВ", бр. 8/07), чији је саставни део Програм за израду Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Горње Подунавље.

Носилац израде Плана је Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине а координатор активности Републичка агенција за просторно планирање – Организациона јединица за територију АП Војводине.

Израда Просторног плана започета је у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03 и 34/06) и Правилника о садржини и изради планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 60/03). У међувремену ступио је на снагу Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС и 24/11), као и Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС", бр. 31/10, 69/10 и 16/11), у складу са којима је сачињен **Концепт плана** (прва фаза у изради Плана).

Плански основ за израду Плана представља Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", бр. 88/10) и Регионални просторни план Аутономне Покрајине Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 22/11)

Правни основ за израду Плана представља:

- Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС и 24/11);
- Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", бр. 88/10);
- Уредба о заштити Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09).

У поступку јавног увида Покрајински завод за заштиту природе је доставио Мишљење на Нацрт ППППН СРП "Горње Подунавље" (бр. 03-1747/2) у ком истиче да је геореференцирањем картографских података 2011. године утврђено да постоје одступања површина у режиму заштите I, II и III степена у односу на површине исказане у Уредби.

Текст плана је допуњен и формулисан у складу са закључком Комисије за спровођење поступка јавног увида на начин да је поред нумеричких података по режиму заштите из Уредбе у загради дат одговарајући нумерички податак преузет из Мишљења Покрајинског завода за заштиту.

Просторно планска решења усаглашена су са прописима који посредно или непосредно регулишу ову област:

- Закон о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка);
- Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09-др. закон и 43/11-УС);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04);
- Закон о управљању отпадом ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о заштити од буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95 и 23/01-СУС, "Службени лист СРЈ", бр. 16/01-УС, "Службени гласник РС", бр. 20/09);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" бр. 30/10);
- Закон о шумама ("Службени гласник РС" бр. 46/91, 83/92, 54/93, 60/93, 54/96 и 53/93, 67/93, 48/94, 101/05-др.закон) (одредбе чл.9. до 20.);
- Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11);
- Закон о културним добрима ("Службени гласник РС", бр. 71/94, 52/11-др. закон, 52/11-др. закон и 99/11-др. закон);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр.62/06, 65/08 и 41/09);
- Закон о пољопривреди и руралном развоју ("Службени гласник РС", бр. 41/09);
- Закон о сточарству ("Службени гласник РС", број 41/09);
- Закон о ветеринарству ("Службени гласник РС", бр. 91/05, 30/10);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10);
- Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 53/93-др.закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 54/96 и 101/05-др.закон) (одредбе чл. 81. до 96.);
- Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05, 123/07 и 101/11);
- Закон о железници ("Службени гласник РС", бр. 18/05);
- Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 116/07, 88/09 и 104/09-др.закон);
- Закон о рударству и геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 88/11)
- Закон о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95 и 101/05-др. закон чл. 38 ст.3);
- Закон о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 84/04 и 57/11);
- Закон о територијалној организацији Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 129/09);
- Закон о електронским комуникацијама ("Службени гласник РС", бр. 44/10);
- Закон о туризму ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 88/10);
- Закон о дивљачи и ловству ("Службени гласник РС", бр. 18/10);
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда ("Службени гласник РС", бр. 36/09);
- Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", бр. 111/09 и 92/11)
- Закон о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 111/09)
- Закон о потврђивању Конвенције о сарадњи на заштити и одрживом коришћењу реке Дунав ("Службени лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 02/03);
- Закон о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 102/07);

- Закон о потврђивању Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта ("Службени гласник РС", бр. 102/07);
- Закон о заштити државне границе ("Службени гласник РС", бр. 97/08);
- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 11/02);
- Уредба о заштити специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09);

као и други законски и подзаконски акти који на директан или индиректан начин регулишу ову област.

План (друга фаза у изради Плана) садржи текстуални део са 16 табела, 1 графиконом и графички део.

Текстуални део има следећи основни садржај: I Полазне основе, II Принципи, циљеви и општа концепција просторног развоја подручја посебне намене, III Планска решења развоја подручја посебне намене, IV Правила употребе земљишта, правила уређења и правила грађења и V Имплементација.

Графички део Плана чине: Реферална карта 1. "Посебна намена простора", Реферална карта 2. "Мрежа насеља и инфраструктурни системи", Реферална карта 3. "Природни ресурси, заштита животне средине и природних и културних добара" и Реферална карта 4. "Карта спровођења"; у размери 1:50 000.

Паралелно са израдом Плана, а на основу Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени лист АПВ", бр. 8/07), припремљен је Извештај о Стратешкој процени утицаја Просторног плана подручја посебне намене Специјалног резервата природе Горње Подунавље.

План се доноси за период до 2021. године, са елементима за имплементацију до 2015. године.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Специјални резерват природе Горње Подунавље (у даљем тексту Резерват) проглашен је 2001. године као заштићено природно добро од изузетног значаја, односно I категорије, на основу Уредбе о заштити Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09).

Резерват представља ретко очуван ритски комплекс (Моношторски и Апатински рит) са специфичним природним, културно-историјским, туристичким, амбијенталним и другим вредностима.

Горње Подунавље ужива и међународну заштиту. Због познатих орнитолошких вредности ово природно добро је издвојено као станиште птица (IBA подручје), али и биљака и дневних лептира (IPA, PBA). Уписано је у Рамсарску листу као значајно влажно подручје у складу са Рамсарском конвенцијом. Део је EMERALD мреже којом су обухваћена подручја значајна за заштиту и очување дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта, и представља потенцијални резерват биосфере (UNESCO-MaB).

Специфичности Резервата су:

Аутентичност (изворност-аутохтоност) – Огледа се у очуваности типичних и специфичних вредности изворне природе. Поседује особине које чине да ово подручје има посебне природне вредности.

Репрезентативност - Очуваност и разноврсност изворних орографских и хидрографских облика ритова, очуваност и бујност изворних биљних заједница ритова, разноврсност и богатство флоре и фауне, као и особита лепота пејзажа чине темељни феномен овог природног добра.

Пејзажне вредности - Пејзажно-амбијенталне вредности у смислу атрактивности, смена водених и копнених екосистема, имају велику вредност. У разноврсним, богатим и раскошним природним појавама и облицима у њиховој међусобној повезаности, у складној испреплетености сачувана је исконска лепота природе.

Туристичке вредности - Налазећи се уз реку Дунав, у близини градова Сомбора и Апатина, добро повезан комуникацијама и лако приступачан, Резерват својим природним особеностима, лепотом, могућностима за лов и риболов и другим спортско-рекреативним активностима на води, поседује и могућност развоја боравишно спортско-рекреативног туризма, излетничког и екскурзионог туризма, манифестационог туризма, еко туризма, сеоског туризма и других видова туризма. Као значајан туристички потенцијал важно је истаћи и трасу међународне бицикличке стазе уз Дунав – цикло коридор 6, који већим делом пролази кроз Резерват.

Еколошке вредности – Резерват представља једну од последњих оаза изворне природе и сложени мозаик различитих екосистема (барских, мочварних, водених, ливадских, жбунастих, шумских) који га у ширем смислу чине јединственом целином. Има еколошки значај у функцији очувања станишта различитих биљних и животињских врста као и њихових животних заједница.

Научно-истраживачке вредности – Као подручје на коме су се очувале битне карактеристике ритова, у Резервату је могуће и потребно вршити научна истраживања.

Простор у обухвату Плана (ван граница Резервата), у коме се налазе и околна насеља, представља административни и делом природни оквир Горњег Подунавља и има карактер делимично измењеног аутохтоног амбијента у коме до изражаја долазе човекове активности (насеља, обрадиве површине, шумарство, лов и риболов и др.) са својим културно-историјским и етнолошким вредностима.

Изванредан гео-саобраћајни положај (Паневропски мултимодални коридор VII-међународни пловни пут VIc категорије) на реци Дунав, положај Општина у обухвату Плана у граничном појасу и повољне природне и хидролошке карактеристике, чине одличне претпоставке за реализацију стратешких опредељења за развој овог подручја.

Основни разлог за израду Плана јесте стварање услова за реализацију националних, републичких, покрајинских и локалних интереса, првенствено у области заштите, унапређења и развоја подручја Резервата природе, као и стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење овог подручја.

Овај плански документ такође, треба да пружи основ за реализацију бројних европских иницијатива и различитих конвенција које је потписала наша земља, а које се односе на режим пловидбе, заштиту приобаља, квалитет воде реке Дунав, као и стратегије просторног развоја и на њима заснованих развојних програма и пројеката.

1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА, ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1.1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Подручје Плана налази се у крајњем северозападном делу Републике Србије, односно АП Војводине и једним делом се граничи са Републиком Мађарском и Републиком Хрватском. У регионално-географском погледу планско подручје припада Панонској низији. У физичком смислу, подручје се простира правцем север-југ, у висинским зонама од 95 до 80 мнв. У административном смислу планско подручје припада Западнобачком управном округу (Град Сомбор и општина Апатин).

Границе обухвата Плана чине:

- на северу државна граница Републике Србије са Републиком Мађарском,
- са источне стране, спољне (источне) границе катастарских општина Бачки Брег, Колут, Бездан и Бачки Моноштор, у Граду Сомбору, као и спољне (источне) границе катастарских општина Купусина, Апатин и Сонта, у општини Апатин;
- на југу и западу средином тока реке Дунав.

1.2. ГРАНИЦЕ ЦЕЛИНА И ПОДЦЕЛИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Граница Специјалног резервата природе "Горње Подунавље"¹, почиње на средини пловног пута реке Дунав, на државној граници Републике Србије и Републике Мађарске на km 1433, и иде североисточно до великог насипа прве одбрамбене линије до саме границе са Мађарском затим на исток државном границом између Републике Србије и Републике Мађарске до Бајског канала код старе карауле - Продор (Карапанца). Ту граница прелази Бајски канал на његову источну, леву обалу до секундарног насипа, и иде западном ножицом секундарног насипа на југ до места где се секундарни насип спаја са насипом поред леве обале Бајског канала. Од те тачке граница даље иде на југ западном ножицом насипа до уставе "Шебешфок". Код уставе "Шебешфок" граница се ломи под правим углом и скреће на запад идући северном ножицом насипа асфалтног пута Бездан - мост на Дунаву "51 - дивизија" до споја са насипом прве одбрамбене линије, где се граница ломи и под правим углом на југ пресеца асфалтни пут, као и канал Бездан-Бечеј и избија на секундарни насип десне обале тог канала, пресеца секундарни насип и избија на јужну ножицу насипа. Од те тачке граница наставља јужном ножицом секундарног насипа у правцу запада до подножја насипа асфалтног пута мост "51. дивизије" - Бездан и наставља источном ножицом тог насипа у правцу југа до места где насип, односно асфалтни пут скреће под правим углом према Дунаву. Граница иде даље западном ножицом секундарног насипа који се налази поред леве обале канала ДТД у правцу југ-југоисток до спајања истог са насипом друге одбрамбене линије код места званог "Костина пумпа".

Од места спајања секундарног насипа са насипом друге одбрамбене линије граница заштићеног природног добра иде на југоисток западном и јужном ножицом насипа до места где се спаја са Великим каналом (Бездан-Бечеј), где се ломи под правим углом и иде на север источном ножицом насипа поред десне обале Великог канала до насеља Бездан где се ломи под правим углом и иде на исток пресецајући канал Бездан-Бечеј обухватајући притом простор Чапљарника, долази до насипа (асфалтни пут Бездан-Бачки Моноштор). Ту се граница ломи и враћа на југ идући западном ножицом насипа до почетка шуме газдинске јединице "Колут-Козара", одељење 18, пресеца пут Бездан-Бачки Моноштор под правим углом у правцу истока, иде северним и источним рубом одељења 18, Г.Ј. "Колут-Козара", прелази железничку пругу Бездан-Бачки Моноштор,

¹ Према Уредби о заштити Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09)

наставља на исток северном страном одељења 11 до одељења 10 где скреће под правим углом идући у правцу севера западном ивицом одељења 10 и 9 до асфалтног пута Сомбор - Бездан и ломи се под правим углом према истоку до речице Плазовић (Киђош) и прелази на њену леву обалу. Кад граница пређе на леву обалу речица Плазовић иде на југ њеном левом обалом до северозападног руба одељења 30, газдинске јединице "Колут-Козара". Даље, граница се наставља северозападним и западним рубом одељења 30, 25, 24 и 19 до подножја асфалтног пута Сомбор-Бездан (до споменика руским борцима), те наставља северним рубом одељења 19 и 20 у правцу истока до западног руба одељења 21, пресеца пут Сомбор-Бездан обухвата одељења 21 са запада, севера и истока до источног руба одељења 22, где скреће на југ идући источним рубом одељења 22 и 27, затим скреће на запад идући јужним рубом одељења 27, затим наставља источним рубом одељења 27 и 28 на југ до одељења 33 где скреће на југозапад идући јужним рубом одељења 33 и 32 до речице Плазовић (Киђош), прелази речицу и наставља јужним рубом одељења 32 и 31 до границе са одељењем 13 (ребир Штрбац). Од те тачке граница скреће на југ идући источном страном одељења 13, затим на запад јужним рубом одељења 13, пресеца железничку пругу Бездан-Сомбор, наставља јужним рубом одељења 14 до обале великог канала Бездан-Бечеј, прелази канал, ломи се под правим углом у правцу севера и наставља секундарним насипом поред десне обале тог канала до бродоградилишта северно од Бачког Моноштора, где избија на насип друге одбрамбене линије поред леве обале канала ДТД. Граница даље наставља подножјем (западна ножица) тог насипа у правцу југа до водозаштитне уставе на каналу ДТД северно од насеља Купусина, где се ломи у правцу запада и наставља подножјем (северна ножица) тог насипа све до споја са насипом прве одбрамбене линије који се налази поред леве обале Дунава (камп насеље Вагони). Од тачке где се насип друге одбрамбене линије спаја са насипом прве одбрамбене линије граница иде на југ западном ножицом насипа прве одбрамбене линије до бродоградилишта "Дунав" - Апатин, где се ломи и излази на леву обалу Дунава, наставља обалом Дунава до km 1399, ломи се и излази на насип прве одбрамбене линије, иде на југ западном ножицом тог насипа до места "Циглане" где излази на насип Апатин-Богојево. Од те тачке граница иде источном ножицом насипа прве одбрамбене линије (Апатин-Богојево) до расадника "Зверињак" (одељење 14, ГЈ "Заштићене шуме").

Код расадника "Зверињак" граница природног добра излази и спаја се са заштитном оградом и даље наставља заштитном оградом до шумског ревира Кошаре (одељење 44) одакле наставља заштитном оградом у правцу североистока (граница одељења 44 и 40) до места где се шумски ребир Кошаре спаја са баром (Велика бара). У тој тачки граница заштићеног природног добра одваја се од заштитне ограде, ломи се под правим углом и иде на север западном обалом Велике баре поред Ђанићевог салаша до Балговог салаша. Код Балговог салаша граница природног добра се ломи под правим углом, прелази бару, на њену источну обалу одакле наставља источном обалом Велике баре у правцу југа до одељења 49 шумског ревира Кошаре где се поново спаја са заштитном оградом. Граница природног добра наставља даље заштитном оградом до рибарске куће испод насипа прве одбрамбене линије Апатин-Богојево. Од рибарске куће граница наставља заштитном оградом до реке Дунав, пресеца Дунав до његове матице и даље узводно средином пловног пута реке Дунав до почетне тачке.

Саставни део Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" чини и Мирковића бара (Варошко језеро) која се простире на кат. парц. 5053, 5054, 5055, 5056, 5057, 5058, 5059, 5060, 6221 и 6222 КО Апатин.

На подручју Резервата установљени су **режими заштите I, II и III степена**.

Режим заштите I степена површине 261,62 ha, (294,01 ha)² обухвата 7 подручја:

- Спољна Ковачица - Језеро, површине 8,89 ha, ГЈ: Карапанца, Ревир: Карапанца, Одељење: 30, чистине 2, 3;
- Опаљеник - Слана бара, ГЈ: Колут-Козара, Ревир: Штрбац, Одељење: 14, чистина 6;
- Шаркањ, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Казук, Одељење: 49, одсек а, б, ц, д, чистине 1, 2, 5, 6;

- Црна бара, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Казук, Одељење: 52 чистине 1, 9, Одељење: 53 чистина 5;
- Адлер, ГЈ: Апатински рит, Ревир: Каније-Песак, Одељење: 35 одсек д, чистина 4, 5, 6, Одељење: 40 чистина 3, 4;
- Велика хагла - Сребренички дунавац, ГЈ; Апатински рит, Ревир: Дубоки јендек, Одељење: 47 чистина 1, Одељење: 48 чистина 5, Одељење: 49 одсек а, б, ц, д, е, г, чистине 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7;
- Велика Бакуља, ГЈ: Апатински рит, Ревир: Бакуља, Одељење: 77 одсек ц, ф, г, чистине 2, 3, 4, 5, Одељење: 80 чистина 3, Одељење: 81 одсек е, ф, чистина 4, Одељење: 82 одсек ц, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Одељење: 83 одсек а, б, ц, чистина 1, 2, 3, 4, 5, Одељење: 84 одсек а, б, ц чистина 1, 2.

Режим заштите II степена површине 4.843,81 ha (3.108,18ha)², обухвата 14 подручја:

- Продор, ГЈ: Карапанца, Ревир: Карапанца, Одељење: 3. одсек а, Одељење: 4 одсек а, б, ц, д, е, ф, г, Одељење: 6 одсек а, б;
- Лабудовњача, ГЈ: Карапанца, Ревир: Карапанца, Одељење: 14 чистина 1, 4, Одељење: 15 одсек а, б, ц, д, е, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, Одељење: 16 одсек а, б, г, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Одељење: 17 чистина 1, 2, 3. Одељење: 18 одсек а, б, ц, д, е, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, Одељење: 19 одсек ц, ф, чистина 2, 3, 4, 5, Одељење: 20 чистина 1, Одељење: 21 чистина 5, 6, 10, Одељење: 22 одсек а, е, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Одељење: 24 одсек а, чистина 1, 2, 3, 4, Одељење: 25 одсек д, чистина 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8;
- Штрбац-Црна бара, ГЈ: Колут-Козара, Ревир: Штрбац, Одељење: 10 одсек а, б, ц, д, е, ф, г, х, и, ј, к, л, м, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Одељење: 11 одсек а, б, ц, д, е, ф, г, х, и, ј, к, л, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Одељење: 12 одсек а, б, ц, д, е, чистина 1, 2, 3, 4, Одељење: 13 одсек а, б, ц, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6;
- Халасица, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Шмагуц, Одељење: 16 одсек а, б, ц, д, е, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, Одељење: 17 чистина 1, 2, 3;
- Ђурђинска греда, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Сига, Одељење: 46 одсек б, ц, д, х;
- Широки рит, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Казук-Хампо (Широк рит), Одељење: 56 одсек а, б, чистина 1, 2, 3, 4, 5, Одељење: 57 одсек а, б, ц, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, Одељење: 58 чистина 7, 5, Одељење: 61 чистина 1;
- Казук-Дунав, ГЈ: Моношторске шуме, Ревир: Казук-Хампо, Одељење: 55 одсек а;
- Мирковића бара-Варошко језеро, површине 28,00 ха, Барско мочварни екосистем;
- Голић-Бара Дангузовац, ГЈ: Апатински рит, Ревир: Стаклара (Голић и бара Дангузовац), Одељење: 63 одсек ц, д, е, ф, г, х, и, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, Одељење: 64 одсек ц, д, чистина 4, 5, Одељење: 66 одсек е, ф, г, х, чистина 1, 2, Одељење: 67 одсек а, б, ц, д, е, ф, чистина 1, 2, 3, 4, 5, Одељење: 69 одсек ц, чистина 2, 3, Одељење: 70 одсек а, б, ц, д, е, ф, чистина 1, 2, 3, 4, 5, Одељење: 71 одсек а, б, ц, д, е, ф, г, х, чистина 1, 2, 3, 4, Одељење: 72 одсек а, б, ц, д, е, ф, г, х, и, ј, к, чистина 1, 2, Одељење: 73 одсек а, б, ц, д, е, ф, чистина 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, Одељење: 74 одсек а, б, ц, д, е, ф, чистина 1, 2, 3;
- Кошаре-Сонћанска бара, ГЈ: Заштићене шуме, Ревир: Кошаре (Велика или Сонћанска бара), Одељење: 46 чистина 1, 2, 7, Велика бара;
- Велика Бакуља, ГЈ: Апатински рит, Ревир: Бакуља, Одељење: 80 одсек б, ц, д, е, ф, чистина 1, 2;
- Стари токови Дунава-Антропогени водотоци;
- Бестремент, ГЈ: Заштићене шуме, Ревир: Дубоки јендек (Бестремент), Одељење: 32 чистина 2, Одељење: 33 одсек е, ф, чистина 3, 4, 6, Одељење: 34 одсек а, б, ц, чистина (бара Бестремент) 1, 2, 3, 4, 5, Одељење: 35 чистина (бара) 2;
- Храстова греда ГЈ: Заштићене шуме, Ревир: Канлија песак, Одељење: 20 чистина 1, 3, Одељење: 21 одсек е, д, чистина 1, Одељење: 23 одсек а.

² Нумерички подаци за површине под режимом заштите I и II степена добијени су геореференцирањем картографских података

Режим заштите III степена површине 14.499,56ha (15.952,62ha)³ обухвата преостали простор, односно подручје Резервата изузимајући зоне заштите I и II степена.

Укупна површина Резервата износи 19.605,00ha (19.354,81 ha)⁴.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ДРУГИХ РАЗВОЈНИХ ДОКУМЕНАТА

2.1. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године

Основни циљеви заштите и одрживог коришћења природног наслеђа су: очување и унапређење биолошке разноврсности, вредности геонаслеђа и предела и развој јавних функција заштићених подручја, првенствено у области научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта и рекреације; одрживи развој заштићених подручја и остварење добробити локалних заједница кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора као грађевинске категорије, развој туризма и пољопривреде; повезивање и усклађивање националног са међународним системом заштите природе. Подручје Горњег Подунавља предвиђено је за уписивање у Листу резервата биосфере (UNESCO-МаВ).

Концепција развоја заштите **биодиверзитета** ће се заснивати на:

- Заштити биодиверзитета кроз систем заштите природе у оквиру заштићених природних добара;
- Заштити великог броја појединачних дивљих биљних и животињских врста;
- Успостављање Пан-европске еколошке мреже Natura 2000;
- Идентификацији станишта међународног значаја.

Основни циљ заштите, уређења и развоја предела су разноврсни, високо квалитетни и адекватно коришћени предели и физички уређена, за живот и боравак пријатна рурална и урбана насеља и градови, развијеног идентитета заснованог на поштовању и афирмацији природних и културних вредности.

Концепција заштите, уређења и развоја предела подразумева различите приступе обезбеђивања квалитета предела, који се утврђују Студијом о пределима Србије, а у односу на циљеве просторног развоја појединих делова Србије, и то:

- развој усклађен са специфичним развојним и регионалним карактером предела и физичком структуром насеља на целој територији;
- промоција, заштита и одрживо коришћење проглашеног природног и културног наслеђа (предела и природних и културних вредности у насељима) и њихово повезивање у простору (локалне, регионалне, државне еколошке и културне мреже);
- јачање и промовисање постојећих и креирање нових вредности у просторима у којима је вредност предела и амбијената насеља од посебног значаја за развој (туристичка, културна подручја) и/или представљају део интернационалних мрежа и пограничних области;
- санација и креирање нових вредности у просторима у којима је вредност предела у потпуности деградирана па је могућа рестаурација или креирање нових вредности;
- минимизирање негативних и стимулисање позитивних утицаја новог развоја на карактер и диверзитет предела у просторима са развојним приоритетом.

³ Нумерички податак за површине под режимом заштите III степена добијен је геореференцирањем картографских података'

⁴ Укупна површина Резервата добијена је геореференцирањем картографских података

Основни циљ развоја и заштите **културног наслеђа** је да се оно дефинише као развојни ресурс, заштити, уреди и користи на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета у складу са европским стандардима заштите. Подручја са заштићеним, уређеним и адекватно презентираним културним наслеђем јачаће привлачност и конкурентност за инвестирање и развој туризма.

Према просторној диференцијацији **животне средине**, Резерват спада у подручја веома квалитетне животне средине, док се подручја ван граница Резервата, град Апатин сврстава у подручја угрожене животне средине, као и деонице државних путева I и II која се налазе на подручју обухвата Плана.

У погледу развоја **пољопривреде**, подручје третирано Планом, спада у I Регион који обухвата руралне општине у Војводини. Има повољне земљишне и климатске услове, претежно задовољавајући демографски потенцијал, капитално-интензивну пољопривредну производњу, добру инфраструктуру и повезаност са прерађивачком индустријом.

У погледу **коришћења пољопривредног земљишта**, основни циљ је заштита екосистемских, агроеколошких, економских, пејзажних, социокултурних и других важних функција пољопривредног земљишта, упоредо с унапређивањем просторно-хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехранбених производа.

Основни циљ управљања **шумама** у шумским подручјима је одрживо (трајно) газдовање шумама, што подразумева управљање и коришћење шума и шумског земљишта на такав начин и у таквом степену, да се очува биодиверзитет, а продуктивност, обнављање, виталност и потенцијал шума да се доведу на ниво којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе данашње и будућих генерација, како на локалном, тако и на националном нивоу, водећи рачуна при том да се не угрозе и оштете неки други екосистеми.

Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта: утврђивање зона са диференцираним режимима заштите;

- очување и заштита шума и шумског земљишта;
- унапређење управљања развојем, заштитом и уређењем шума у шумским подручјима;
- примена конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, реформа закона, секторских стратегија, инструмената, мера и политика уз усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних институција и локалних заједница;
- одрживи развој еколошки прихватљивих делатности и активности, у односу на полифункционални значај шума;
- побољшање саобраћајне доступности и повезаности са окружењем;
- функционалне везе и интеграција шумске привреде са осталим делатностима које се одвијају у шумским подручјима и у том смислу континуирани развој;
- коришћење шума као обновљивих извора енергије (мултифункционално коришћење шума и шумског земљишта).

Одрживо **ловно газдовање** подразумева газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање еколошких, економских, и социјалних функција ловства одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација.

Вода за технолошке потребе се захвата из водотока, уз обавезу пречишћавања и рецикулације. Не дозвољава се изградња нових проточних система за хлађење ТЕ и других објеката. Подземну воду смеју да користе само индустрије које троше воду највишег квалитета.

Одводњавање. Већи део Војводине и долињски делови Србије зависе од система за заштиту од унутрашњих и спољних вода. Стратегија развоја система за заштиту од унутрашњих вода своди се на побољшавање перформанси и обнову постојећих система за одводњавање, а то се односи на системе у оквиру ХС ДТД. Осавремењавање система за одводњавање једна је од најрентабилнијих инвестиција, са периодом враћања уложених средстава од 2 до 3 године. Комбинована примена двоенаменских система - за одводњавање и за наводњавање, посебно у зонама ХС ДТД и у брањеним касетама.

Пловидба - Потребна је обнова пловних канала ХС ДТД. Неравномеран распоред пловних путева је један од неповољнијих фактора за убрзанији развој речне пловидбе, јер захтева мешовит превоз и претовар.

Рибњаци - Нови шарански рибњаци се планирају у оквиру интегралних речних система у депресијама уз веће водотоке.

Експлоатација песка и шљунка одвија се дивље и угрожава хидротехничке и еколошке функције водотока. Да би се реализовали циљеви у области вода мора се најпре ставити под контролу нелегална експлоатација песка и шљунка. Експлоатација се може наставити искључиво према ревидованим пројектима, који треба да буду функционално усаглашени са пројектима регулација река, уз неопходно одобрење надлежних водопривредних организација и планско регулисање урбанистичким актом локалне самоуправе.

Одбрана од поплава и регулације река - Највеће потенцијално плављене површине налазе се у Војводини, у којој би, да не постоје заштитни системи, стогодишњом великом водом било угрожено око 1.290.000 ha, као и велики градови Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Бачка Паланка, Бечеј и Нови Бечеј, Апатин, Ковин, Сента, Тител, итд. Територија Војводине је највећим делом нижа од нивоа у рекама при проласку великих вода, па је опстанак и развој могућ само уз безбедно функционисање заштитних система. У Панонској низији кључни објекат који служи и тој сврси је ХС ДТД, који треба да буде обновљен у циљу повећања проточности и ефективности у одбрани од поплава и вишенаменском коришћењу вода.

Заштита од поплава се одвија на ниивоу речних интегралних система. Мере заштите се деле на две групе: (1) хидрограђевинске мере; (2) неинвестиционе мере. *Хидрограђевинске* мере: (а) пасивне мере, које ће да се спроводе линијским заштитним системима (насипи, обалоутврде, регулациони радови, формирање заштитних касета) којима се приобаље брани од поплава таласа; (б) активне мере, којима треба да се утиче на смањење поплава таласа, применом акумулација и ретензија. Карактер активних мера имају и каналски систем ХС ДТД. *Неинвестиционе мере* су превентивне. Циљ је да се ограничавањем или прописивањем начина градње у угроженим зонама спречи пораст потенцијалних штета.

Заштита вода - Циљ је да се квалитет воде у рекама задржи у класама: I и I/II - у зонама изворишта и у подручјима која су заштићена као посебне природне вредности, у класи IIa и IIб у свим осталим случајевима. Класа III је дозвољена само на краћим потезима мањих река низводно од великих насеља и/или индустрија. Ни један потез водотока не може остати у квалитету „ван класа“. Заштита вода ће се одвијати у оквиру већих речних система, уз интегрално коришћење технолошких, водопривредних и организационо-економских мера.

У погледу **минералних сировина** основни циљ је строго контролисано, планско, одрживо и економично коришћење минералних сировина и подземних вода, уз адекватне мере заштите, како би се постигла конкурентност на домаћем и светском тржишту.

Да би се то постигло, треба утврдити следеће оперативне циљеве:

- стимулисање детаљних геолошких истраживања и отварања мањих погона за експлоатацију, пре свега геолошких ресурса, који се употребљавају као грађевински материјали;

- подршка програмима коришћења техногених сировина, као замене природних материјала;
- спречавање непланског коришћења минералних сировина (нпр. песак и шљунак) и подземних вода;
- систематично искоришћавање термалних и минералних вода, као извора обновљиве енергије и као фактора у развоју бањског туризма.

У области развоја **становништва** основни циљ је ублажавање негативних тенденција демографског развоја које би се остварило кроз пораст нивоа плодности, позитиван миграциони биланс и достизање нивоа простог обнављања становништва (стационарне популације) у дужем временском периоду.

Према Просторном плану Републике Србије дефинисана су **функционално урбана подручја (ФУП)** где је Сомбор означен као ФУП државног значаја, у чијем саставу се налази Апатин. Поред тога, полазећи од постојећег стања у мрежи насеља, дефинисаних ФУП-а и потреба будућег одрживог и територијално уравнотеженог развоја извршено је рангирање центара у Републици Србији према функционално-хијерархијској структури где је Сомбор дефинисан као центар националног значаја, док је Апатин сврстан у локални (општински) урбани центар.

Основни циљ развоја села и **руралних подручја** је повећање квалитета живљења у руралним подручјима кроз очување, обнову и одрживи развој њихове економске, социјалне и еколошке виталности, као резултат децентрализације градова и општина.

Основни циљеви просторне организације и дистрибуције **јавних служби** су постизање социјалне једнакости и кохезије у доступности и квалитету услуга од општег интереса, јачање људских ресурса и оспособљавање локалних заједница за унапређење услуга од општег интереса.

На подручју обухваћеном Планом **привредни развој** засниваће се на:

- убрзању реформских процеса,
- повећању продуктивности и већем расту производње,
- повећању ниског и неефикасног иновационог потенцијала.

Основни циљ развоја **туризма**, на простору обухваћеном Планом је остваривање концепта одрживог развоја туризма уз оптимално задовољавање потреба националног и локалног нивоа, интереса тржишта и услова прекограничне и међународне сарадње.

Простор третиран Планом налази се у оквиру туристичког кластера Војводина и представља туристичку дестинацију са мањим учешћем целогодишње понуде. Река Дунав представља туристичко пловни правац, међународног ранга (коридор VII) деоницу главног европског, речно-каналског пловног система и најзначајнији простор за развој туризма на водама. Другим речима, требало би подстицати развој свих облика туризма заснованим на очуваној природи, богатству биодиверзитета Горњег Подунавља и успостављању равнотеже туристичке понуде и тражње. Од утицаја за планско подручје имају потенцијали града Сомбора (богато споменичко и културно наслеђе) и општине Апатин (центар наутничког туризма).

Градски туристички центар Сомбор, националног ранга иако се налази ван обухвата Плана, дефинисан је као центар туристичке регије Горње Подунавље. Од значаја је и Бања Јунаковић, националног ранга иако се налази ван границе обухвата Плана у непосредном окружењу, представља значајан центар развоја бањског туризма.

У области **саобраћајне инфраструктуре**, Просторни план Републике Србије је утврдио саобраћајне капацитете који се односе на простор у обухвату Плана.

У оквиру концепта *путног (друмског)* саобраћаја планиране су одређене активности на следећим путним правцима:

- Државни пут I реда бр. 18, (Hercegszanto) граница Мађарске – Бездан - Сомбор – Српски Милетић – Оџаци – Бачка Паланка - (прекид преко територије Хрватске) – Ердвик– Е-70 – Кузмин - Сремска Рача - граница БиХ (Бијељина);
- Државни пут I реда бр. 17.1 (Батина) граница Хрватске – Бездан – Сомбор – Келебија – граница Мађарске (Томпа);
- Државни пут II реда бр.101, Кула - Сомбор – Апатин - Сонта – Богојево.

Планска решења обухватају активности на путним правцима и путној инфраструктури регионалног (или више регионалног) значаја и могу представљати приоритетну активност у оквиру тих територијалних целина уз сагласност надлежних републичких институција.

На већ изграђеним деоницама наведених путних праваца биће спроведена рехабилитација и реконструкција, које подразумевају скуп мера (интервенција) у циљу подизања нивоа квалитета саобраћајнице и подизања нивоа саобраћајне услуге, у складу са утврђеним рангом пута. На планираним трасама (коридорима) извршиће се доградња и изградња:

- рехабилитација и изградња деоница државног пута I реда Сомбор (веза са Мађарском и Хрватском) – Врбас (веза са коридором Хб) – Сонта – Кикинда (веза са Румунијом);
- реконструкција и изградња деоница државног пута I реда Врбас – Кула – Сомбор – државна граница Бачки Брег (веза Коридор X – Коридор VII) са везом на планирани јужни аутопут кроз Мађарску.

Активности на одређеном путном правцу, подразумевају скуп различитих планских и пројектних решења и извођења грађевинских радова на рехабилитацији и реконструкцији, доградњи и изградњи, на појединим деоницама утврђеног путног правца (или на целокупној дужини).

У оквиру концепта развоја *железничке мреже* Србије на подручју обухвата Плана егзистираће следеће железничке пруге:

- Сомбор - Богојево - Република Хрватска;
- Сомбор - Апатин – Сонта;
- Сомбор – Бачки Моноштор – Бачки Брег.

Планира се ревитализација ових пруга (приоритет деоница Сонта-Апатин), у циљу повећања доступности овим просторима и задржавање коридора свих раније укинутих пруга са циљем обнове уз претходно утврђену оправданост.

Концептом *ваздушног саобраћаја* у оквиру гравитационог подручја овог простора егзистираће аеродром у Сомбору (у процесу трансформације), док ће и даље основни капацитет у трансферу путника и CARGO саобраћаја за овај део Војводине бити аеродром "Никола Тесла" у Београду.

Сви делови *мреже унутрашњих пловних путева* у Србији су директно или индиректно ослоњени на Дунав, који као стратешки правац треба да постане стециште највећих транспортних токова Србије. Развој лука на Дунаву, применом савремених транспортних технологија, треба да омогући опслуживање фреквентних робних токова између земаља Западне, Средње и Источне Европе, Средоземља и земаља Блиског и Далеког Истока. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих пловних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи. У склопу мреже лука Апатин је планиран као јавна и међународна лука.

Интермодални транспорт и логистички центри: Окосницу транспортног система Србије чине путно-железнички коридор X и унутрашњи пловни пут-коридор VII-Дунав. Ови коридори припадају категорији интермодалних. На територији Србије нема ни једног интермодалног терминала у европском поимању тог термина. Развој интермодалног

транспорта директно је повезан са реконструкцијом и изградњом друмског и железничког Коридора X и ревитализацијом пруге Београд-Бар са једне, и изградњом интермодалних терминала са друге стране. Логистички центри међународног-регионалног карактера омогућили би услугу тржишту Балкана (Мађарска, Румунија, Бугарска, Грчка и земље бивше СФРЈ, а у појединим случајевима и осталим земљама ЕУ (Италија, Словенија, Аустрија, Немачка, Холандија) који би омогућили привредни развој и пружање интермодалних услуга регионалним центрима. Предлаже се следећа потенцијална локација интермодалних терминала и логистичких центара: Сомбор-Апатин.

У погледу **водопривредне инфраструктуре**, на јединственом водопривредном простору Србије развијају се две класе водопривредних система: (а) **регионални системи** за снабдевање водом насеља; (б) **речни системи** - у оквиру којих се реализују објекти и мере за интегрално коришћење, уређење и заштиту вода.

Простор обухваћен Планом припада Бачком систему за снабдевање водом насеља. Овај систем треба да обезбеди воду за насеља у Граду Сомбору и општинама Апатин, Оџаци, Бач, Кула, Мали Иђош, Бачка Топола, Врбас, Србобран и Бечеј, а захватаће се воде из алувиона и речне воде Дунава.

Речне системе коришћења, уређења и заштите вода чине објекти за уређење водних режима, акумулације, хидроелектране, ретензије за ублажавање великих вода, каналски системи са уставама, постројења за пречишћавање отпадних вода, захвати воде за разне технолошке потребе и наводњавање.

Простор обухваћен Планом припада Бачком систему, који ће се у будућности постепено проширивати и на северни део Бачке. Систем се реконструише (повећање проточности делова основне каналске мреже, повећање капацитета водозахвата итд), а комплетира се и са низом постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), којима се штити квалитет воде у систему.

Два основна циља реформе **енергетског** система су: (1) успостављање нових квалитетних услова рада, пословања и развоја у производњи и потрошњи енергије, који ће подстицајно деловати на привредни развој, заштиту животне средине и интеграцију у регионално и европско тржиште енергије, и (2) обезбеђивање сигурности и економичности снабдевања привреде и становништва енергијом.

Веће коришћење расположивих потенцијала на подручју АП Војводине, у првом реду обновљивих извора енергије, синхронизован развој централизованих система снабдевања електричном и топлотном енергијом и природним гасом, подизање ефикасности и рационално коришћење енергије, уз уважавање еколошких ограничења.

Развој **енергетике**, у циљу достизања вишег нивоа социо-економског развоја, ићи ће у смеру усклађивања са привредно-економским развојем, односно усклађивања развоја енергетских производних сектора са секторима потрошње.

Концепција развоја енергетике заснована је на следећим принципима:

- одрживи развој подразумева рационализацију, ограничење потрошње;
- смањење губитака и подизање нивоа енергетске ефикасности производње, транспорта, дистрибуције и коришћења енергије на свим нивоима;
- смањење негативних утицаја на животну средину подразумева модернизацију енергетских објеката укључујући ревитализацију и технолошко унапређење, тј. замена садашњих технологија новим технологијама уз обавезну примену савремених технологија/уређаја за заштиту животне средине у циљу достизања стандарда ЕУ и норми дефинисаним међународним споразумима (Кјото протокол, међународни споразуми, Директива ЕУ и др.).

Основни приоритет је технолошка модернизација свих енергетских објеката, инфраструктурних система и извора у свим секторима.

У сектору гасне привреде у будућој структури потрошње енергената предвиђа се приметни пораст учешћа природног гаса (са 20 на 24%) реализацијом програма гасификације (у оквиру кога се предвиђа увођење гаса у око 400.000 нових домаћинстава у Републици Србији до 2015. године), изградњом гасовода "Јужни ток".

Преносна мрежа ће се развијати у складу са Стратегијом развоја енергетике РС до 2015. год. односно, развојним документима ЕМС-а. Поред технолошке модернизације објеката, развој електроенергетске преносне мреже условљен је и обезбеђивањем нове преносне мреже, услед растуће потрошње, а такође и развоју интерконективних прекограничних веза водова 400 kV са системима у окружењу, изградњи прикључака 110 kV за кориснике преносног система, изградњи 110/x и замени великих трансформатора са новим јединицама. Концепција изградње преносне мреже је у директној вези са изградњом обновљивих извора енергије, растућим потребама, као и интерконекцији са суседним подручјима и учешћем у Регионалном тржишту електричне енергије југоисточне Европе.

Развој **дистрибутивне мреже** одвијаће се у складу са Стратегијом развоја енергетике до 2015. год, Програмом остваривања Стратегије и Средњорочним плановима надлежног предузећа ЈП ЕПС-а, односно Привредног друштва за дистрибуцију ел. енегије "Електровојводина". Предвиђа се потпуни прелазак на 20kV напонски ниво.

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење **обновљивих извора енергије**, чиме ће се знатно утицати на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

Такође, за остваривање циља, да се повећа учешће произведене енергије из обновљивих извора енергије, у концепцији развоја енергетике, неопходно је остварити међусекторско повезивање енергетике и пољопривреде, шумарства и индустрије, као једног значајног, потенцијалног испоручиоца и произвођача биоенергије на подручју Војводине (енергетске биљке, отпад са фарми, брзорастуће шуме, индустријски продукти).

Основни циљ даљег развоја **електронских комуникација и информационих система** је изградња и организација савремене електронске комуникационе мреже која ће да обезбеди:

- пријем и транзит сваког понуђеног међународног саобраћаја;
- универзални сервис сваком домаћинству;
- широкопојасни приступ мрежи сваком привредном субјекту, државним установама, организацијама и грађанима;
- најмање по један мобилни прикључак сваком грађанину;
- доступност најмање седам радио-ТВ канала, у дигиталном облику, до сваког становника Републике.

У области **поштанских услуга** основни циљ и концепција су:

- достизање стандарда квалитета поштанских услуга прописаних у ЕУ;
- успостављање ефикасне поштанске мреже;
- формирање и примена адресног кода;

Прекогранична сарадња. Просторна интеграција Републике Србије утврђена Просторним планом Републике Србије подразумева постизања боље конкурентности територије читаве Републике Србије или њених делова и подршке размени иновација уз афирмацију постојећих вредности и сопственог идентитета. Просторна интеграција у шире окружење, подразумева међународну сарадњу на неколико нивоа са ширим и непосредним окружењем, који су инструменти хоризонталне координације политике просторног одрживог развоја на међународном нивоу.

Сарадња са непосредним окружењем планског подручја спада у категорију сарадње са локалним и регионалним територијалним јединицама суседних држава које се налазе уз границу (Хрватска и Мађарска) и спадају у прекограничну или трансграничну сарадњу (crossborder cooperation - CBC).

Просторним планом Републике Србије дефинисана је прекогранична сарадња са Хрватском и Мађарском, и то:

- сарадња у контексту развоја Подунавља;
- повезивање заштићених природних добара Горње Подунавље и Копачки Рит;
- боље инфраструктурно повезивање;
- унапређивање водног транспорта, заштита и валоризација реке Дунав.

РЕГИОНАЛНИ ПРОСТОРНИ ПЛАН АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ ДО 2020. ГОДИНЕ

Основни циљ **заштите природних добара и биодиверзитета** подразумева њихову заштиту и унапређење. СРП "Горње Подунавље" је проглашено заштићено подручје које је стекло међународни статус заштите и уписано је у Рамсарску листу. У планском периоду Горње Подунавље задржава међународни статус заштите као подручје од међународног значаја за очување биолошке разноврсности. Предлаже се стицање међународног статуса заштите за СРП "Горње Подунавље", номинацијом за упис у Листу резервата биосфере UNESCO МаВ.

Предстојећим процесом валоризације станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја, утврдиће се на којим стаништима постоје услови за трајно очување природних вредности, а за које постоје други приоритети одрживог развоја.

Еколошку мрежу на простору обухвата ППППН представљају међусобно повезана, утврђена еколошки значајна подручја и еколошки коридори. СРП "Горње Подунавље" представља еколошки значајно подручје. Река Дунав и њен обалски појас са насипом, чине утврђени еколошки коридор од међународног значаја, а пловни делови основне каналске мреже ХС ДТД чине идентификоване еколошке коридоре од регионалног значаја. Део еколошке мреже су и еколошки коридори од локалног значаја на простору обухвата ППППН.

Еколошки значајна подручја и коридори националне еколошке мреже, биће предложени за европску еколошку мрежу NATURA 2000 до дана приступања Републике Србије Европској унији. Истиче се посебан значај СРП "Горње Подунавље" у циљу јачања прекограничне сарадње у области заштите природе.

У заштићеним подручјима на простору обухвата ППППН нису дозвољене активности и радње, којима се угрожава изворност биљног и животињског света, хидрографске, геоморфолошке, геолошке, културне и пејзажне вредности, осим радњи којима се одржава или успоставља природна равнотежа о остварују функције природног добра, сагласно утврђеном режиму заштите и његовом значају.

У деловима простора еколошки и међународно значајних подручја за очување биолошке разноврсности који се налазе у заштићеним подручјима и њиховим заштитним зонама, спроводе се мере заштите заштићених подручја наведених у актима о заштити. На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја, спроводе се мере заштите станишта заштићених и строго заштићених врста. У простору еколошких коридора могу се планирати садржаји и активности у складу са мерама заштите еколошких коридора. У подручјима у поступку валоризације, могу се планирати активности и садржаји у складу са мерама заштите станишта заштићених и строго заштићених врста од националног значаја. Потребно је прибавити посебне услове заштите природе приликом укрупњавања пољопривредног земљишта, планирања подизања пољозаштитних појасева око насељених места и пројектовања зелених појасева уз постојеће и планиране саобраћајнице на простору ППППН.

Приоритети заштите природних добара и биодиверзитета на простору обухвата Плана до 2015. године су: уписивање Горњег Подунавља у UNESCO-МаВ Листу резервата биосфере у оквиру програма успостављања прекограничног резервата биосфере "Дунав – Драва – Мура", у сарадњи са Мађарском, Хрватском, Словенијом и Аустријом; израда урбанистичких планова за локалитете у заштићеним подручјима на којима је

регистрована или планирана изградња већег обима и заснивање информационог система о заштићеним подручјима и биодиверзитету.

Основни циљ **заштите, уређења и развоја предела** је очување изворних одлика, идентитета и диверзитета предела, уз афирмацију природних и културних вредности. Природне пределе у заштићеним подручјима планским решењима и плановима управљања заштити: обезбедити заштиту структуре предела и несметано функционисање природних процеса; обезбедити заштиту биодиверзитета и очување и успостављање еколошких мрежа; санирати нарушене природне и естетске вредности природних предела (ревитализација и рестаурација) у складу са режимом заштите; обезбедити ревалоризацију вредности и презентацију природних, културно-историјских и естетских вредности предела.

Развој руралних предела засновати на уважавању њиховог специфичног предеоног карактера, затечених вредности и капацитета предела, а урбаних предела који су изложени бројним и конфликтним притисцима развоја, обезбедити кроз унапређење/очување слике и структуре урбаног предела и креирање позитивног архитектонског идентитета градова и насеља.

Приоритети заштите и уређења предела на простору обухвата ППППН до 2015. године су подручја посебних природних и културних вредности, туристичке дестинације (река Дунав), Горње Подунавље као погранична област, угрожени и деградирани простори у којима је потребно спроводити мере санације као и простори под посебним притиском развоја (простори и насеља уз саобраћајне коридоре, нови инфраструктурни и енергетски системи и Сомбор као град у пограничном подручју).

Заштита и коришћење **пољопривредног земљишта** заснива се на концепту одрживог пољопривредног и руралног развоја. Са становишта одрживости, приоритет има успостављање ефикасних механизма заштите плодних ораничних земљишта од преузимања у непољопривредне сврхе као и предузимање мера за спречавање еколошких и здравствених ризика везаних за интензивну, монокултурну и високо механизовану ратарску производњу.

Основни циљ у области **шума и шумског земљишта** је њихово одрживо управљање и коришћење на следећим поставкама и опредељењима: допринос шума и шумских станишта на подручју стабилности укупног екосистема, увећање природног богатства и биодиверзитета; повећање површина под шумском вегетацијом пошумљавањем, подизањем заштитних појасева, ловних ремиза и других облика зеленила; унапређење стања шума смањењем учешћа разређених и деградираних састојина, као и превођење изданаčkih стања у више узгојне облике; унапређење здравственог стања шума; заштита и коришћење посебних природних вредности (заштићених подручја, ретких и угрожених врста, аутохтоних облика биљног заједништва и др.), сагласно актима о проглашењу; изградња оптималних стања састојина према дефинисаним функционално – наменским захтевима; рационално и ефикасно коришћење биомасе као обновљивог извора енергије у складу са принципима одрживог развоја; обавезан мониторинг са увођењем међународних стандарда и конвенција са научно – истраживачком активношћу из еколошко – типолошких области, генетике, семенске и расадничке производње, заштите шума и др.; развој информационог система и планирање у шумарству; подршка развоју приватних шумовласника; унапређење менаџмента у шумарству; кадровско оспособљавање и усавршавање са спровођењем стимулативних мера у шумарству; едукација и већа информисаност о одрживом шумарству.

Концепција развоја **ловства** се обезбеђује кроз одрживо газдовања популацијама дивљачи и њихових станишта на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популација дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање економских, еколошких и социјалних функција ловства. Развој ловства на подручју АП Војводине заснива се на следећим поставкама и опредељењима: већа валоризација потенцијала ловне делатности кроз изградњу партнерства и координацију са другим делатностима (шумарство, туризам и

др.); заштита угрожених и ретких врста дивљачи; повећање бројног стања крупне и ситне дивљачи; унапређење генетске основе, структуре дивљачи и квалитета трофеја; изградња и реконструкција ловно-техничких објеката и пратеће инфраструктуре; обавезан мониторинг са применом међународних стандарда, конвенција, прописа из других области (ветерине и др.); истраживачко-развојни рад из области ловства, промоција ловства, обезбеђење средстава преко стимулативних мера.

Основни циљ развоја **водних ресурса** је одрживо коришћење вода уз адекватне мере заштите. Оперативни циљеви подразумевају: успостављање интегралног и интерсекторског планирања коришћења и заштите водних ресурса; рационално коришћење водних ресурса и обједињавање корисника у регионалне водопривредне системе; искоришћење енергетског потенцијала река и изграђених хидросистема; смањење и контролу тачкастих и дифузних извора загађења; рецикулацију коришћених вода; унапређење система заштите од спољних вода (поплава). Путем заштите и коришћења водних ресурса односно, оптимизацијом режима вода, праћењем стања и анализом квалитета вода треба омогућити рационално и вишенаменско коришћење вода (пловидба, рекреативне и туристичке активности, порибљавање и сл.).

Основни циљ у области **водопривреде** је уређење, заштита и коришћење интегралних водопривредних система и усклађивање са заштитом животне средине и осталим корисницима у простору, ради заштите вода и заштите од вода. Мања насеља, туристички локалитети и центри, као и викенд зоне, проблем одвођења отпадних вода решаваће преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање. Један од оперативних циљева у овој области је и сарадња са околним земљама на успостављању регионалне политике у области воде.

Концепција развоја **рибарства** заснива се на одржавању постојећих рибњака и изградњи нових, у депресијама, уз веће водотоке и на необрадивом пољопривредном земљишту. Када је реч о риболовним водама, најважнија мера јесте заштита и унапређење природних рибљих плодишта и очување и унапређење рибљих генетичких ресурса. У наредном периоду треба проширити број аутохтоних врста за порибљавање и на оне чија примарна вредност није економска, већ пре свега еколошка (златни караш, деверика, црвенперко, чиков). Такође треба вршити константну редукацију (излов) алохтоних врста, које наносе штету еколошком систему вода.

Основни циљ у развоју **туризма** је одрживи развој туризма уз сарадњу приватног, јавног и невладиног сектора, јачање прекограничне сарадње, увођење стандарда и успостављање конкурентне туристичке привреде. Оперативни циљеви у области одрживог развоја туризма су: усклађивање туристичког развоја и заштите ради унапређења животне средине, с акцентом на заштиту природног и културног наслеђа и њихово адекватно коришћење; усклађивање развоја туризма са квалитетом живота становника и задовољавања њихових потреба; изградња и одржавање одговарајуће туристичке инфраструктуре и економска одрживост. У области јачања прекограничне сарадње приоритет имају: компатибилност прекограничне сарадње у туризму и комплементарним делатностима; интеграција са осталим еврорегионима у привредном, економском, социјалном смислу; јединствен наступ на туристичком тржишту кроз стварање јединственог туристичког кластера. У области конкурентне туристичке привреде акценат треба ставити на: ставарање препознатљивог имица на туристичком тржишту; формирање туристичке понуде у складу са савременим трендовима на иностраном туристичком тржишту; привлачење светских брендова и стварање сопствених брендова. Концепција просторног развоја туризма подразумева утврђивање облика туризма/туристичких производа према туристичким ресурсима. Приоритет до 2015. године међу новим туристичким просторима је СРП "Горње Подунавље".

Простор третиран ППППН, према РПП АП Војводине, припада издвојеној туристичкој дестинацији Горње Подунавље. Дунав је значајан међународни пловни транзитни туристички правац (коридор VII). За даљи развој туризма, захваљујући

својој досадашњој афирмацији и аутентичности, од посебног значаја су и ловишта у Горњем Подунављу и град Сомбор.

У кључне туристичке производе на простору обухваћеном ПППН спадају: културно манифестациони туризам (богатство културне баштине, манифестације), ловни туризам (појединачно или у мањим групама), градски туризам или "city break" (Сомбор); бањски туризам са постојећим капацитетима ("Јунаковић" у Апатину локалног, регионалног, националног и међународног статуса), планираним ("Безданска бања" у Бездану локалног и регионалног статуса) и потенцијалним локалитетима са утврђеним хидротермалним потенцијалом (Бачки Моноштор и Сонта); наутички туризам (Дунав и ХС ДТД); рурални туризам (салаши у околини Сомбора као и села Бездан, Бачки Моноштор...); пословни туризам (Сомбор); екотуризам (посматрање птица, научно-истраживачки, рекреативне активности у природи).

Екотуризам је облик туризма који се темељи на активностима туриста у пределима очуване природе и заштићеним природним добрима. То је туризам малог утицаја на животну средину, који доприноси очувању природних станишта и врста. Најзначајнији видови екотуризма, везано за сва природна добра, а у зонама заштите у којима је то дозвољено су: посматрање птица (bird watching) - посебно везан за Рамсарска подручја, фото-сафари, едукативни туризам, научно-истраживачки туризам као и рекреативне активности у природи. Неопходано је даље искоришћавање природних потенцијала за афирмисање еко туризма.

У РПП АП Војводине, осим већ дефинисане међународне **бициклическе стазе** (EuroVelo - европска мрежа бициклических рута, рута 6 уз Дунав) утврђене су и бициклическе стазе уз основну каналску мрежу Хидросистема ДТД. За развој бициклическог саобраћаја посебно су погодна подручја у заштићеним природним целинама као што су специјални резервати природе.

Водни саобраћај је присутан на међународном пловном путу реке Дунав. Унапређење и развој речног транспорта треба планирати рехабилитацијом унутрашњих водних путева са обезбеђењем чишћења, продубљивања, сигнализације и одржавања, реконструкцијом, изградњом и модернизацијом лука, изградњом и увођењем речног информационог система и изградњом марина на дунавској пловној мрежи.

Апатин је међународна лука, и као лука од државног значаја, организационо и оперативно је интегрисана са одговарајућим логистичким центрима међународног и међурегионалног нивоа. Национална лука организационо и оперативно интегрисана са одговарајућим логистичким центрима регионалног нивоа је Сомбор.

Међу стратешким приоритетима до 2015. године посебна пажња даје се најзначајнијем речном коридору – Дунав односно, развоју коридора VII, увођењу савремених технологија транспорта, подстицању транспорта на унутрашњим пловним путевима, даљем развоју речног информационог сервиса, активном укључивању у реализацију и другим пројеката из домена водног саобраћаја утврђених Дунавском стратегијом.

Заштиту, уређење и унапређење културних добара треба посматрати у оквиру развоја целокупне области културног наслеђа, која представља развојни ресурс, који је потребно заштитити, уредити и користити на начин који ће допринети успостављању регионалног и локалног идентитета, у складу са европским стандардима заштите.

РПП АП Војводине предлаже се шире сагледавање културног наслеђа у виду културних подручја (простор са већом концентрацијом непокретних културних добара, која су у територијалном, историјском, културном и стилском погледу повезана и чине визуелни и духовни идентитет тог простора) и културних предела (културно-пејзажних целина). Као специфична културна подручја издвајају се подунавско подручје и бачко подручје (са осовином Суботица-Сомбор) а као културно-пејзажне целине: историјски градови Сомбор и Апатин и остале урбане и руралне целине за које се валоризацијом утврде културно – историјске вредности.

Основни циљ **заштите животне средине** је снажна афирмација концепта заштите и унапређења животне средине као основе уравнотеженог развоја, коришћења и уређења простора. У контексту заштите и унапређења животне средине неопходно је зауставити даљу деградацију и вршити превенцију, санацију и ревитализацију угрожених подручја, поштовањем следећих принципа: одрживо коришћење природних ресурса и очување и унапређење еколошки осетљивих природних вредности (заштићена природна добра); смањење нивоа загађења животне средине; санација најугроженијих подручја; успостављање локалних регистара извора загађивања животне средине, као дела националног регистра, са системом контроле и континуираним праћењем параметара, који карактеришу квалитет животне средине. Предвидети заштиту, обнову и санацију заштићених природних подручја, уз очување еколошке равнотеже. Мере и активности у делу заштите животне средине, дефинисане РПП АП Војводине, спроводе се према просторној диференцијацији животне средине.

2.2. ДРУГИ РАЗВОЈНИ ДОКУМЕНТИ

При изради Плана уграђене су **смернице и стратешка опредељења** из следећих стратегија:

- Национална стратегија одрживог развоја ("Службени гласник РС", бр. 57/08);
- Стратегија регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 21/07);
- Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 4/08);
- Стратегија водоснабдевања и заштите вода у АП Војводини ("Службени лист АПВ", бр. 1/10);
- Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 91/06);
- Стратегија развоја туризма Војводине – Маркетинг Стратегија туризма Војводине ("Службени лист АПВ", бр. 6/10);
- Стратегија развоја електронских комуникација у Републици Србији од 2010. до 2020. године ("Службени гласник РС", бр. 68/10);
- Стратегија за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 52/09);
- Стратегија развоја радиодифузије у Републици Србији до 2013.године ("Службени гласник РС", бр. 11/05);
- Стратегија развоја поштанских услуга у Србији ("Службени гласник РС", бр. 23/08 и 21/10);
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 59/06);
- Стратегија развоја пољопривреде Србије ("Службени гласник РС", бр. 78/05);
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године ("Службени гласник РС", бр. 44/05);
- Стратегија интегрисаног управљања границом у Републици Србији ("Службени гласник РС", бр. 11/06);
- Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. ("Службени гласник РС", бр. 29/10).

Поред наведених стратегија коришћена је и друга развојна документација од значаја за планско подручје:

- Заштита и уређење постојећих природних вредности-студија; Завод за заштиту природе Србије, Нови Сад, 2007.
- План управљања СРП "Горње Подунавље", за период 2011.-2020. Године; ЈП Војводинашуме, ШГ Сомбор
- Мастер план туристичке дестинације "Горње Подунавље", Научно истраживачки центар, Економски факултет, Београд, 2007.
- Просторни план подручја посебне намене међународног пловног пута Е80 – Дунав (Паневропски коридор VII) (концепт плана), 2010.
- Просторни план општине Апатин, Нацрт плана, 2011.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА ПОТЕНЦИЈАЛИ, ОГРАНИЧЕЊА, SWOT АНАЛИЗА)

3.1. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ И ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1.1. Природа, природне вредности подручја и природна добра

Геолошке, хидрогеолошке и геоморфолошке карактеристике

Простор третиран Планом налази се на подручју западне Бачке. Део је панонског неогеног басена између телечке лесне заравни на истоку и Дунава на западу. У јужном делу се сучељава са јужном Бачком, приближно на линији Сивац-Лалић-Младеново.

У геолошкој грађи овог терена, учествују: панонска маса, неогене и квартарне наслаге. У песковито-шљунковитим наслагама квартара формиране су и егзистирају акумулације подземних вода (јединствена субартеска и артеиска основна издан) које представљају основни ресурс за снабдевање становништва водом за пиће и индустрије западне Бачке и шире.

У геоморфолошком погледу, простор обухваћен Планом (делови општине Сомбор и Апатин) карактеришу три јасно издвојене геоморфолошке целине.

Цео простор Резервата налази се на алувијалним наносима формираним на инундационој тераси Дунава. На алувијалну раван наклања се дунавска лесна тераса као део велике бачке лесне терасе и њене коте терена крећу се у интервалу од 88 до 95 м.н.м. На овој тераси формирана су ритска земљишта, черноземи а на потезу Бездан – Моноштор и Свилојево – Сонта распростиру се значајније површине слатина. Лесна тераса прелази на лесни плато (зараван) Телечке, која се простира на североистоку посматраног простора и на њој су преовлађујућа земљишта чернозема са подтипovima и варијететима.

Сеизмичке карактеристике

У погледу сеизмичности, према карти макросеизмичке рејонизације издате од стране Сеизмолошког завода Србије 1987. год. за повратни период од 200 година, подручје обухваћено Планом, највећим делом се налази у зони са могућим интензитетом потреса од 7°MCS, те су нужне пасивне и активне мере заштите од труских померања.

Климатске карактеристике

Анализа климатских елемената на подручју обухваћеном Планом, извршена је према подацима са најближе метеоролошке станице у Сомбору за временски период од 1991-2006. год. (Републички хидрометеоролошки завода у Београду).

Температура ваздуха се креће од најнижих у јануару (0,1°C), до највиших у јулу (22,1°C). Просечна средње годишња температура износи 11,3°C. Апсолутна вредност максималне температуре ваздуха износи 39,5°C, апсолутно најниже -26,5°C, те апсолутна амплитуда колебања износи 66°C.

Средњи датум појаве првог мраза је 25.10. а последњи 10.04. Средње годишњи број мразних дана на подручју Горњег Подунавља забележен је од 91,1 дан, док средње годишњи број ледених дана износи 19,4.

Релативна влажност ваздуха се током године креће од 62,5% у мају до 85,7 % у децембру. Средња годишња вредност релативне влажности ваздуха износи 72 %.

Облачност - Просечна средње годишња вредност облачности је 53%. Просечан годишњи број ведрих дана у посматраном периоду (облачност ≤20%) износи 68,6 дана, док је просечан број облачних дана (облачност ≥80%) 92,1 дан.

Осунчаност – Просечна годишња сума осунчаности износи 2127,3 часова. Просечна дневна осунчаност износи 5,8 час/дан.

Падавине – Подручје Резервата једно је од најкишовитијих простора у Војводини, посебно простор око Апатина (Букуров, 1975). Вредност годишње висине падавина износи 613,5 mm. Средње годишњи број дана са падавинама (0,1mm) износи 124,8 дана. Просечан средње годишњи број дана са снегом је 22,3. Број дана са снежним покривачем просечно годишње износи 37,2.

Ветровитост – Највећу учесталост имају ветрови из северног (178‰), и северозападног (130 ‰) правца а најмању из североисточног (60‰) и источног (82‰) правца. Средње годишња вредност тишина је 102‰ (С). Просечна брзина ветра износи 2,6 m/s. Средњи број дана у години са појавом јаког ветра (>6 и више степени Бофорове скале) износи 103,9, док просечан број дана са олујним ветром (>8 Бофора), за исти период износи 13,5 дана.

Педолошке карактеристике

На простору обухваћеном Планом налази се више типова и варијетета земљишта.

Чернозем слабо огајњачен сиромашнији је хумусом, али је богатији глином. Ниже је производне вредности него прави чернозем.

Чернозем огајњачени са флекама солођа, представља продукт деградације чернозема, услед периодичности годишње количине талога и измене степске вегетације у шумску.

Преовлађујуће је земљиште типа алувијум. Ова земљишта настају као последица плављења, односно таложења речних наноса. Најчешће је састављено од песка, песковите иловаче и муља. Може бити врло високе производне вредности.

Ритска црница карбонатна, настаје услед високог нивоа подземних вода. Основна карактеристика је знатна заглињеност. Најзаступљенија је у атару села Сонта.

Ритска црница бескарбонатна настаје превлаживањем земљишта и површинским и подземним водама. Спада у тешка глиновита земљишта, инундационог појаса.

Педолошки састав земљишта на предметном простору може се оценити као квалитетан што представља основу за развој пољопривреде.

Заштићена природна добра

Специјални резерват природе Горње Подунавље

Специјални резерват природе Горње Подунавље је природно добро I категорије које обухвата 19.605,00ha (19.354,81ha)⁵ ритског комплекса уз леву обалу Дунава. На подручју Резервата се спроводи тростепени режим заштите режим I степена на површини од 261,62ha (294,01ha)⁵, режим II степена на површини од 4.843,81ha (3.108,18ha)⁵ и режим III степена на површини од 14.499,56ha (15.952,62ha)⁵.

Према Просторном плану Републике Србије, СРП "Горње Подунавље" задржава статус заштићеног природног добра у националним и међународним оквирима.

Резерват одликују очувани и разноврсни хидрографски облици ритова (острва, аде, водени рукавци, меандри, ритске баре и мочваре) очуване изворне биљне заједнице, (ритске шуме, ливаде и шевари), разноврсна флора и ретке проређене биљне врсте (бели и жути локвањ, ребратица, кукурјак и др.), разноврсна фауна, нарочито птице

⁵ Нумерички подаци укупне површине Резервата као и површина под режимом заштите I, II и III степена добијени су геореференцирањем картографских података

мочварице и рибе и проређене и угрожене врсте (орао белорепан, црна рода, куна златица и белица, јазавац, дивља мачка).

У оквиру Резервата налазе се **три значајна солитерна стабла**: стабло азијског платана, стабло веза и стабло маклуре.

Заштићена подручја ван граница Резервата

Ван простора Резервата, а у границама обухвата Плана, налазе се заштићена појединачна стабла и групе стабала (гинко у Апатину, амерички платан код Сонте и Група стабала храста код Јеленског острва) и Арборетум – Стари парк код Сонте као споменик пејзажне архитектуре.

Стабло Гинко је заштићен као споменик природе, Решењем Скупштине општине Апатин број 321-4/75 ("Службени лист општине Апатин", бр. 9/75). Налази се у кругу Апатинске пиваре.

Стабло платана је заштићено као споменик пејзажне архитектуре, Одлуком Скупштине општине Апатин број 011-122/81 ("Службени лист општине Апатин", бр. 13/87). Налази се у склопу арборетума код некадашњег дворца, економија Млади Борац.

Група старих стабала храста лужњака заштићена је као споменик природе, Одлуком Скупштине општине Апатин број 011-126/87-1 ("Службени лист општине Апатин", бр. 13/87). За споменик природе Стабло Гинка, Стабло платана и Групу старих стабала храста лужњака, одређује се режим III степена заштите.

Стари парк код Сонте "Арборетум" заштићен је као споменик пејзажне архитектуре, Одлуком Скупштине општине Апатин број 011-122/87 ("Службени лист општине Апатин", бр. 13/87). Налази се у склопу дворишта некадашњег дворца, економија Млади Борац, површине 1,32 ha. Одликује га велико богатство дендрофлоре са заступљеношћу низа егзотичних врста дрвећа и бројни капитални представници дрвећа домаћег и страног порекла.

Станишта заштићених врста од националног значаја и подручја планирана за заштиту

Евидентирани су и простори који својим природним вредностима као станишта заштићених врста од националног значаја, представљају природна добра међу којима нека заслужују да буду стављена под заштиту.

На простору општине Сомбор евидентирана су станишта на локалитетима: Брешка шума, Колутски рибњак, Црна шума, Канала ДТД и Киђош-река Плазовић.

На простору општине Апатин евидентирана су станишта на локалитетима: Сонћанска бара, Света Ана, Церик, Поповац и Рибњак Сонта, од којих су локалитети Сонћанска бара и Света Ана на подручју планирана за заштиту.

Подручја од међународног значаја за очување биолошке разноврсности

Резерват је регистрован као подручје заштићених врста од међународног значаја – станиште птица, биљака и дневних лептира (IBA, IPA и PBA подручја), проглашен је за Рамсарско подручје (мочварна и друга влажна подручја према Конвенцији о заштити мочварних подручја), чини део EMERALD мреже и предложен за Резерват биосфере (MaB-UNESCO).

IBA подручје

IBA подручје према међународном пројекту "Important Bird Areas", представља најзначајнија станишта за птице у Европи. Ова подручја су вреднована и идентификована према значају за птице и под именом "Gornje Podunavlje or Monostor" 1989. и увршћена у регистар подручја од међународног значаја за птице (YU 029), према IBA пројекту на површини од 1000 ha (Grimmett & Jones, 1989). Границе IBA

подручја Горње Подунавље су знатно шире од границе Резервата, обухватају површину од 30.000 ha.

IPA подручје

Горње Подунавље је ботанички значајно подручје у Србији (IPA). Заузима површину од 19 605 ha (19.354,81ha)⁶, чини јединствен ритски комплекс који је обухваћен Специјалним резерватом природе Горње Подунавље.

Уједно чини еколошку целину са Копачким ритом који се налази с друге стране реке у Републици Хрватској и НП "Germenc" у суседној Мађарској. Очуван је већи број ретких и угрожених биљних врста и њихових заједница од националног и међународног значаја.

PBA подручје

Горње Подунавље је проглашено за Међународно значајно станиште за дневне лептире (PBA – Prime Butterflies Area), као одобрено подручје за дневне лептире Европе и једно од 40 оваквих станишта у Србији.

EMERALD подручје

Горње Подунавље је део EMERALD мреже којом су обухваћена подручја од нарочите важности за заштиту и очување дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта, тзв. подручја посебне важности за заштиту природе (Areas of Special Conservation Interest- ASCI) значајних са становишта примене Бернске конвенције, која представљају обнову националне еколошке мреже и европске еколошке мреже NATURA 2000.

Рамсарско подручје и Резерват бисфере - МаВ

Горње Подунавље је 2007. године уписано у листу Светски значајних влажних подручја у складу са Рамсарском конвенцијом. Рамсарска конвенција има кључну улогу у оквиру међународне сарадње када су у питању влажна станишта (мочварна и друга влажна подручја). Укључено је у пројекат прекограничне заштите природних добара, *Parks for*

У погледу природних вредности, Резерват испуњава услове за номинацију за листу Резервата биосфере **UNESCO-МаВ**. Величина подручја предложена за нову заштиту обезбеђује репрезентативност, у погледу обухвата биогеографског региона, укључујући и градације антропогеног утицаја и присутности на подручју (риболов, лов, шумарство, пољопривреда).

Еколошка мрежа на простору обухвата Плана

Горње Подунавље чини део националне еколошке мреже која је дефинисана Уредбом о еколошкој мрежи ("Службени гласник РС бр.102/10) и обухвата међусобно повезана утврђена еколошки значајна подручја и еколошке коридоре у складу са Законом о заштити природе. Горње Подунавље је једно од 20 еколошки значајних подручја на територији АП Војводина, заједно са слатинским подручјима око Дорослова.

Река Дунав је утврђени еколошки коридор од међународног значаја који је саставни део Паневропске еколошке мреже. Канал ХС ДТД је идентификовани еколошки коридор од регионалног значаја као и пловни делови основне каналске мреже.

Еколошки коридори омогућају одвијање сезонских миграција и размену генетског материјала између просторно удаљених природних станишта. Обезбеђују комуникацију

---

⁶ Нумерички податак за укупну површину Резервата добијен је геореференцирањем картографских података

међу заштићеним добрима и повезују их са другим еколошким коридорима међународног значаја.

ОЦЕНА СТАЊА

Заштићена природна добра - Резерват

Основни потенцијали Резервата, који чине да овај простор има посебну **природну вредност** су: орнитолошка вредност, разноврсност орографских и хидрографских облика, очување изворне биљне заједнице ритова, богатство фауне и лепота пејзажа.

Резерват представља подручје са значајним *развојним потенцијалима* у погледу повољног геосаобраћајног положаја (прекогранична сарадња), значајних водних ресурса, значајног шумског фонда, разноврсност шумских мотива и садржаја.

Ограничења у развоју Резервата су бројни фактори који својим деловањем доводе до деградације Дунава, приобаља и плавне зоне: присуство нафте и уља, пестицида и фенола, али и загађење које долази из суседних земаља.

Изградња насипа и каналске мреже је довела до отежаног протока воде, засипања, замуљивања и зарастања отворених површина бара, мочвара и рукаваца Дунава. Засађене су и велике површине под алохтоним шумама (тополе, врбе и амерички јасен), које су заузеле просторе потенцијалне вегетације поплавних шума, влажних ливада и мочвара.

Уништавањем природних шумских станишта угрожене су ретке биљне врсте. Инфраструктурно отварање шума, ради шумског и ловног газдовања, довело је до узнемиравања птица и нарушавања њиховог станишта. Изградња викендица у оквиру Резервата је довела до повећања броја посетилаца у Резервату и могућности неконтролисаног коришћења природног добра.

Ван граница Резервата

Потенцијали су простори, који по својим природним вредностима представљају природна добра која заслужују да буду стављена под заштиту (влажна, слатинска станишта и фрагменти шума), а у току је њихова валоризација.

Ограничења у заштити ових подручја представљају бројне активности у простору, јер ови локалитети представљају просторе чија је основна намена шумско, водно или пољопривредно земљиште (преоравање пашњачких површина, садња алохтоних врста и испуштање непречишћених отпадних вода у водоток).

3.1.2. Непокретна културна добра

На подручју у обухвату Плана, налазе се проглашена културна добара, која су разврстана у категорије у зависности од значаја, као и велики број евидентираних културних добара и археолошких локалитета који уживају претходну заштиту. Од проглашених културних добара у *Резервату* се налази културно добро од великог значаја (знаменито место) - место Батинске битке на Дунаву код Бездана.

Проглашена непокретна културна добра⁷

1. Град Сомбор

А. Културна добра од великог значаја (II категорија)

Споменици културе

- Римокатоличка црква св. арханђела Михајла, Бачки Брег;

⁷ Извор података: Покрајински завод за заштиту споменика културе Нови Сад, 2006.г.

- Римокатоличка црква св.Петра и Павла, Бачки Моноштор.

Знаменита места

- место Батинске битке на Дунаву код Бездана.

Б. Значајна културна добра

Споменици културе

- Капела св. Тројства у Бездану, Сомборски пут бр. 45.

2. Општина Апатин

А. Значајна културна добра

Споменици културе

- гробница породице Вајндлер на гробљу, Апатин;
- гробница породице Фердинанда Шпјзера на гробљу, Апатин;
- надгробни споменик породице Франца Шпјзера на гробљу, Апатин
- камени кип св. Тројства у ул. Српских владара, Апатин;
- комплекс црпне станице "Кучка" у атару Апатина;
- Римокатоличка црква Срца Исусовог, Апатин;
- кућа на углу ул. Димитрија Туцовића и Франца Розмана, Апатин;
- родна кућа Ервина Шинка, ул. Петра Драпшина 11, Апатин;
- сакрални споменик на улазу у гробље, Апатин;
- стари погон фабрике чарапа "Вукица Митровић", ул. И.Л. Рибара 12, Апатин;
- Вајндлеров дворца са економским двориштем, Сонта;
- Римокатоличка црква св. Ане, Купусина.

Просторне културно историјске целине

- Центар Апатина, Апатин.

Поред наведених објеката, Одлуком Скупштине општине Апатин ("Службени лист општине Апатин" бр. 2/94), за непокретна културна добра проглашени су још и следећи објекти:

- зграда Скупштине општине, Апатин;
- Дом културе, Апатин;
- зграда Жупног двора, Апатин;
- зграда Основне школе "Жарко Зрењанин", Апатин;
- Римокатоличка црква Успења Маријина, Апатин;
- кућа породице Турски, Апатин;
- зграда поште;
- зграда Дома здравља;
- зграда милиције;
- продавница "Подунавље";
- зграда штампарије "Меркур";
- зграда некадашње српске банке;
- зграда у улици Дунавска бр. 5;
- зграда на углу Дунавске и Пиварске бр. 2;
- родна кућа Пал Абрахама;
- кућа у улици Српских владара и Бранка Радичевића бр. 1;
- куће у улици Српских владара бр. 1, 6, 8, 10,11, 12, 13, 16, 17, 18, 22, 24, 26, 32, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 50, 56, 57, 59, 60 и 64;
- куће у Улици Марка Орешковића бр. 13 и 15;
- Синагога;
- стара управна зграда, некадашња стамбена зграда и објекат старог индустријског погона у комплексу Апатинске пиваре.

Евидентирана културна добра

Поред проглашених културних добара, евидентирана су бројна *културна добра*, која се налазе на обухваћеном подручју. Списак ових културних добара налази се у аналитичко-документационој основи Плана.

Евидентирани *археолошки локалитети* су веома бројни на овом подручју и припадају углавном неолитском, античком (сарматском) и рано средњевековном добу. Од великог броја евидентираних археолошких локалитета на овом простору, само се један (1) налази у оквиру граница Резервата. Списак локалитета се налази у документационој основи Плана.

ОЦЕНА СТАЊА

Проглашена и евидентирана културна добра су значајан *потенцијал* културне баштине, чије очување представља основу за укључивање и презентацију целокупног простора.

Ограничење представља недовољна документација како проглашених непокретних културних добара тако и евидентираних и истовремено њихово имплементирање у савремене токове живота и адекватно коришћење простора.

3.1.3. Животна средина

У границама Резервата

Резерват представља у већој мери очувани екосистем са посебно израженим одликама рељефа и хидрографским појавама, изворним и разноврсним представницима флоре и фауне. Овај простор је под интензивним утицајем антропогених фактора, посебно у делу простора уз Дунав, који је касније заштићен изградњом одбрамбеног насипа.

Утицајем на регулацију речног корита дошло је и до промена у хидрографији терена, што се рефлектовало на физиономију Резервата. Под утицајем мелиоративног деловања, у делу природног добра, у великој мери измењен је изглед вегетације. Аутохтоне шуме су превођене у шумске културе, фаворизовањем појединих алохтоних и увођењем нових дендролошких врста. Под утицајем антропогеног фактора смањене су површине под шумама, а истовремено су повећане површине под ливадама, ораницама и воћњацима.

Акватични екосистеми, који бивају плављени услед природног режима вода угрожени су услед неодржавања оптималне дубине водене масе, па захтевају примене мера заштите у наведеном контексту.

Повећање површина под засадима плантажних топола, смањује плавну зону, а рибљи фонд је посебно угрожен нерационалном и неконтролисаним експлоатацијом.

Посебан проблем представљају физичко-хемијске и биолошке карактеристике Дунава, који је последњих година загађен индустријским, градским, канализационим и пољопривредним отпадним водама, које садрже разне материје и једињења (присуство нафте и уља у води, фенола, пестицида и сл.), што негативно утиче на квалитет животне средине, на флору и фауну, посебно на ихтиофауну.

Према подацима Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој мониторинг воде - површинска вода и седимент, је обухватио оне локације на водотоцима који су најугроженији испуштањем отпадних вода. Локације за узорковање су у највећем броју случајева одабране на местима пре брана или устава.

Табела 1. Одабрани профили

Места узорковања воде седимента у заштићеним зонама и акумулацијама		Врста седимента	Период узорковања	
Место узорковања			седмента	воде
Горње Подунавље	Адлер	пс	пролећни, летњи	-
	Петреш	пс	пролећни, летњи	-
	Мишвалд	пс	пролећни, летњи	пролећни, летњи
	Варошвиз	пс	пролећни, летњи	-

Анализа воде је обухватила:

- Метале (никал, цинк, кадмијум, бакар, олово, хром, жива),
- Минерална уља,
- Азотне материје (укупни и органски азот, амонијак, нитрати, нитрити) и фосфорне материје (укупни фосфор, о-фосфати),
- Органохлорна волатилна једињења (хлороформ, 1.1.1-трихлоретан, 1,2- дихлоретан, трихлоретан, BDHM, DBHM, тетрахлоретан, хлорбензен, бромформ, 1,2-дихлорбензен и 1,4-дихлорбензен) и ВТЕХ (бензен, толуол, етилбензен и ксилени) ,
- Полицикличне ароматичне угљоводонике (нафтален, аценафтилен, аценафтен, флуорен, фенантрен, антрацен, флуорен, фенантрен, флуорентен, прирен, бензо(а)антрацен, кризен, бензо(б)флуорантен, бензо(к)флуорантен, бензо(а)пирен, дибензо (а,х) антрацен, бензо (г,х,и) перилен, и индено (1,2,3-цд)пирен),
- Пестициде (а-, β-, γ- δ-НСН, хептахлор, алдрин, хептахлорепоксид, ендосулфан, РРТ и метаболити, диелдрин, ендрин и ендриналдеhid).

Такође, према подацима Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој праћење концентрација тешких метала и микроелемената у непољопривредном земљишту на територији Резервата вршени су на два локалитета:

Табела 2. Локалитети на којима се врши праћење квалитета земљишта

Локалитет	Опис локације
Резерват	Бачки Моноштор – Штрбац
	Сребреница (Дубоки Јендек)

Измерене вредности нису прекорачивале МДК.

Викенд насеља, такође врше негативан утицај на Резерват због повећаног броја корисника простора односно његовог неконтролисаног коришћења. Због уништавања изворних шумских станишта, угрожене су ретке биљне врсте, а индиректно и фауна.

Ван граница Резервата

У непосредној близини Резервата, налази се неколико загађивача који својим радом имају одређени утицај на Резерват. У том контексту, у граду Апатину се налазе више привредних комплекса – постројења: Апатинска пивара, фабрика чарапа као и фекална канализација Апатина, који директно или индиректно загађују Дунав. У близини Великог бачког канала се налази говедарска фарма "Колут" и бањско лечилиште Бездан, који га загађују. Речицу Плазовић, у нашој земљи, загађују прасилиште и товилиште Земљорадничке задруге Бездан.

У непосредној близини Резервата односно, у Сомбору и Апатину се налази одређени број индустријских објеката, који деградирају квалитет ваздуха у овим градовима и непосредној околини, али нису извршена истраживања која би утврдила стање загађености ваздуха на предметном простору.

На подручју Плана не постоје подаци о квалитету ваздуха. Најближе мерно место, према подацима Покрајинског секретаријата за заштиту животне средине и одрживи развој, налази се у Сомбору на једном мерном месту - Венац Војводе Бојовића - СЦ «Соко». Током 2005. и 2006. године, концентрације сумпор-диоксида и азотдиоксида

на овом мерном месту нису прекорачиле прописане ГВИ, док је прекорачење ГВИ за чађ забележено је 3 пута. У мереном периоду, забележена су два прекорачења ГВИ (450mg/m²/dan) укупних таложних материја и то у априлу, када је забележена концентрација од 776 mg/m²/dan, и у јуну када је измерена концентрација од 647 mg/m²/dan.

На простору обухвата Плана земљиште, као природни ресурс, угрожено је неадекватним одлагањем отпада, формирањем неуређених сметлишта: 3 код Бачког Брега, једно на путу Бездан-Бачки Моноштор, једно код Стапара, једно код Купусине, једно код Сонте и депонија града Апатина, која не функционишу у складу са санитарно-хигијенским условима, који су прописани за ову намену.

У складу са Стратегијом управљања отпадом за период 2010.-2019., ове просторе је неопходно санирати и рекултивисати а третман и одлагање отпада са подручја обухвата Плана у складу са принципима интегралног управљања отпадом организовано прикупљати и део који се не може третирати, одвозити на планирану регионалну депонију у Сомбору (Ранчево).

ОЦЕНА СТАЊА

Утицај човека на простор Резервата, у форми мелиоративних радова (подизање насипа, промена токова река, исушивање плавних равница и др.) битно је утицао на екосистем. С обзиром на то да ове промене еколошке равнотеже нису достигле критичну вредност, са адекватним програмима заштите животне средине би се поједини нарушени екосистеми могли обновити и ревитализовати.

Поред изузетних природних вредности на предметном простору, који представљају изворни *потенцијал*, у постојећем стању, присутна су одређена *ограничења* која угрожавају природне ресурсе и здравље становништва:

- велике осцилације нивоа Дунава;
- лош квалитет воде за пиће;
- одвођење отпадних вода без претходног пречишћавања у реципијент;
- неадекватно одлагање комуналног отпада;
- слабо контролисано коришћење хемијских средстава у пољопривреди;
- експлоатација минералних сировина;
- пролазак саобраћајне мреже кроз насељена места.

3.1.4. Демографски развој

Анализа демографског развоја насеља на подручју Плана, извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1948-2002. године.

На подручју Плана налази се 7 насељених места, која припадају Граду Сомбору и општини Апатин, са укупно 38949 становника и просечном густином од 75-99 становника на 1 km².

Табела 3. Кретање укупног броја становника

Општина/ Насеље	Година пописа							Прос.стопа раста	
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1948/02	1981/02
Град Сомбор									
Бачки Брег	2244	2218	2045	2006	1770	1585	1388	-0,89	-1,16
Бачки Моноштор	4555	4636	4560	4590	4432	4205	3920	-0,28	-0,59
Бездан	6691	6681	6813	6427	6085	5472	5263	-0,45	-0,69
Колут	2927	2877	2597	2148	1866	1710	1710	-1,00	-0,42
Апатин									
Апатин	13195	14465	17191	17565	18320	18315	19320	0,7	0,3
Купусина	3200	3146	3133	3063	2694	2442	2356	-0,6	-0,6
Сонта	7181	6981	6821	6508	6313	5991	4992	-0,7	-1,1
Укупно	39993	41004	43160	42307	41480	39720	38949	-0,05	-0,3

На основу извршене анализе може се оценити да је општа демографска ситуација на подручју обухвата Плана неповољна. Дошло је до пада укупног броја становника (перманентно од 1961. године), погоршања старосне структуре и виталних карактеристика популације (опадање стопе наталитета, пораст удела становништва старијег од 60 година).

Становништво на подручју Плана налази се у стадијуму дубоке демографске старости и има демографска обележја која карактеришу и Војводину као целину (негативни природни прираштај, ниски наталитет и фертилитет, висока стопа морталитета и др.), јер је Војводина већ деценијама демографски старо подручје.

Старосна структура и виталне карактеристике популације су такве да неће обезбедити побољшање демографске ситуације ни у наредном периоду (сем у Апатину, општинском центру). Због тога је потребно применом одговарајућих мера демографске политике утицати на успоравање негативних демографских тенденција на подручју обухвата Плана.

ОЦЕНА СТАЊА

Потенцијали у области демографског развоја огледају се у побољшању образовне структуре становништва, већем ангажовању женског становништва и порасту опште стопе активности. Квалитетна (квалификована) радна снага је потенцијал будућег привредног и укупног развоја подручја.

*Неповољну демографску слику овог подручја карактерише пад укупног броја становника (сем у Апатину), висок морталитет (нарочито у сеоским насељима), процес уситњавања домаћинства, а све то доводи до одређених проблема и *ограничења* за даљи развој планског подручја.*

3.1.5. Мрежа насеља и јавне службе

Мрежу насеља на подручју обухвата Плана чини укупно 7 (седам) насеља и то четири насеља која припадају Граду Сомбор (Бачки Брег, Бачки Моноштор, Бездан и Колут) и три насеља која припадају општини Апатин (Апатин, Купусина и Сонта).

Од седам насеља, Апатин је општински центар са функцијама градског насеља, Бачки Моноштор, Бездан, и Сонта су развијена насеља са основним делатностима и функцијама док су Бачки Брег, Колут и Купусина сеоска насеља.

Сва наведена насеља се налазе у непосредном залеђу Резервата и имају посебну улогу у заштити, уређењу и коришћењу погодности које пружа Резерват (присуство туриста, приход од туризма, продаја производа нарочито из сопствене производње, лов, риболов и др.).

Табела 4. Преглед насеља према величинским категоријама

Величинска категорија	Број насеља	Број становника	% од укупног броја становника	Просечна величина насеља
до 1.000	-	-	-	-
1.001-3.000	3	5.454	14,01	1.818
3.001-5.000	2	8.912	22,88	4.456
5.001-10.000	1	5.263	13,51	5.263
преко 10.000	1	19.320	49,60	19.320
Укупно	7	38.949	100,00	5.564

Густина насељености на подручју Плана износи 75,82 ст/км² (средња вредност за АП Војводину износи 93,82 ст/км²).

Просечна величина насеља на обухваћеном подручју износи 5.564 становника, што је веће у односу на просечну величину насеља за АП Војводину која износи 4351

становник. Апатин, као једино градско насеље, има мањи број становника (19.320 становника) од просечног градског насеља у Војводини (22.946 становника).

Јавне службе

С обзиром на величину и карактер насеља која се налазе на подручју обухвата Плана, мрежа објеката *јавних служби* углавном задовољава потребе становништва.

Социјална заштита становништва обезбеђена је путем установа овог типа, које се налазе у Сомбору и Апатину.

У свим насељима обезбеђено је *предшколско васпитање и образовање и основно школско образовање*. За даље образовање ђаци су упућени на општинске центре Сомбор и Апатин, у којима се налазе средње школе. У свим насељима, поред школе изграђени су спортски терени, углавном за мале спортове (кошарка, рукомет, одбојка, мали фудбал).

Здравствена заштита становништва организована је на нивоу Града Сомбора и општине Апатин, тако да се у овим центрима налазе домови здравља, док се у осталим насељима налазе здравствене станице и амбуланте. У Сомбору се налази и општа болница. Апотеке се налазе у свим насељима (поред постојећих отварају се и приватне апотеке).

Објекти културе се налазе у свим насељима, и то као домови културе са одељењима библиотеке. Апатин, као општински центар садржи и основну библиотеку, галерију, изложбене просторе и сл.

Објекти *физичке културе* се налазе у свим насељима. Поред сала за физичку културу то су и спортски терени, углавном фудбалска и дечија игралишта. У неким насељима постоје и отворени терени за мале спортове (мали фудбал, рукомет, одбојка).

Поред ових објеката јавних служби, у сваком насељу се налазе просторије месне заједнице, поште, банке и др.

Рурално подручје

Становници сеоских насеља на простору обухваћеном Планом, осим становања, делимично рада и основног образовања, задовољавање потреба вишег реда обављају углавном у центрима Апатин, Сомбор, у којима су концентрисани главни привредни, културни и образовни садржаји и по потреби у макрорегионалном центру Нови Сад.

По величини, три насеља припадају величинској групи до 3.000 становника (Бачки Брег, Колут и Купусина) а два насеља величинској групи до 5.000 становника (Бачки Моноштор и Сонта) и једно насеље има преко 5.000 становника (Бездан). Атаре насеља углавном чини пољопривредно земљиште са изграђеним каналима, системима за наводњавање и рибњацима, што представља повољне услове за развој пољопривреде, нарочито ратарства, воћарства, виноградарства (део око Сонте) и сточарства. Једино су у атару Бачког Моноштора, због површина које заузима Резерват, заступљене много веће површине шума и шумског земљишта (око 37 % шумског земљишта од укупне површине КО).

У атарима постоје изграђени салаши, којих има нешто више на подручју Града Сомбора, и економије поред којих се, у случају потребе, могу формирати радне зоне већих површина.

ОЦЕНА СТАЊА

Основни потенцијал у погледу мреже а тиме функција насеља, на подручју третираног Планом, представља њихов повољан геосаобраћајни положај.

Проблеми и ограничења у погледу мреже и функције насеља су социо-економска деградација насеља; неравномерност у развоју; неповољан квалитет стамбеног и грађевинског фонда у насељима (посебно у насељима која припадају Граду Сомбору); слаба динамика развоја и изградње насеља због недовољне економске моћи.

3.1.6. Привредни/економски развој и туризам

Најзначајнија привредна делатност, односно доминантна активност у насељима на подручју обухвата Плана је пољопривреда, изузев Апатина, центра истоимене општине у ком је индустрија носилац развоја.

Индустрија у Апатину представља област од приоритетног значаја и базира се највећим делом на расположивој сировинској основи, производним капацитетима и квалитетном кадровском потенцијалу. У оквиру индустрије, најразвијенија је прехранбена индустрија (производња пива), бродоградња, метална индустрија, индустрија грађевинског материјала, индустрија за прераду дрвета, графичка индустрија и др.

Анализа просторног размештаја привредних капацитета у обухвату Плана, показала је изузетан степен концентрације индустријских капацитета у граду Апатину и делимично у Бездану (ван граница Резервата). У осталим насељима су углавном капацитети у функцији пољопривреде.

Највећи број приватних предузетника је из области трговине, занатства и угоститељства. Анализа развоја терцијарних делатности на подручју обухвата Плана показала је да делатности терцијарног сектора још увек нису достигле ниво који захтевају савремени стандарди живљења.

Вредности планског подручја са становишта туризма су велике, пре свега због богатства мотива, еколошке очуваности, вредности природне и културне баштине, као и делом због приступачности дестинације.

У односу на садржаје боравка, заступљени су *бањски, културно-манifestациони, ловни туризам* (који сада доминира и који је у границама оптималног капацитета ловишта: "Козара" и "Апатински рит"), *риболовни туризам* (риболовна подручја "Дунав I" и "Моношторски рит"), *образовни* (еколошка учионица »Барачка«). Такође је присутна понуда сеоских домаћинстава у селима по ободу Резервата.

Највећи број туриста који посећује Горње Подунавље су домаћи туристи – 83%. Туристичка понуда Сомбора и Апатина богатством архитектуре, мултикултурне традиције, догађајима употпуњује понуду подручја. Горње Подунавље изградњом Међународне луке у Апатину, марина и пристана, као и пристаништа за крузинг добија реалне услове да постане зона наутничког туризма, уз примену адекватних мера заштите животне средине као и условима заштите у складу са датим режимима у Уредби о заштити Резервата, током функционисања и у случају акцидената.

Према подацима из Мастер плана⁸ највећи број смештајних капацитета различитих категорија и нивоа услуга налази се ван подручја Плана (хотелски капацитети у Бањи Јунаковић и у Сомбору хотел "Интернационал"). То су једини објекти који могу примити веће туристичке групе. У погледу туристичког пословања и промета Горње Подунавље не учествује довољно у креирању туристичког производа у оквиру Кластера

⁸ Мастер план туристичке дестинације "ГорњеПодунавље", научно-истраживачки центар, Економски факултет, Београд 2007.

Војводина⁹. Формирањем Туристичких организација (Сомбор, Апатин) начињени су значајни кораци у стварању стратешког партнерства на нивоу локалних заједница са циљем развоја туризма. То је видљиво кроз формирање нових садржаја и услуга, нових туристичких производа, повезивања и сарадњу унутар туристичке привреде, организовање туристичке информативно-промотивне делатности, организовање манифестација, унапређење и промоција изворних вредности, маркетиншку презентацију туристичких производа.

ОЦЕНА СТАЊА

Развој привредних капацитета на простору Резервата има *низ ограничења*, која проистичу из потребе њеног усклађивања са режимима заштите овог простора.

Ограничења у развоју привреде ван Резервата, се огледају пре свега у недовољној искоришћености постојећих капацитета, паду производње, незапослености, престанку рада неких предузећа, неразвијеном услужном занатству, недостатку савремених трговинских капацитета, лошој опремљености угоститељских објеката као и недостатку смештајних капацитета. Ограничавајући фактор развоја је и неповољна демографска слика овог подручја, као и непримерен ниво способности, знања и вештина радно активног становништва, потребама привреде и тржишта рада.

Потенцијали планског подручја у области **индустрије** темеље се на расположивим природним ресурсима (сировинска основа за развој прехранбене индустрије) и радом створеним вредностима (прерађивачки капацитети чија недовољна искоришћеност представља основ интензивнијег развоја), уз императив заштите и очувања животне средине.

Потенцијале развоја туризма на простору обухваћеном Планом представљају пре свега, очувана природна средина Резервата, затим туристички центар Апатин. Постоји значајан потенцијал за развој руралног – (салашарског туризма простор између Апатина и Сомбора). Насеља као што су Бачки Моноштор, Купусина, Сонта као амбијенти са очуваним богатством мултиетничких обичаја и манифестација представљају посебну вредност подручја. Поред тога евидентни су потенцијали за културно-манифестациони и екскурзионо-едукативни туризам, спортско рекреативни, научки (пре свега простор Апатин-Бездан), ловни и риболовни, туризам кратких одмора (city breaks), пословни туризам MICE. Град Сомбор и општина Апатин, као пограничне општине на плану туризма пружају могућност развоја прекограничне сарадње, у циљу обједињавања туристичке понуде, заједничке маркетиншке презентације.

Европска-Дунавска бициклистичка стаза представља значајан туристички потенцијал.

Ограничења везана за развој туризма на простору обухвата Плана су:

- низак ниво заштите Резервата (викенд градња);
- недостатак смештајних капацитета;
- непостојање широког спектра програма (понуде) презентације природне и културне баштине осим оне везане за ловни туризам;
- непостојање јаким локалних туристичких агената или организација заинтересованих за креирање туристичке понуде, улагање у маркетинг и менаџмент дестинације;
- нема централног информативног пункта за туристичко подручје Горње Подунавље, као ни адекватног промотивног материјала за страна тржишта.

3.1.7. Пољопривредно земљиште и пољопривреда

Пољопривредно земљиште, на подручју обухвата Плана простира се на 33 591,82 ha, што представља 58,58% посматраног подручја. Далеко су најзаступљеније њивске

⁹ Стратегија развоја туризма Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 91/2006)

културе, док су све остале категорије пољопривредног земљишта далеко мање заступљене (пашњаци, воћарско-виноградарско земљиште и сл.).

У границама Резервата

Од укупне површине Резервата која износи 19 605,00ха (19.354,81ха)¹⁰ само је 1 663,02 ха, или 8,48% пољопривредно земљиште.

Услед важећег режима заштите на подручју Резервата, као и чињенице да се највећи део Резервата налази под шумама или другим природним екоцелинама, пољопривредне активности су сведене на минимум.

У Резервату у режиму заштите I (првог) степена није дозвољен ниједан вид пољопривредне производње. У режиму заштите II и III степена дозвољено је пчеларење и сакупљање шумских плодова, тако да ово представља једини начин пољопривредног коришћења подручја Резервата.

Ван граница Резервата

Најважнији производни ресурс представља квалитетно пољопривредно земљиште. Управо захваљујући томе, пољопривреда представља најважнију грану људске делатности на овом подручју.

Ван границе Резервата укупне површине 37 743,01ха (37.994 ха)¹¹, пољопривредно земљиште представља 84,60% или 31 928,80ха.

Подручје ван Резервата, а које се налази у непосредном окружењу треба третирати на посебан начин. Применити стимулативне мере и тако подстаћи произвођаче да на овом подручју производе аутохтоне биљне културе, које захтевају минималну механичку обраду земљишта и минималну употребу хемијских средстава (луцерка, детелина, лековито биље, ливаде и сл.).

Слична је ситуација и када је реч о сточарској производњи, стимулисати пашњачки узгој старих аутохтоних врста.

ОЦЕНА СТАЊА

Значајан развојни *потенцијал* у области **пољопривреде** на простору ван Резервата темељи се на природним ресурсима (земљишни фонд релативно високог квалитета, могућност наводњавања и производње здраве хране) као и створеним условима (повољан однос обрадивих површина и пољопривредног земљишта и традиција у повртарској и воћарској производњи).

Као *ограничавајући* фактори могу се јавити умањена могућност коришћења хемијских средстава, непожељност уношења алохтоних врста и ограничена могућност интензивног сточарства.

Подручје у границама Резервата има низ *ограничења* за развој пољопривредне делатности. У складу са режимом заштите готово у потпуности искључује све видове пољопривредне производње, осим сакупљања шумских плодова и пчеларења (на простору са режимом заштите II и III степена).

¹⁰ Нумерички податак за укупну површину Резервата добијен је геореференцирањем картографских података

¹¹ Површина ван Резервата је резултат промене настале геореференцирањем картографских података за подручје Резервата

3.1.8. Шумско земљиште, шумарство, лов и риболов

Шуме и шумско земљиште

Потенцијали планског подручја су **шуме, шумско земљиште** у оквиру Резервата, као и шуме на простору који је у директном контакту са Резерватом, а налазе се у обухвату Плана.

У границама Резервата¹²

Природно добро СРП "Горње Подунавље" припада Севернобачком шумском подручју, а обухвата пет газдинских јединица ("Колут-Козара", "Карапанџа", "Заштићене шуме", "Апатински рит" и "Моношторске шуме") којима газдује ЈП "Војводинашуме", ШГ "Сомбор" и две газдинске јединице ("Западна Бачка" и ОКМ) којима газдује ЈП "Воде Војводине". Укупне површине под шумама и шумским земљиштем чине 14.627,94 ха (74,61% укупне површине Резервата).

У режиму I и II степена заштите се налазе фрагменти аутохтоних шумских састојина *изузетно вредни за заштиту*.

Највећи део површина ШГ "Сомбор" обухватају шуме и шумске културе. По пореклу то су високе (углавном клонови тополе) изданачке шуме багрема и других врста. По смеси су то углавном чисте састојине на око 70% површина. Ово указује на нарушеност екосистема и недостатак аутохтоних природних шума чији су главни едификатори храст лужњак и пољски јасен. Најзаступљенија је газдинска класа вештачки подигнутих топола, затим шуме беле и црне тополе и багрема. Најквалитетније и најстабилније шумске екосистеме представља газдинска класа састојина лужњака. Највећи текући прираст остварују газдинске јединице "Апатински рит" и "Моношторске шуме".

Шуме ЈП "Воде Војводине" се простиру дуж насипа на преко 80 дужних километара. Имају улогу заштите насипа и других водопривредних објеката од ударног таласа вода Дунава. Подељене су на водозаштитне шуме I и II степена. Шумску састојину чине меки лишћари (топола робуста и бела врба).

Ван граница Резервата

На простору ван Резервата а у оквиру обухвата Плана налазе се мање површине под шумама и шумским земљиштем и шуме уз каналску мрежу које чине 1 236,88 ха, односно 3,28% површина ван Резервата.

Шумарство

У оквиру Резервата врши се експлоатација дрвне масе са обраслих површина газдинских јединица које егзистирају са 85 - 90% површине и запремине на простору Резервата и то према подацима ШГ "Сомбор": ГЈ "Карапанџа" са 300.891m³ запремине, ГЈ "Моношторске шуме" са 605.341m³, ГЈ "Колут - Козара" са 15.692,50m³, ГЈ "Апатински рит" са 511.041m³ и ГЈ "Заштићене шуме" са 178.608m³. Ова дрвна маса биће реализована у наредном периоду у складу са Посебним основама газдовања шумама. За ГЈ којима газдују "Воде Војводине" не постоје нумерички показатељи о дрвној маси.

Шуме ван Резервата имају између осталих и производно-заштитну функцију. Производна функција се огледа кроз производњу дрвне масе за све газдинске јединице. Такође, потенцијал за шумарство на територији ван Резервата, представља и непошумљено шумско земљиште које ће бити пошумљено у наредном периоду, у складу са планским документима.

¹² Подаци из Основе газдовања шумама за наведене ГЈ, ЈП "Војводинашуме" Петроварадин, ШГ "Сомбор" Сомбор

Од прерађивачких капацитета, углавном су заступљене мале и средње развијене пилане које се баве производњом фурнира за гајбице, као и резаном грађом. Сав прерађени материјал углавном иде у извоз. Развој прерађивачких капацитета и даље ће у највећој мери зависити могућности пласмана производа на инострано тржиште.

Ловна фауна и лов

У границама Резервата

На простору Резервата су установљена два ловишта којима газдује ЈП "Војводинашуме". То су ловиште "Козара" на површини од 11 764 ha и "Апатински рит" на површини од 6 579 ha. Ловишта су отвореног типа, обзиром да нису ограђена у потпуности. Према пољопривредном залеђу протеже се заштитна ограда у укупној дужини од 848 km. На подручју Резервата постоје два узгојна центра крупне дивљачи: један у Бачком Моноштру и други у Апатину. У плану је центар за оплемењени узгој ритског јелена.

У ловиштима је заступљена крупна (јелен, срнећа дивљач и дивља свиња) и ситна (зец, фазан, дивља гуска, дивља патка, препелица, шумска шљука) ловна дивљач. Одређени број врста је заштићен као природна реткост.

Бонитирањем станишта ловишта "Козара" утврђен је бонитет I разреда за јелене и дивље свиње и III за срнећу дивљач. Биолошки капацитет у овом ловишту износи 1200 грла за јеленску дивљач, 300 грла за срне и 600 грла за дивље свиње. Економски капацитет овог ловишта износи 1536 грла за јеленску дивљач, 388 грла за срне и 960 грла дивље свиње. У ловишту "Козара" је предвиђено интензивно гајење дивљачи европског јелена у циљу добијања потомака доброг генетског потенцијала, у ревиру "Штрбац" на површини од 153,68 ha.

У ловишту "Апатински рит" је утврђен II бонитетни разред за јелена и дивљу свињу и III/IV за срну. Матични фонд дивљачи у ловишту "Апатински рит" износи 450 грла за јеленску дивљач, 120 грла за срне и 180 грла за дивље свиње, а економски капацитет ловишта износи 576 грла за јеленску дивљач, 156 грла за срне и 316 грла за дивље свиње. Ловиште "Апатински рит" је опремљено ловачком кућом у Месарским ливадама, а ловиште "Козара" ловачком кућом на локалитету "Штрбац". У оба ловишта се налази велики број ловно-техничких објеката.

Укупно ловно-продуктивна површина у оба ловишта је 15 959 ha. Највише површина се налази под шумом, шумским земљиштем, пашњацима и ливадама.

Ван граница Резервата

На овом простору евидентирана су два ловишта ловачких удружења ("Западна Бачка" на територији Града Сомбора и "Крушковац" на територији општине Апатин). Ловиште "Западна Бачка" има укупну површину од 112 781 ha са ловном површином од 105 000 ha. Површина ловишта "Крушковац" је 28 812 ha са 26 200 ha ловне површине. У оба ловишта која спадају у равничарска су, према структури земљишта, најзаступљеније оранице, ливаде и пашњаци. Гајене врсте дивљачи у оба ловишта су зец, срна, фазан и пољска јаребица.

Према станишним условима ловишта "Западна Бачка" утврђен је I бонитетни разред за зеца, II за срну и фазана а III за пољску јаребицу. Бонитет станишта у ловишту "Крушковац" за срну, зеца и фазана, је II, а за пољску јаребицу је III.

У оба ловишта постоје бројни ловно-технички објекти. На територији Града Сомбора установљено је ловиште "Колут-Рибњак" на површинама ПП "Колут" АД а на територији општине Апатин установљено је ловиште "Свилојево-рибњак" на површинама ДПП "Јединство" Апатин. У оба ловишта заступљена је у највећем броју перната дивљач.

Риболовна фауна и риболов

Дунав са припадајућим плавним подручјима представља станиште 6 врста риба за које се одређује први степен заштите (гавчица, источна говедарка, чиков, балавац, мали и велики вретенар). Од 22 рибље врсте које се налазе на Прелиминарном списку врста за црвену листу кичмењака Србије, у водотоку Дунава и речним рукавцима који га окружују, а налазе се у границама Резервата (у сва три режима заштите), присутно је 16 врста (кечига, штука, гавчица, источна говедарка, речна мрена, шаран, бркица, чиков, јегуља, манић, балавац, пругасти балавац, смуђ, смуђ камењар, мали и велики вретенар).¹³

Поред поменутих врста – природних реткости налазе се и економски значајне врсте риба, као угрожене у Дунаву и плавној зони (кечиге, штука...). Поред аутохтоних врста риба, данас у Дунаву живе и рибе које су унесене стихијски или пак циљним порибљавањем. Присутно је опадање економски значајних врста и пораст мало цењених, чија заступљеност у улову може да буде и до 60%. На подручју у обухвату Плана постоје три формирана шаранска рибљака (Бездан, Колут и Сонта) док је у Бајском каналу започет кавески узгој рибе.

У претходном периоду било је покушаја са организованим узгојем рибе у природним условима, порибљавањем отворених водених површина у пределу старе пумпе код Апатина али нема података о економским ефектима оваквог узгоја.

ОЦЕНА СТАЊА

У границама Резервата

Потенцијали у области шумарства на простору Резервата су привредни ефекти узгоја шума и фрагменти аутохтоних шума, значајних, пре свега, са аспекта заштите природе. *Ограничење* у замени великих површина под плантажним тополама аутохтоним шумама, представља неповољан хидролошки режим. Такође, угроженост шумског екосистема на подручју Резервата присутна је и од чиниоца абиотичког (климатски, педолошки услови, водни режим) и биотичког порекла (обољења дрве масе, бесправна сеча, пожар). Значајно је присутно негативно деловање **дивљачи** (пре свега крупне дивљачи) на овим просторима.

Ван граница Резервата

На простору у обухвату Плана ван Резервата, за **развој шумарства** као привредне гране нема *већих потенцијала*, изузев необраслог шумског земљишта. *Ограничење* у повећању површина под шумама, је велика заступљеност плодног пољопривредног земљишта које је уређено системом мелиоративних канала и система за наводњавање. У погледу развоја **рибарства** све водене површине на подручју обухвата Плана представљају *потенцијална* риболовна подручја. У рукавцима Дунава и каналима основне каналске мреже постоје повољни услови за проширење постојећих и формирање нових рибњака.

Органичење у развоју рибарства представља нерационална и неконтролисана експлоатација рибе кроз риболов који је угрозио рибљи свет.

3.1.9. Водни ресурси и минералне сировине

Површинске воде

Дунав је главно хидролошко обележје Специјалног резервата природе Горње Подунавље. Са бројним меандрима, рукавцима, ујезереним рукавцима, барама и адама – Дунав у Резервату ствара несвакидашњу хидрографску слику. Има одлике плувијално

¹³ Студија: ППППН СРП "Горње Подунавље" - Заштита и уређење постојећих природних вредности, Завод за заштиту природе Србије, 2007.г.

– нивалног режима. Највиши средњи месечни водостаји се јављају у јуну и то у Бездану 322 см, а у Апатину 403 см. Најнижи водостаји се јављају у октобру и новембру. Режим протицаја прати режим водостаја. Највећи је забележен у јуну ($2747 \text{ m}^3/\text{s}$), а најнижи у новембру ($1554 \text{ m}^3/\text{s}$) и октобру ($1555 \text{ m}^3/\text{s}$).

Апсолутно максималан протицај на профилу Бездан износи $8260 \text{ m}^3/\text{s}$, а апсолутни минимум износи $610 \text{ m}^3/\text{s}$. На профилу Богојево, апсолутни максималано забележен протицај износи $9290 \text{ m}^3/\text{s}$, а апсолутни минимум износи $915 \text{ m}^3/\text{s}$.

Дунавска вода и њен режим су међу одлучујућим факторима опстанка биљног и животињског света. Основни водоносни слој је у директној хидрауличкој вези са реком. Стога стање водостаја реке Дунав диктира и режим нивоа подземних вода на подручју.

Поред Дунава, као најзначајнијег површинског тока у Резервату се налази још неколицина значајних површинских акваторија:

Плазовић протиче између Бездана и Бачког Моноштра. Укупна дужина тока у заштићеној зони износи 4 km.

Велики бачки канал је део каналске мреже Дунав-Тиса-Дунав. Кроз Резерват, протиче у дужини од 6 km. Канал се налази под режимом II степена заштите. Има функцију коридора између Моношторског рита и шуме Штрбац.

Канал Бездан – Пригревица у дужини од 18 km, представља напajaјући крак система Дунав – Тиса – Дунав, водом из уставе код Бездана. Налази се у режиму II степена заштите.

Речни рукавци, језера и баре су једна од главних хидрографских одлика Резервата. Настали су у непрестаном процесу меандрирања реке и померања речног корита. Народ речне рукавце назива дунавцима.

Бајски канал се протеже паралелно са Дунавом, од Баје до Великог бачког канала, са којим је спојен преко преводнице и уставе Шебешфок. Дужина Бајског канала износи око 10 km. Највећим делом Бајски канал се налази у напуштеном кориту Дунава. Бајски канал је заштићен режимом II степена заштите.

Барачка се протеже правцем исток–запад. Барачка је у једном сектору пресечена одбрамбеним насипом. Просечени део рукавца се зове Мртва Барачка. Западно од насипа се налази Жива Барачка, која се користи као зимовник за бродове и чамце. На контакту између Живе и Мртве Барачке се налазе црпне станице Бездан I и Бездан II. Жива Барачка се налази у режиму III степена заштите, а Мртва Барачка је у режиму II степена заштите.

Моношторски Дунавац (II степен заштите) се налази јужно од Бачког Моноштра у дужини од око 8,5 km. Од Дунава је одвојен насипом, подигнутим 1966. године. Због тога је изграђена устава Кузук, којом је моношторски Дунавац технички ипак спојен са Дунавом.

Југозападно од Бачког Моноштра се налазе још два рукавца. Оба су позната под именом *Стари Дунавац*. Налази се у режиму II степена заштите.

Петрешки Дунавац (II степен заштите) је један од три изразита рукавца у Апатинском рити. Само при високим водостајима има површински контакт са Дунавом.

Сребренички Дунавац (II степен заштите), такође у Апатинском рити. При ниским водостајима Дунава, ниво воде у њему нагло опада, а повремено и пресушује.

Стакларски Дунавац (II степен заштите) се налази у крајњим јужним деловима Горњег Подунавља, на локалитету Стаклара.

Језера и баре представљају последицу укупне активности Дунава. То значи да су флувијалног порекла. У Резервату их има на десетине.

Подземне воде

Подземне воде (фреатске и артеске) имају утицаја на биљни и животињски свет. Значајан су чинилац у формирању водених, мочварних, ливадских и шумских екосистема у Резервату.

Фреатска издан се храни инфилтрацијом атмосферских падавина, инфилтрацијом воде из Дунава и притицањем воде из више лесних и пешчаних предела.

У алувијалној равни фреатске воде се налазе на малим дубинама између 1,5 и 2,5 м. У југозападним деловима Апатинског рита током пролећа и почетком лета, изданска вода се приближава површини на дубини мањој од 1 м, док на вишим површинама она премашује дубину од 3 м.

Порасту нивоа подземних вода претходи пораст водостаја Дунава. Када је апсолутна висина водостаја Дунава већа од висине фреатске издани, ниво издани расте. Насупрот томе, ниво издани се спушта у дубину, када је ниво Дунава нижи од нивоа издани. То значи да водостај Дунава утиче на режим фреатске издани у приобаљу.

Минерални ресурси

У границама Резервата

У границама Резервата не врши се експлоатација нити су евидентирана лежишта минералних сировина.

Ван граница Резервата

На основу података којима располаже Секретаријат за енергетику и минералне сировине, хидрогеотермални потенцијали на простору обухвата Плана испитани су на бушотинама ББ-1, БМ-1, Кпс-1/х.

Поред наведених активних истражних простора и експлоатационих поља на простору обухвата Плана, у протеклом периоду су регистроване и истражене појаве песка и шљунка које немају већи економски значај, изузев појаве глине у атару насеља Колут где постоји циглана која тренутно не ради.

ОЦЕНА СТАЊА

На подручју обухвата Плана констатована су значајна лежишта питке **воде**. Основно *ограничење* представља лош квалитет питке воде и недовољна развијеност водоводних система. Што се површинских вода тиче, квалитативне карактеристике реке Дунав на профилу Бездан не задовољава прописану II класу вода. Највеће ограничење представља недостатак канализационих система за прикупљање и одвођење отпадних вода, као и недостатак система за пречишћавање отпадних вода.

Најизраженији угрожавајући фактор представљају мелиоративни и хидротехнички радови, као и хидротехничка решења регулације количине воде у ритовима. Подизање одбрамбених насипа уз Дунав, спречило је природни режим плављења великог дела површина које су остале одвојене од осталог дела, са друге стране насипа. Нарушени режим плављења покушава се поправити изградњом упусно-испусних система. Каналска мрежа хидросистема ДТД (Дунав-Тиса-Дунав), која једним делом пролази кроз Резерват, такође негативно делује на ово подручје, јер има за циљ исушивање алувијалне равни Дунава и спуштање нивоа подземних вода ради дугорочне промене намене станишта, што се директно одражава на изворну хидролошки условљену вегетацију.

Засипање, замуљивање и зарастање постојећих бара и канала, а посебно старих рукаваца који су пресудни за правилан доток и проток воде на воденим и мочварним стаништима придонесе смањењу водених површина. На тај начин долази до сталног подизања, тј. уплићавања рита.

3.1.10. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

У оквиру простора третираног Планом егзистирају капацитети свих облика саобраћаја и то преко система путева различитог хијерархијског нивоа, железничких пруга, пловног пута Дунав и канала из система ОКМ ХС ДТД, док у ближем окружењу постоје капацитети ваздушног саобраћаја (у Сомбору) који се могу увести у функцију укупне афирмације овог простора.

У границама Резервата

Путна мрежа на простору Резервата није системски формирана, не постоји просторна интегралност повезивања насеља, терминала различитих видова саобраћаја као и потенцијалних локалитета прихватних објеката наутичког туризма (марина).

У оквиру самог Резервата налази се државни пут I реда бр.17.1, као и бр.18 (преклоп), као и општински пут, Бездан – Бачки Моноштор - Сомбор, са утврђеним коридорима. Такође, налази се и гранични прелаз за путни саобраћај са Републиком Хрватском - ГП Бездан (Батина).

Некатегорисани путеви у оквиру Резервата углавном омогућују доступност до парцела, као и до појединих важних локалитета (шумске куће, видиковци – осматрачнице и сл.) и у функцији су заштите од акцидентних ситуација, заштите и одржавања екосистема.

Пловни пут реке Дунав се налази у оквиру Резервата, као западна граница, преко кога је могуће приступити свим садржајима у приобаљу и Резервату средствима водног саобраћаја.

Ван граница Резервата

Геосаобраћајни положај овог простора је ексцентричан у односу на постојеће *друмске саобраћајне капацитете* највишег хијерархијског нивоа у саобраћајној мрежи Војводине и Србије. Путеви из система категорисане *путне мреже, у обухвату Плана ван граница Резервата, су:*

- државни пут I реда бр.18, (Hercegszanto) граница Мађарске – Бездан - Сомбор – Српски Милетић – Оџаци – Бачка Паланка – (прекид преко територије Хрватске) – Ердвик – Е-70 – Кузмин – Сремска Рача – граница БИХ (Бијељина),
- државни пут I реда бр.17.1, (Батина) граница Хрватске – Бездан – Сомбор – Келебија - граница Мађарске (Томпа),
- државни пут II реда бр. 101, Кула – Сомбор – Апатин – Сонта – Богојево.

као и општински - локални путеви

- Бездан – Бачки Моноштор - Сомбор
- ДП бр.101 - Купусина – ДП бр.101
- ДП бр.101 – Пригревица – ДП бр.18
- Апатин – Рибарево - Дунавац

Изграђеност постојећих категорисаних путева, који омогућују доступност простору Резервата из више праваца, не задовољавају основне критеријуме комфора и нивоа саобраћајне услуге.

У оквиру простора и у окружењу око Резервата постоје капацитети *железничког саобраћаја* који се минорно користе у сврху транспорта. Железничка пруга Суботица - (Сомбор – Пригревица) - Богојево – државна раница (Хрватска), је са ниским експлоатационим карактеристикама и то далеко испод европских стандарда.

Водни саобраћај на простору обухваћеном Планом заступљен је преко међународног пловног пута реке Дунав и пловног пута канала из система ДТД, али превозни капацитети се користе далеко испод капацитивних могућности.

Ваздушни саобраћај за потребе овог подручја се одвија преко аеродрома "Никола Тесла" (за путнички и карго саобраћај), који у потпуности задовољава садашњи обим захтева. Мањи аеродроми су лоцирани у непосредном окружењу Сомбора (војни аеродром). За потребе пољопривредне авијације и заштитни третман шума, постоје полетно-слетне травнате стазе у свим општинама обухваћеним Планом.

Генерално се намеће закључак да постојећа инфраструктура представља добру основу за даљи развој саобраћаја.

Као значајне саобраћајне тачке у контакту са окружењем – суседним државама намећу се и **гранични прелази** (ГП) и то:

ГП Бездан (Батина) – путни са Републиком Хрватском;

ГП Богојево (Ердут) – путни са Републиком Хрватском;

ГП Богојево (Ердут) – железнички са Републиком Хрватском;

ГП Бачки Брег (Hercegszanto) – путни са Републиком Мађарском.

ОЦЕНА СТАЊА

У области **саобраћајне инфраструктуре** јављају се следећа *ограничења* која лимитирају развој простора Резервата:

- непостојање система саобраћајне мреже чији сегменти опслужују овај простор, чиме се у знатној мери лимитира могућност приступа локалитетима у Резервату;
- неизграђеност и неразвијеност путне мреже у оквиру Резервата значајно утиче на степен угрожености овог простора у акцидентним ситуацијама и
- непостојање утврђених путања немоторних кретања која неће нарушавати природне услове живота.

Постојећа (изграђена) саобраћајна инфраструктура свих саобраћајних видова (друмски, железнички, водни), уз реконструкцију и модернизацију свих капацитета, као и изградњу и доградњу недостајућих делова саобраћајних мрежа чине солидан *потенцијал* овог простора.

Реализацијом потенцијала из домена саобраћаја омогућиће се брз, безбедан и квалитетан приступ овом подручју из свих околних како регионалних и градских центара, тако и из суседних земаља.

3.1.11. Водопривреда и водопривредна инфраструктура

У границама општине Апатин налазе се *системи за одводњавање* Кучка, 9-3а Апатин, Штајер I и II, Пригревица, Свилојево – Сонта, Сонћански рит, Кеверча и Дубоки јендек. Овом општином су обухваћени и делови система за одводњавање Сига – Казук, ДТД Чичови – Милетић, ДТД Буковац и 9-6 Купусина. Други део ових система се налази на делу Града Сомбора. Поред ових система у границама Града Сомбора се налазе Кенђија – Карапанца, Бездан – Бачки Брег, Бездан, Острво, Бездан – Бачки Моноштор, Плазовић као и систем за одводњавање Северна Мостонга. На наведеним системима за одводњавање постоји тренутно око 1.065 km канала за одводњавање различитих карактеристика са око 927 цевастих и плочастих пропуста, устава, уливних грађевина итд., као и два деонична центра за одбрану од поплава: "Апатин" у Апатину и "Старо Село" на подручју Сига – Казук.

Целокупна површина Града Сомбора и општине Апатин, сем уског појаса у небраћеном делу између корита Дунава и насипа прве одбрамбене линије, обухваћена је системима за одводњавање (мелиоративна каналска мрежа са црпним станицама чиме се стварају услови за успешно одвијање пољопривредне производње).

На предметном подручју постоје *црпне станице* за пребацивање вишкова воде у реципијенте: 9-3а код Апатина, 9-1а Кеверча, 9-5 Богојево, 9-6 Купусина, 9-8 Бездан Нова, 9-8 Бездан Стара и 9-13 Кенџија.

Од водопривредних објеката за *заштиту од штетног дејства вода* на предметном подручју налазе се: насип прве одбрамбене линије од км 0+000 до км 61+394, насипи друге одбрамбене линије и локализационе линије са укупном дужином од км 0+000 до км 53+841. Насипом прве одбрамбене линије се брани око 50.000 ха пољопривредног земљишта и 22 насељена места са 100.000 становника.

Табела 5. Рибњаџи

Р.бр.	Назив рибњаџа	Место	Водозахват/реџипијент	Површина (ха)
1.		Сонта		-
2.	"Бачка"	Колут	водозахват на водотоку Плазовићу, реџипијент канал "Бели Јарак"	215.00
3.	"Горњи пашњаџ"	Бездан	водоток Плазовић	17,56

Табела 6. Заливни системи у обухвату Плана

Р.бр.	Систем за наводњавање и назив корисника	Место	Површина з.с. (ха)
1.	"Поћаска"	Бачки Моноштор	-
2.	"Бачка"	Колут	215
3.	"Горњи пашњаџ"	Бездан	17,56
4.	ЗС "Млади Бораџ" ПП "Млади Бораџ" ДП	Сонта	300
5.	ЗС "Телеп" ПП "Колут"	Колут	445
6.	ЗС "Кенђија" ПП "Подунавље"	Бездан	225
7.	ЗС "Дорослово" ЗЗ "Дорослово"	Дорослово	30

Снабдевање водом

Просечна експлоатација подземних вода на територији општине Апатин процењена је на око $Q=200$ l/s. Захваћене су подземне воде из основне водоносне средине у приобаљу Дунава (извориште градског насеља Апатин) и слободне "прве" издани. Водозахвати су искључиво бушени цевасте бунари, којих на извориштима јавног водоснабдевања има више од 15.

Организовано водоснабдевање Апатина врши се са изворишта које се налази у брањеној зони од високих вода Дунава, у непосредној близини бродоградилишта, а подземне воде захватају се бушеним бунарима. Просечна експлоатација подземних вода са овог изворишта процењена је на око $Q=60$ l/s, а максимална експлоатација на око $Q=80$ l/s. Градски водовод је према пројекту димензионисан на 185 l/s, када би на водоводни систем требало да буду прикључени и насеља Пригревица, Сонта и Купусина. Данас су на водоводни систем прикључени насеље Апатин и део индустрије и насеље Свилојево. Квалитет подземних вода не задовољава нормативе воде за пиће, повећан је садржај гвожђа и нитрата, те се на изворишту врши прерада воде. Већи привредни субјекти (Пивара и хладњаџа) имају своја изворишта, како за технолошке тако и за санитарне потребе. Према технолошком процесу и броју запослених радника, процењује се укупна просечна експлоатација подземних вода из ових изворишта износи преко $Q=100$ l/s.

Насеље Купусина се организовано снабдева водом за пиће са изворишта које се налази на источној периферији насеља, а бунарима се захватају подземне воде слободне, "прве" издани, из водоносних средина плиџена. Просечна експлоатација подземних вода из изворишта, према процени, је око $Q=3,5$ l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће - повећан је садржај гвожђа.

Организовано снабдевање водом за пиће у Сонти се обавља са изворишта које се налази на североисточној периферији насеља, а захваћене су подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око

$Q=8$ l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће - повећан је садржај гвожђа изнад МДК. Врши се деферизација захваћених вода.

Насеље Бачки Брег се организовано снабдева водом за пиће са изворишта у насељу, којим су захваћене подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода, према процени, износи око $Q=2$ l/s, а квалитет подземних вода не одговара нормативима воде за пиће - повећан је садржај гвожђа и мангана изнад МДК.

Насеље Колут снабдева се водом са изворишта у централном делу насеља, којим су захваћене подземне воде из водоносних средина плиоцена. Према процени просечна експлоатација подземних вода је око $Q=2,5$ l/s. Квалитет захваћених вода је задовољавајући.

У насељу Бездан организовано водоснабдевање обавља се каптирањем подземних вода основног водоносног комплекса са изворишта које се налази јужно од насеља. Просечна експлоатација подземних вода, према процени, износи око $Q=6$ l/s. Квалитет подземних вода не одговара у потпуности нормативима воде за пиће - повећан је садржај гвожђа, органских материја и амонијум јона преко МДК. У насељу постоји и постројење за припрему воде за пиће капацитета $Q=30$ l/s, чији капацитет није довољно искоришћен.

Организовано снабдевање водом за пиће становништва и привредних субјеката у насељу Бачки Моноштор обавља се каптирањем подземних вода основног водоносног комплекса и "прве" издани на изворишту које се налази јужно од насеља. Процењена просечна експлоатација подземних вода је око $Q=5$ l/s. Квалитет подземних вода не одговара нормативима воде за пиће - повећан је садржај органских материја изнад МДК.

Што се *одвођења отпадних вода* тиче, канализација отпадних вода није изведена ни у једном насељу, сем у Апатину. Непречишћене отпадне воде Апатина се испуштају у реку Дунав, у зони заштите Резервата (између обале Дунава и матице реке-границе). На основу постојеће документације и мерења утврђено је да укупно органско оптерећење Апатина преко 30000 ЕС (еквивалентних становника). Посебно треба нагласити да се у исту зону упуштају непречишћене отпадне воде Пиваре. Такође, на основу постојеће документације, укупно претворено органско оптерећење које Пивара испушта у Дунав је преко 170.000 ЕС. Укупно органско оптерећење које се упушта у зони Апатина је цца 200000 ЕС. То је највеће органско загађење на току Дунава од Новог Сада до границе са Мађарском (од км 1255 до км 1433). У наредном периоду следи даља изградња канализационе мреже у Апатину, почетак изградње у осталим насељима Општине, као и завршетак радова на пречистачу у Апатину. На ППОВ у Апатину прикључиће се и канализациони системи из свих насеља у општини Апатин.

ОЦЕНА СТАЊА

На подручју које је обухваћено предметним просторним планом налази се насип прве одбрамбене линије, у дужини од 61,394 km, који представља стратешки обекат за **одбрану од поплава**. Саставни делом насипа за одбрану од поплава сматра се и заштитни појас са шумом и заштитним зеленилом (заштитне шуме) у инундационом подручју, у ширини 50 m поред насипа, као одводни канали паралелни насипу у брањеном подручју, на удаљености од 10 m до 50 m од ножице насипа. Поред насипа прве одбрамбене линије, на подручју које је обухваћено просторним планом се налазе и насипи II одбрамбене линије и локализациони насипи у укупној дужини од 75,56 km.

Становништво и индустрија у обухвату Плана, **снабдевају** се на задовољавајући начин довољном количином **воде**. Сва насеља имају или локалне системе (Купусина, Сонта, Пригревица) или су прикључена на градски апатински водовод. У Водопривредној основи Србије, алувијон Дунава означен је као "повољна зона за регионално извориште водоснабдевања дела Бачке, од Бездана до Богојева". Снабдевање водом

индустрије сконцентрисано је највише у самом граду Апатину, прикључењем на градски водовод или из сопствених водозахвата, када је у питању већи потрошач воде. Уназад 20 година успешно се користи и термоминерална вода на локацији бање "Јунаковић".

Што се **одвођења и пречишћавања отпадних вода** тиче, ситуација је у том сегменту најлошија, јер ни једно насеље у обухвата Плана нема изграђен канализациони систем, као ни постројење за пречишћавање отпадних вода.

3.1.12. Енергетика и енергетска инфраструктура

Гасоводна инфраструктура

На простору обухвата Плана, ван граница Резервата, изграђен је разводни гасовод високог притиска РГ-04-15 за гасификацију и насеља Апатин као и свих насеља у општини, изграђен је и комплекс ГМРС "Апатин" са МРС за широку потрошњу на кат. парц. 5714/2. Гасификована су насеља Апатин, Купусина и Сонта.

Нафтоводна инфраструктура

На подручју у обухвату Плана, у границама Резервата код Бездана, налази се нафтни терминал са резервоаром за нафтне деривате (1300 m³), танкваном/аутопунилиштем и 14 објеката који се користе као бункер станице.

Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача на простору обухваћеном Планом, обезбеђено је из трафостаница ТС 110/20 kV "Апатин", инсталисане снаге 2x31 kVA, ТС 110/20 kV "Сомбор1", инсталисане снаге 2x31 kVA и ТС 110/20 kV "Сомбор2", инсталисане снаге 2x31 kVA.

Све три трафостанице су везане у 110 kV далеководну петљу Сомбор-Апатин-Оџаци-Врбас-Кула-Црвенка-Сомбор, те је обезбеђена велика сигурност напајања потрошача на овом простору.

У обухвату Плана изграђени су 110 kV далеководи број 1215 Апатин-Бели Манастир, 1107/3 Апатин-Оџаци и 1107/2 Апатин-Сомбор 2.

Већи део преносне мреже је одговарајућег квалитета. Целокупно подручје се напаја са 20kV напонског нивоа. Капацитети изграђених трафостаница такође су задовољавајући.

Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напаја потрошаче и може се констатовати да покрива сва насељена места као и појединачне туристичке локалитете.

Насеље Апатин се напаја преко ТС 110/20 kV "Апатин" преко осам 20 kV извода.

Купусина се напаја преко 20 kV "Аеродром", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Бачки Моноштор".

Сонта се напаја преко 20 kV "Сонта", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Богојево".

Преко 20 kV извода из ТС 110/20 kV "Сомбор 2" се напајају следећа насеља: Бачки Моноштор, Бездан, Бачки Брег и Колут.

Бачки Брег се напаја преко 20 kV "Колут", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Бездан".

Колут се напаја преко 20 kV "Колут", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Бездан".

Бачки Моноштор се напаја преко 20 kV "Бачки Моноштор", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Бездан" и извода "Аеродром".

Бездан се напаја преко 20 kV "Бездан", а постоји веза за напајање преко 20 kV извода "Бачки Моноштор".

Израђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница.

Један број дистрибутивних трафостаница 20/0,4 kV је са повишеним оптерећењем, а у средњенапонској мрежи и у делу нисконапонске мреже су повишени падови напона.

Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом надземна, кабловски начин напајања углавном је заступљен у већим насељима. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је делимично извршена, те је потребно у потпуности исту завршити.

Сви излетнички локалитети и садржаји ван насеља су снабдевени електричном енергијом. Потребно је повећати сигурност и квалитет напајања.

Јавна расвета у насељима, као и на туристичким локалитетима није осавременењена, те је потребно у наредном периоду реконструисати у складу са новим технологијама развоја расветних тела.

ОЦЕНА СТАЊА

У области **енергетске инфраструктуре** потенцијал чини изграђена гасоводна инфраструктура, која пружа могућност гасификације свих насеља као и потрошача у простору обухвата Плана ван граница Резервата.

Израђена електроенергетска мрежа представља *потенцијал са аспекта развоја* овог простора, а надземна високонапонска електроенергетска мрежа у атару, ван насеља представља *ограничење* приликом изградње других објеката.

3.1.13. Електронске комуникације и електронска комуникациона инфраструктура

Електронска комуникациона инфраструктура на подручју обухвата Плана, којом су обухваћени електронски комуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, приступна и разводна мрежа у насељима већим делом је и по квалитету и по капацитету на задовољавајућем нивоу.

У свим насељима још увек није извршена аутоматизација и дигитализација електронске комуникационе опреме и система. Спојни путеви између комутационих чворишта остварени су већим делом оптичким кабловима уз главне путне правце, а мањим делом радио-релејном везом.

Подручје Града Сомбора заједно са подручјима општина Апатин у електронским комуникацијама чини подручје мрежне групе Сомбор. Тенденција у електронским комуникацијама је да се класична чворна подручја гасе.

ГАТЦ Сомбор је повезана према транзитној централни Нови Сад оптичким каблом са два правца и то један правац преко Куле, а други преко Оџака. Такође је реализована веза према ГАТЦ Суботица оптичким каблом који је уједно део магистралног међународног правца према Мађарској. Други међународни правац је такође према Мађарској преко граничног прелаза Бачки Брег.

Оптички каблови су изграђени према свим већим местима. У наредном периоду је потребно планирати изградњу оптичких каблова и према мањим насељима (Бездан-Дунав), као и изградњу прстена оптичких каблова који би повезао садашњу звездасту мрежу оптичких каблова.

Изграђеност широкопојасне мреже за пружање и коришћење мултимедијалних електронских комуникационих сервиса није задовољавајућа.

Савремена дигитална комуникација у систему EWSD је пуштена у рад у Купусини, Сонти, Бачком Брегу, Колуту, Бачком Моноштору.

У Бездан Дунаву су старе аналогне централе са мањим процентом двојничких прикључака.

Месна електронска комуникациона мрежа у већини насеља такође није осавремењена, разводна мрежа је углавном још увек надземна.

Преко простора у обухвату Плана прелазе радио-релејни коридори телекомуникационог система веза "Телекома":

- Сомбор-Апатин;
- Сомбор-Бездан.

и мобилних комуникација "Теленор-а":

- Сонта-Пригревица
- Сонта-Сивац
- Сонта-Каравуково
- Сомбор-Апатин
- Купусина-Бачки Моноштор
- Бачки Брег-Бездан
- Бездан-Гаково
- Бездан-Купусина
- Сомбор-Бездан
- Сонта-Богојево
- Сонта-Дорослово
- Сонта-Апатин

За потребе система GSM мреже мобилних електронских комуникација изграђене су базне радио станице у КО Апатин, КО Сонта, КО Купусина, КО Сомбор, КО Бездан, КО Бачки Брег и КО Бачки Моноштор.

ОЦЕНА СТАЊА

Електронска комуникациона инфраструктура на подручју Плана, којом су обухваћени електронски комуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, примарна и секундарна мрежа у насељима већим делом је на задовољавајућем нивоу и представља *потенцијал* овог подручја. У наредном периоду електронску комуникациону мрежу је потребно осавремењавати у складу са новим технологијама развоја, како не би представљала *ограничење* овог простора.

3.1.14. Институционална организација и одговорност

Институционална организација и одговорност подразумева управљање заштићеним подручјем СРП "Горње Подунавље" у складу са препорукама IUCN за IV категорију – Станишта и друга управљана подручја, као и одредбама Закона о заштити природе.

Институционална одговорност за заштиту, развој и уређење овог природног добра првенствено припада: министарству, односно покрајинском секретаријату надлежном за послове заштите природе, а затим и заводима за заштиту природе (Србије и Покрајине), управљачу СРП "Горње Подунавље", ЈП Војводинашуме, Шумско газдинство Сомбор, локалним самоуправама у обухвату Плана, као и становништву које живи на овом подручју.

ОЦЕНА СТАЊА

Са аспекта **институционалне организације и одговорности**, у досадашњем периоду од посебне је важности утврђивање управљача заштићеним природним добром - ЈП Војводинашуме, Шумско газдинство Сомбор, који у складу са надлежностима утврђеним Законом о заштити природе и Уредбом о заштити СРП "Горње Подунавље", и IUCN категоријом управљања, обавља послове заштите и развоја предметног подручја, обезбеђује доношење и спровођење Плана управљања заштићеним подручјем, спровођење прописаних режима заштите и очувања природног добра, научно-истраживачке, културне, васпитно-образовне, информативно-пропагандне и друге активности, а све уз учешће и уважавање интереса локалне самоуправе и становништва које живи на овом подручју, и др.

3.2. SWOT АНАЛИЗА

СНАГЕ - ПОТЕНЦИЈАЛИ	СЛАБОСТИ - ОГРАНИЧЕЊА
ПРИРОДА, ЕКОЛОШКИ РАЗВОЈ И ЗАШТИТА	
<ul style="list-style-type: none"> • Повољан геосаобраћајни положај • Резерват заштићено природно добро I категорије • Међународни статус подручја (IBA, IPA, PBA, Ramsarско и EMERALD подручје) • Богатство површинским и подземним водама • Темелјне вредности - барско-мочварни и шумски екосистеми (биљне заједнице: шуме, ливаде, трстици, шевари и фауна) • Очуваност и разноврсност орографских и хидрографских облика ритова (аде, рукавци, баре, мочваре) • Акватични екосистеми • Значајан шумски фонд • Квалитетно пољопривредно земљиште на простору ван граница Резервата • Разноврсност туристичких мотива и садржаја • Заштићена непокретна културна добра, • Опређеленост Покрајинских и институција локалне самоуправе за одрживи развој • Очуваност и висок потенцијал природних ресурса • Висок степен биодиверзитета и геодиверзитета • Очувана животна средина у неиндустријализованим областима • Очуваност и висок потенцијал природних ресурса • Потписан међуопштински споразум о заједничком одлагању комуналног отпада - регион за управљање отпадом са регионалним центром у Сомбору (Ранчево) 	<ul style="list-style-type: none"> • Претварање ритског и мочварног терена у обрадиве површине • Измењен режим плавних и подземних вода угрожава изворни екосистем Резервата • Подизање насипа доводи до нестанка некадашњих ритова са карактеристичном природом Подунавља • Еутрофизација • Смањење површина под шумама • Повећане површине под плантажним тополама – смањена плавна зона • Угрожен рибли фонд • Лоше физичко-хемијске и биолошке карактеристике Дунава • Неконтролисано коришћење простора (викенд насеља) • Спорији развој сеоских насеља • "Викенд насеља" у Резервату због непоштовања забране изградње и недовољне контроле надлежних органа • Неадекватан мониторинг систем и непостојање интегралног катастра загађивача • Незадовољавајући степен изграђености комуналне инфраструктуре у насељима • Промене намене земљишта и губитак пољопривредног земљишта • Нарушавање квалитета животне средине нелегалном изградњом објеката
СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ	
<ul style="list-style-type: none"> • Пораст опште стопе активности • Мала густина мреже насеља (на 100 km² мање од 1 насеља) • Апатин једино градско насеље • Мрежа објеката јавних служби 	<ul style="list-style-type: none"> • Неповољна старосна структура • Недостатак мера за подстицање рађања на локалном нивоу • Неравномерност у развоју насеља • Неповољан квалитет стамбеног и грађевинског фонда (посебно у Граду Сомбору)
ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ, РЕГИОНАЛНА ПОВЕЗАНОСТ И ПРЕКОГРАНИЧНА САРАДЊА	
<ul style="list-style-type: none"> • Производња здраве хране • Биодиверзитет Резервата поседује велики еколошки значај и туристички потенцијал • Дунав највећа и најзначајнија европска речна магистрала, по туристичком промету је најзначајнија • Прекогранична сарадња (Мађарска, Хрватска) и заједнички програми финансирани од стране ЕУ. • Обједињавање туристичке понуде суседних регија (Копачки рит, НП Дунав-Драва-Горње Подунавље) • Горње Подунавље туристичка дестинација регионалног значаја 	<ul style="list-style-type: none"> • Забрана употребе хемијских средстава на подручју Резервата • Рестриктивност употребе хемијских средстава механизације на подручју ван Резервата • Низак ниво заштите Резервата • Недостатак смештајних капацитета • Непостојање разноврсне понуде посебно за инострана тржишта • Непостојање јаким локалних туристичких агената или организација заинтересованих за креирање туристичке понуде, мала улагања у маркетинг и менаџмент дестинација

<ul style="list-style-type: none"> • Вредности руралне Војводине (салаши, мултикултуралност...) • Привредни ефекат узгоја шума и аутохтоне шуме • Ловишта ниске и високе дивљачи • Два трансевропска коридора: - коридор VII – Дунав - цикло коридор 6 • Међународни пут Е-662 (ДП бр. 17.1) • Жељезничке пруге магистралног и локалног ранга • Мрежа државних путева са добром повезаношћу на правцима СУ-НС-БГ, СО-Оџаци-Б.Паланка-НС • Изграђена каналска мрежа и мрежа насипа за одбрану од поплава • Изграђени системи за одводњавање и наводњавање • Изграђени системи за водоснабдевање 	<ul style="list-style-type: none"> • Нема централног информативног пункта за туристичко подручје Горње Подунавље, • Крчење аутохтоних врста дрвећа и подизање плантажа инвазивних врста • Лоша узгојна стања шума у I степену заштите • Бесправан лов и риболов • Неадекватност саобраћајне мреже у смислу квалитета и стања путних, железничких и водних капацитета • Слабо одржавање и неодговарајућа опремљеност путне и железничке мреже • Лош квалитет питке воде и недовољна развијеност водоводних система (недостатак система за поправак квалитета вода)
<ul style="list-style-type: none"> • Значајна лежишта питке воде на потесу Бездан – Богојево • Изграђен разводни гасовод високог притиска РГ-04-15 и ГМРС "Апатин" • Гасификована су насеља Апатин, Купусина и Сонта • Постојеће хидрогеотермалне бушотине • Постојећа преносна електроенергетска мрежа • Постојећа дистрибутивна електроенергетска мрежа • Постојећи електроенергетски објекти (ТС) • Могућност коришћења обновљивих извора енергије (биомаса, енергија ветра, геотермална енергија, соларна) • Постојећа електронска комуникациона инфраструктура фиксне телефоније • Постојећа електронска комуникациона инфраструктура мобилне телефоније • Постојећи емисиони објекти • Постојећи електронски комуникациони објекти 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак канализационих система за прикупљање и одвођење отпадних вода, као и недостатак система за пречишћавање отпадних вода • Низак степен гасификације • Недовољно коришћење хидрогеотермалних потенцијала • Старост објеката и мреже • Низак степен коришћења ОИЕ • Незадовољавајућа инфраструктура за коришћење ОИЕ • Непотпун законски оквир за коришћење ОИЕ • Недостатак поузданих података о потенцијалима ОИЕ • Непостојање ефикасног система финансијских инструмената за масовније коришћење ОИЕ • Низак ниво инфраструктуре за подршку информациони-комуникационе технологије • Неравномерна развијеност електронске комуникационе широкопојасне инфраструктуре • Низак ниво дигитализације електронске комуникационе мреже, недостатак дигиталних центара • Недовољна пенетрација у односу на ЕУ
МОГУЋНОСТИ - ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ - РАЗВОЈНА ОГРАНИЧЕЊА
ПРИРОДА, ЕКОЛОШКИ РАЗВОЈ И ЗАШТИТА	
<ul style="list-style-type: none"> • Успостављање контроле над негативним тенденцијама у развоју и заштити • Изворне и очуване природне вредности • Резервата представљају основ за развој туризма, лова и риболова • Развој рибарства • Сакупљање шумских плодова и пчеларење • Организовање привредног узгоја шума у складу са режимима заштите • Увођење концепта чистијих технологија • Доступност фондова Европске Уније за јачање система заштите животне средине и подршку одрживом развоју • Јачање јавно- приватног партнерства у области заштите животне средине • Транспарентност у одлучивању о животној средини (учешће јавности) • Санација неуређених сметлишта и ремедијација контаминираних земљишта • Препознавање отпада као тржишног ресурса • Подизање нивоа свести о неопходности сепарације отпада на месту настанка 	<ul style="list-style-type: none"> • Велике површине под алохтоном вегетацијом које умањују посебну природну вредност Резервата • Ограничење у повећању површина под шумама ван Резервата (заступљеност плодног пољопривредног земљишта, система мелиоративних канала и бројне пашњачке површине) • Слабо контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди у непосредном окружењу Резервата • Неизграђеност путне мреже • Експлоатација минералних сировина • Загађивање отпадом (индустријски отпад) • Низак степен еколошке свести грађана • Неискоришћеност "brownfield" инвестиција • Велики број деградационих пунктова

СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И СОЦИЈАЛНИ РАЗВОЈ

<ul style="list-style-type: none"> • Побољшавање виталних карактеристика популације • Повећање степена запослености у насељима • Образовање кадрова у туризму • Уравнотежен развој мреже насеља • Квалитетније саобраћајне везе између насеља и насеља и општинског центра • Побољшање опремљености насеља комуналном инфраструктуром и јавним службама 	<ul style="list-style-type: none"> • Пад наталитета • Миграциони процеси • Недостатак финансијских средстава
---	---

**ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ, РЕГИОНАЛНА ПОВЕЗАНОСТ И
ПРЕКОГРАНИЧНА САРАДЊА**

<ul style="list-style-type: none"> • Подршка приватној иницијативи • Стварање услова за развој малих и средњих предузећа • Ограниченост броја производа и њихове количине, као и њихово гарантовано географско порекло, еколошка и здравствена исправност (јер је реч о производима сакупљеним са подручја • Резервата - шумским плодовима и меду) пружа могућност стварања засебне ексклузивне робне марке • Процес изградње речне инфраструктуре као и процеси сарадње са Хрватском и Мађарском на плану туристичких пројеката • Туристичко позиционирање подручја Горње Подунавље на регионалном плану • Стратешка одређеност Републике Србије за развој туризма: фондови за Развој • Очување постојећих аутохтоних шума и њихова примена у пошумљавању нових површина • Унапређење услова станишта за развој дивљачи и ловног туризма • Максимално искоришћавање повољног гео-саобраћајног положаја за развој друског и железничког саобраћаја (реконструкција и ревитализација саобраћајне мреже, посебно локалне, што ће омогућити лакши и комфорнији приступ садржајима у Резервату) • Могућност коришћења нових енергетских потенцијала (биомаса, соларна енергија, енергија ветра, хидроенергија) • Повећање удела енергије из обновљивих извора енергија • Коришћење хидрогеотермалних потенцијала за развој бањског и рекреативног туризма и у друге сврхе • Гасификације свих насеља на овом подручју • Креативно управљање природним и стеченим ресурсима • Одрживо коришћење природних ресурса • Прекогранично повезивање електроенергетских система изградњом преносне мреже • Повећање енергетске ефикасности у производњи, преносу и потрошњи енергије • Дигитализација електронске комуникационе мреже на свим нивоима • Изградња широкопојасне мреже • Повећање покривености простора мобилном комуникацијом • Дигитализација радиодифузних система 	<ul style="list-style-type: none"> • Пораст незапослености • Одлив високообразованих кадрова • Неадекватна пољопривредна делатност у окружењу Резервата може изазвати хемијска загађења или нарушавање природне целине у Резервату • Уношење алохтоних врста биљака, животиња (дивљачи, риба), или улазак питомих животиња у Резерват • Прекомерно или неадекватно сакупљање шумских плодова • Непоштовање еколошких стандарда заштите • Неконтролисана изградња • Криволов • На простору Резервата установљени режими заштите представљају "ограничавајући фактор" за: развој шумарства (прилагодити одређеном режиму заштите) • Загађивање отпадом, индустријским отпадом, утицај саобраћајних коридора на околину: бука, аерозагађење и др. • ЕУ стандарди и неодржавање саобраћајне инфраструктуре • Лош квалитет површинских вода • Водни режим у Резервату • Конфликт између коришћења енергетских ресурса, развоја термоенергетске инфраструктуре и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште, флора и фауна итд.)
--	---

II ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни принципи просторног развоја подручја обухваћеног изработом Плана су:

- **Одрживост**, као генерални принцип код свих активности које се одвијају на простору обухвата Плана.
- **Равномеран** просторни, социо-економски, инфраструктурни и демографски развој на подручју Плана.
- **Унапређење и одрживо коришћење** природних и културних вредности као развојних ресурса.
- **Очување и заштита** животне средине.
- **Јавно-приватно партнерство** код инвестирања у мреже и објекте од капиталног значаја.
- Просторна-функционална **интегрисаност** у окружење у складу са европским принципима прекограничне интеррегионалне и транснационалне сарадње у погледу заштите животне средине, повезивања природне и културне баштине, туризма.

2. ОПШТИ И ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Основни циљ просторног развоја подручја посебне намене је очување карактера и диверзитета предела и дефинисање и оперативно ангажовање свих просторних могућности посебно Резервата у интересу заштите промоције, одрживог коришћења и развоја укупног подручја.

2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ

Општи циљеви развоја подручја обухваћеног изработом Плана проистичу из усвојених циљева и опредељења просторног развоја Републике Србије, усвојених стратегија и специфичности овог подручја у просторно-функционалном смислу:

- **Постизање рационалне организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја,**
- **Обезбеђење адекватне превенције, минимизирања, мониторинга и контроле свих облика загађивања,**
- **Дефинисање просторних услова развоја подручја, као дела интегралног управљања у оквиру целокупног система заштите животне средине.**

2.2. ОПЕРАТИВНИ ЦИЉЕВИ ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА

На подручју обухвата Плана издваја се: простор у Резервату и остала територија обухвата Плана, односно простор ван Резервата.

2.2.1. Природа и природна добра

У границама Резервата:

На подручју Резервата као природном добру I категорије од изузетног значаја, установљени су режими I, II и III степена заштите у складу са важећом Уредбом о заштити Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/09, 81/08 и 107/09).

- Заштита специфичних и посебних типова акватичне, мочварно-барске, ливадске вегетације, вегетације аутохтоних шума и популације ретких и угрожених врста флоре и фауне;

- Активна заштита екосистема, санација и ревитализација вредних станишта и реинтродукција ретких или угрожених врста, уз успостављање свеобухватног мониторинга;
- Усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања природног добра уз поштовање принципа одрживог развоја;
- Очување Резервата и усклађеност свих нивоа његовог коришћења са прописаним режимима заштите у циљу проглашења за Резерват биосфере (MaB-UNESCO);
- Сагледавање заштићених простора у плавном подручју Дунава, у циљу остваривања прекограничне сарадње, повезивања и усклађивања активности у заштити природе.

Ван граница Резервата:

- Заштита природних добара;
- Заштита евидентираних локалитета за стављање под заштиту.

2.2.2. Непокретна културна добра

- Заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисане и друге изградње која може трајно да деградира окружење културног добра, па и сам идентитет и интегритет културног добра;
- Конзервација, рестаурација и ревитализација откривених непокретних културних добара (археолошки локалитети, евидентирана културна добра,) и њихово интегрисање у заштиту и одрживи развој Резервата, изградом и спровођењем програма и планова надлежних институција за заштиту;
- Интегрисање презентације и коришћења непокретних културних добара и природног добра Резервата у туристичку понуду;
- Спровођење континуираних активности на едукацији и информисању јавности, посетилаца и локалног становништва о културним добрима и њиховим вредностима на подручју обухвата Плана.

2.2.3. Животна средина

- Интеграција заштите животне средине у све појединачне секторске политике и стратегије развоја;
- Успостављање континуираног праћења стања чинилаца животне средине: воде, ваздуха, земљишта, затим биомониторинга, мониторинга буке,
- Израда локалног регистра извора загађивања као дела интегралног (националног) регистра на територији Републике Србије,
- Планирање и одрживо коришћење природних ресурса, добара и енергије уз фаворизацију коришћења ОИЕ;
- Обезбеђење услова за снабдевања становништва водом за пиће прописаног квалитета, као и за адекватано одвођење и третман отпадних вода насеља,
- Гасификација свих насеља у циљу заштите ваздуха као природног ресурса;
- Успостављање селективне и контролисане примене хемијских средстава заштите и минералних ђубрива у пољопривреди и фаворизација органске пољопривредне производње,
- Увођење енергетски економичнијих технологија и постепени прелазак на максимално могуће коришћење обновљивих природних ресурса;
- Подстицање производње и примене БАТ технологија;
- Рекултивација свих деградираних површина (неуређена одлагалишта отпада, подручја експлоатације минералних сировина);
- Адекватно одлагање комуналног отпада у складу са Законом о управљању отпадом, уредбама и правилницима који регулишу ову област;
- Третман отпада животињског порекла у складу са Законом о ветеринарству ("Службени гласник РС", бр. 91/05, 30/10, 130/06 и 3/10-УС);
- Обезбеђење услова за успостављање адекватног система за сакупљање, третман и санитарно одлагање комуналног отпада и отпада животињског порекла.

2.2.4. Демографски развој

Циљ будућих демографских кретања на подручју обухвата Плана одоси се на успоравање негативних тенденција и спречавање даљег погоршања виталних карактеристика популације, као и на стварање услова за повећање степена запослености у насељима, што би допринело подизању квалитета живота становништва, као и на заустављање негативних тенденција у просторној дистрибуцији становништва (село-град, регионална дистрибуција).

2.2.5. Мрежа насеља и јавне службе

Мрежа насеља

- Подстицање даљег развоја постојећих насеља, уз усмеравање промена у структури делатности (са циљем да се остваре што повољнији односи између привредних и непривредних делатности) и квалитативно побољшање услова живота;
- Повећање нивоа социо-економске развијености подручја;
- Уравнотежен развој мреже насеља;
- Развој путне мреже ради успостављања боље и квалитетније саобраћајне везе – прикључака на државне даљинске путеве и побољшање локалних путева између насеља и насеља и општинског центра, као и туристичких путева и стаза;
- Побољшање опремљености насеља комуналном инфраструктуром и јавним службама;
- Стварање повољних услова за отварање нових радних места за запошљавање локалног становништва.

Јавне службе

- Опремање постојећих садржаја савременијим уређајима и опремом;
- Уређење и реконструкција објеката јавних служби, завршетак изградње започетих објеката и изградња нових објеката, према потребама и могућностима;
- Повећање доступности услуга и установа јавних служби грађанима путем комуникационе технологије.

Рурално подручје

- Интегрисани развој, уређење села и атара;
- Подстицање развоја сеоског и еко-туризма и развоја терцијарних делатности, посебно у области снабдевања и пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва и посетилаца – туриста, посебно због непосредне близине Резервата;
- Обнова и ревитализација насеља путем отварања нових радних места, побољшања и изградње комуналне инфраструктуре и развоја јавних служби, уз очување културне градитељске и традицијске самобитности.

2.2.6. Привредни/економски развој и туризам

Привреда

- Ускладити привредни раст и просторни размештај капацитета са режимима заштите простора;
- Садашње и планиране привредне активности треба да буду у складу са принципима заштите животне средине и одрживог развоја;
- Обезбедити услове за формирање нове индустријске зоне у југозападном делу насеља Апатин, чиме ће се створити просторни услови за логистички центар са интермодалним терминалима (ЛЦ са интермодалним терминалима);
- Извршити просторно обједињавање радних комплекса у зоне за развој нових индустријских капацитета и изградњу малих и средњих предузећа;
- Вршити контролу утицаја привредних активности на животну средину.

Индустрија

- Завршетак процеса власничке трансформације;
- Повећање степена коришћења постојећих капацитета;
- Развој агроиндустрије базиран на високој финализацији производње, првенствено везане за локално сировинско залеђе (прерађивачки капацитети на бази расположивих сировина биљног и животињског порекла);
- Технолошка ревитализација, развој конкурентне производње са најсавременијим технолошким решењима за минимизацију загађења (ваздуха, земљишта, воде) и максималну заштиту животне средине;
- Развој прерађивачких делатности (мањи капацитети виших фаза прераде) првенствено заснованих на пољопривреди и рибарству, као и производњи преради печурака, лековитог и ароматичног биља, меда и сл;
- Развој малих и средњих предузећа са циљем обезбеђења услова за брже запошљавање;
- Изградња и опремање мреже и објеката инфраструктуре;
- Изградњу нових индустријских капацитета усмеравати у радне зоне.

Предузетништво

У циљу повећања степена запослености и прихода становништва у обухвату Плана, подстицати развој предузетништва (обезбеђењем стимулативних услова за привлачење домаћих и страних инвестиција).

Услугне делатности

У циљу достизања нивоа који захтевају савремени стандарди живљења неопходан је динамичнији развој (кроз изградњу, опремање, подизање нивоа услуга на виши ниво и др.) капацитета услужних делатности (трговине, угоститељства, услужног занатства).

Туризам

- Развој туризма на одрживим премисама и заштити природне и културне баштине туризма;
- Едукација свих учесника у туристичким и пратећим активностима;
- Јачање постојећих и увођење нових туристичких производа на националном и локалном нивоу;
- Дефинисање приоритетних облика туризма, обим туристичких активности и подручја на којима ће се спроводити (еколошко-образовни, бањски, културно-манifestациони, спортско рекреативни, наутички туризам, специјална интересовања, рурални туризам);
- Развој туризма самостално и у оквиру региона кроз туристичке производе и заједничку маркетиншку презентацију, узимајући у обзир развојне планове туризма за читав регион (Војводина, Србија, Подунавље) као и у односу на међународно постављене стандарде, (који се односе на политику, циљеве и средства код планирања одговорног и одрживог развоја туризма);
- Идентификација и коришћења потенцијала Резервата као препознатљивог подручја у оквиру читавог Подунавског региона.

2.2.7. Пољопривредно земљиште и пољопривреда

Пољопривредно земљиште

У границама Резервата

- Заштита и рационално коришћење пољопривредног земљишта у складу са важећом Уредбом о заштити Специјалног резервата Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09) и Законом о заштити природе ("Службени гласник РС", бр. 36/09), као и Програмима заштите и развоја, Пољопривредним основама и др.;

Ван граница Резервата

- Заштита и коришћење пољопривредног земљишта у складу са принципима одрживог развоја;
- На пољопривредном земљишту потребно је постепено уводити принципе органске производње, чиме ће се редуковати примена хемијских средстава у пољопривреди;
- Због осетљивости екосистема у Резервату и могућности да путем подземних вода дође у додир са негативним хемијским утицајима споља, мора се водити рачуна о дренажи земљишта у непосредном окружењу Резервата.

Пољопривреда

Будући да је пољопривреда окосница развоја овог подручја, циљеви развоја се у најзначајнијем обиму односе на подручје ван Резервата где је дозвољена пољопривредна делатност.

- Ускладити пољопривредну производњу са захтевима тржишта и могућностима пољопривредних потрошача у циљу смањења трошкова производње и постизања веће конкурентности;
- Подручје у непосредном окружењу Резервата треба користити за производњу аутохотних биљних култура, које изискују што је могуће мање механичке обраде и хемијски третман (ливадске културе, детелина, луцерка, лековито биље и сл.);
- Постепено мењати сетвену структуру са циљем увећања процентуалног удела високоакумулативних култура, на уштрб житарица;
- Стимулисати екстензивно сточарство (пашњачког типа), форсирањем старих, аутохтоних врста стоке, карактеристичних за панонску низију (подолци, витороге овце и др.).

Режими заштите на простору Резервата ограничавају могућност коришћења овог подручја у пољопривредне сврхе.

- Потпуно очување подручја под режимом I (првог) степена заштите од сваке врсте пољопривредне делатности;
- Систематско порибљавање постојећих водених површина квалитетном млађи искључиво аутохтоних рибљих врста, (дивљи шаран, аутохтони караш, лињак, чиков и др.);
- Организовати оне облике пољопривреде која је дозвољена на подручју Резервата са режимом II и III степена заштите, а то су пчеларење и сакупљање шумских плодова.

2.2.8. Шумско земљиште, шумарство, лов и риболов

Шуме, шумско земљиште

У границама Резервата:

- Заштита и обнова шума, посебно мешовитих аутохтоних;
- Трајна и ефикасна заштита и стабилност екосистема подручја;
- Санирање негативних стања састојина у планираном и могућем обиму;
- Усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса (шуме), са потребама заштите и очувања природног добра уз поштовање принципа одрживог развоја;
- Уважавање и поштовање услова и захтева везано за Резерват;
- Очување садашњег односа површина под шумама и чистинама;
- Замена површина под шумским културама аутохтоним врстама према степенима заштите;
- Побољшање станишних услова шума кроз побољшање хидролошких услова у брањеном делу;
- Унапређење сарадње и комуникације са надлежним институцијама, Предузећима и другим субјектима из области заштите животне средине, шумарства, науке и струке из разних области;
- Изградња оптималног стања састојина у складу са дефинисаним функцијама и наменама;

- Санација свих лоших, непожељних и неодговарајућих стања шума и шумских станишта.

Ван граница Резервата

- Повећање површина под шумама;
- Унапређивање стања постојећих шума и
- Повећање површина под заштитним појасевима.

Шумарство

У границама Резервата

- Газдовање шумама у складу са шумским основама;
- Стварање услова за коришћење шумских и ловних потенцијала у складу са условима заштите;
- На подручју обухвата Плана кроз планско газдовање обезбеђење сировинске основе (индустријско и огревно дрво).
- Задржавање постојећег односа између обраслог и необраслог (чистине) шумског земљишта.

Ван границе Резервата

- Газдовање шумама у складу са шумским основама;
- На подручју обухвата Плана кроз планско газдовање обезбеђење сировинске основе (индустријско и огревно дрво);
- Повећање површина под шумама;
- Повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и у оквиру пољопривредног земљишта (пољозаштитни појасеви) ради заштите од ветра и еолске ерозије и повећања укупне шумовитости.

Ловна фауна и лов

- Унапређење услова за развој ловне фауне и заштита ретких и угрожених врста;
- Унапређење стања популације крупне и ситне дивљачи;
- Одржавање ловишта на принципу трајности газдовања ловним ресурсима и заштите ретких и угрожених врста
- Дефинисање мера (станишни услови, технички објекти, и др.) за повећање учешћа бројности аутохтоних врста дивљачи ван Резервата;

Риболовна фауна и риболов

- Стварање услова за очување ендемских врста рибе у Резервату;
- Успостављање мера за стварање природне равнотеже између аутохтоних и алохтоних врста риба на овом подручју, интервенцијом у корист аутохтоних и
- Стварање услова за реинтродукцију рибљих врста које су некад насељавале ово подручје.

2.2.9. Водни ресурси и минералне сировине

Водни ресурси

- Осигурање заштите и унапређења квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене и
- Спровођење контролисаног прихватања, спровођења и пречишћавања отпадних вода до свих потрошача воде, у циљу заштите квалитета подземних и површинских вода.

Минералне сировине

- Стимулисање развоја и коришћење хидрогеотермалних вода, чиме би се знатно утицало на развој подручја, заштиту и очување животне средине.

2.2.10. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

- Развој саобраћајне инфраструктуре установљен на бази стратешких опредељења Републике Србије и АП Војводине али и у складу са усвојеним плановима мултимодалног саобраћаја за овај простор од стране организација ЕУ;
- Утврђивање оптималне интегралне саобраћајне мреже која ће третирати све видове саобраћаја и опслуживати све садржаје и локалитете на подручју Плана уз уважавање економских, техничко-технолошких, просторно-функционалних и еколошких критеријума;
- Обезбеђење просторних услова за правилно функционисање свих саобраћајних система, у оквиру овог простора, рубној зони или близини самог подручја Резервата, са посебним акцентом на општинску и некатегорисану путну мрежу у самом подручју Резервата;
- Динамика реализације планираних саобраћајних система биће заснована на саобраћајно-економским, функционалним и еколошким принципима.

2.2.11. Водопривреда и водопривредна инфраструктура

У области водопривреде

- Дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног, или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- Интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника вода;
- Осигурање заштите и унапређења квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене;
- Очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода;
- Унапређење свих делатности на водама и око њих, како би се успешно могли реализовати други циљеви у области водопривреде;
- Заштита и уређење сливова путем заштите и ревитализације угрожених екосистема, антиерозионог газдовања шумама, унапређења естетских вредности, очувања и унапређења археолошких, историјских, биолошких, геолошких и других природних и створених ресурса и вредности.

У области водоснабдевања, одвођења вода и заштите вода

- Повезивање свих насеља Града Сомбора и општине Апатин) у јединствени систем водоснабдевања према усвојеној варијанти;
- Рационално коришћење вода, а нарочито воде за пиће;
- Приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње и вишекратно коришћење вода у технолошким процесима;
- Побољшање снабдевања водом свих корисника;
- Изградња система за пречишћавање воде – за производњу воде за пиће;
- Изградња система за одвођење отпадних вода;
- Пречишћавање отпадних вода;
- Осигурање повољног режима коришћења и заштите подземних вода;
- Усаглашавање развоја система водовода и канализације са потребама;
- Заштита квалитета подземних и површинских вода;
- Заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода;
- Реконструкција отворене каналске мреже за одводњавање;
- Искористићавање хидроенергетског потенцијала;
- Оспособљавање каналске мреже за двонаменску функцију (наводњавање).

2.2.12. Енергетика и енергетска инфраструктура

У области енергетске инфраструктуре, приликом проширења и изградње гасовдне мреже, експлоатација бушотина геотермалне воде, формирања истражних бушотина, потребно је обратити пажњу на заштићена природна добра у обухвату Плана а нарочито у оквиру Резервата.

- Рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса, штедња произведене енергије и стимулисање примене нових технологија производње енергије;
- Повећање енергетске ефикасности (производња, пренос, дистрибуција, коришћење);
- Коришћење обновљивих извора енергије;
- Смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништво, земљиште итд) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програми рекултивације/ревитализације отклањање штета итд.).

Гасоводна инфраструктура

- Гасификација свих насељених места на простору обухвата Плана;
- Побољшање квалитета и поузданости постојеће гасне мреже, као и њен даљи развој.

Минералне сировине

На овом простору могу се очекивати истражни радови у циљу утврђивања енергетских потенцијала овог простора и евентуална експлоатација минералних сировина у складу са условима заштите и планиране намене простора.

- Наставиће се са даљом експлоатацијом постојећих лежишта геотермалних вода пре свега у бањске сврхе;
- За све истражне и друге радове неопходна је израда Студије о процени утицаја на животну средину.

Коришћење обновљивих извора енергије

- Потребно је стимулисати развој и коришћење ОИЕ, чиме би се знатно утицало на побољшање животног стандарда, заштиту и очување природне и животне средине (геотермална енергија, биомаса, биогас, сунчева енергија, енергија ветра).
- Коришћење обновљивих извора енергије и повећање удела у наредном периоду до 20%.

Електроенергетска инфраструктура

- Обезбеђивање сигурности и економичности снабдевања привреде и становништва енергијом;
- Обезбеђење довољно капацитета ТС 110/20kV;
- Обезбеђивање интерконективних трансграничних веза;
- Технолошка модернизација енергетских објеката;
- Реконструкција, ревитализација и модернизација постојеће инфраструктуре;
- Изградња нове инфраструктуре и производних енергетских капацитета;
- Повећање сигурности напајања корисника електропреносног система, повећање поузданости рада преносног система и смањење губитака у преносном систему;
- Смањење потрошње финалне енергије;
- Обезбеђивање услова за унапређење енергетске ефикасности у обављању енергетске делатности (у производњи и преносу) и потрошњи енергије у свим енергетским секторима;
- Супституција електричне енергије за добијање топлотне енергије другим енергентима;
- У насељима, туристичким и рекреационим пунктовима изградити квалитетну спољну расвету у складу са новим технологијама развоја расветних тела;
- Коришћење обновљивих извора енергије примерених подручју (геотермална енергија, енергија ветра, сунца, биомаса, биогас, хидроенергија);
- Изградњу електроенергетске мреже у Резервату ускладити са прописаним режимима заштите.

2.2.13. Електронске комуникације и електронска комуникациона инфраструктура

- Потпуна дигитализација електронске комуникационе инфраструктуре;
- Развој широкопојасне мреже на целом подручју;
- Увођење савремених услуга електронских комуникација;
- Развој приступне мреже одређеног квалитета;
- Повећање пенетрације интернет корисника од преко 30%;
- Повећање пенетрације широкопојасних услуга;
- Широкопојасни приступ мрежи сваком привредном субјекту, државним установама и организацијама и грађанима који то затраже;
- Универзални сервис сваком домаћинству;
- Изградња широкопојасних метрополитен мрежа и свим локалним самоуправама;
- Модернизација фиксне мреже и омогућавање пружања мултимедијалних услуга (КДС, интернет);
- Обезбеђивање јавних терминала за приступ интернету (јавним установама, школама, библиотекама, аутобуским и железничким станицама, домовима здравља, месним заједницама, поштама и др.);
- Обезбеђење приступа интернету на местима од јавног значаја (тргови, паркови)
- Обезбеђивање бежичне електронске комуникационе мреже за ретко насељена и удаљена подручја и насеља, као и садржаје ван насеља;
- Повећање квалитета услуга мобилних комуникација у свим условима;
- Најмање по један мобилни прикључак сваком грађанину;
- Повећање процента покривености простора коришћења услуга мобилних комуникација и достизање пенетрације од око 97%;
- Потпуна дигитализација радиодифузије;
- Реализација пилот пројекта дигиталне радиодифузне мреже у АП Војводини;
- Доступност најмање седам радио-ТВ канала, у дигиталном облику, до сваког становника;
- Подизање нивоа, унапређење квалитета поштанских услуга и увођење нових услуга у поштански систем;

3. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Општа концепција развоја подручја посебне намене, која подразумева дефинисање основних концепцијских поставки и опредељења заштите, уређења и одрживог развоја планског подручја, дефинисана је у односу на посебне намене подручја Плана, и то:

- заштиту природних вредности као **основну посебну намену**, и
- заштиту и одрживо коришћење вода, одрживи развој туризма, развој међународног пловног пута Е-80 и погранично подручје, као **остале посебне намене** комплементарне основној, или доминантној, уз раздвајање активности које ће се одвијати унутар и ван Резервата, у складу са методолошким опредељењем припреме овог Плана.

Основне концепцијске поставке и опредељења **у границама Резервата**, јесу:

(1) у области заштите природних вредности

- укључивање подручја Горњег Подунавља у ширу европску еколошку мрежу NATURA 2000, уписивање у Листу резервата биосфере UNESCO-МаВ (уз могућност проглашења прекограничног резерват биосфере), заштиту и одрживо коришћење у складу са препорукама очувања рамсарких подручја и адекватно управљање сагласно одредбама закона и IV IUCN категорији заштите природе;
- очување стабилности постојећих екосистема и опште биолошке равнотеже, ради задржавања што веће аутохтоности предметног подручја; очување и презентација природних вредности кроз усклађен развој видова туризма (спортско рекреативних и излетничких) и заштиту животне средине подручја, уз њихово просторно и функционално повезивање и коришћење;
- спровођење режима заштите I (строга заштита), II (активна заштита) и III (активна заштита и могућност одрживог коришћења) степена.

(2) у области заштите и одрживог коришћења вода

- полазећи од основног планског упоришта које подразумева развијање вишенаменских система за интегрално решавање проблема коришћења и заштите вода, уређења водних режима и одбране од поплава, и то: а) регионалног система за обезбеђивање вода највишег квалитета, за насеља и индустрије које захтевају воду тог квалитета, и б) регионалног система за коришћење, уређење и заштиту речних вода (тзв. речних система), којима се подмирују остали корисници, уређују и штите воде; у границама Резервата, општа концепција подразумева, снабдевање водом туристичких локалитета и пунктова, као и викенд зона из локалних извора, тј. бунара, као и одвођење отпадних вода из туристичких локалитета и центара компактним мини уређајима за биолошко пречишћавање или одвођењем у бетонске водонепропусне септичке јаме и њихово периодично пражњење;
- у циљу заштите и одрживог коришћења вода, неопходно је утврђивање зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања у складу са Законом о водама.

(3) у области одрживог развоја туризма

- у складу са основним планским упориштем које подразумева одрживи развој туризма заснован на природним (Резервату и Дунаву) и створеним вредностима (руралном и урбаном наслеђу) подручја плана, у границама Резервата могуће је развијати: у режиму заштите I степена научно истраживачке и едукативне активности уз ограничење боравка до 15 људи; у режиму заштите II степена поред научно истраживачких и едукативних и дозвољене наутичке и рекреативне активности; у режиму заштите III степена ловни и риболовни туризам, пешачење, посматрање птица, вожње фијакером, излетничке, рекреативне, *welnes* програме, школе у природи и сл; у циљу организоване и планске посете Резервата, од посебне важности је изградња визиторских центара (Моноштарски рит, Карапанца и Апатински рит);

(4) у области развоја међународног пловног пута E-80

- основно концепцијско одређење у домену водног саобраћаја (путничког и наутичког) у Резервату обухвата: оспособљавање (реконструкција и изградња) капацитета у Бездану, Апатину, Богојеву у складу са стандардима ЕУ; у складу са обавезама и препорукама Дунавске комисије, предузимање одговарајућих мера у оквиру критичних сектора Дунава на којима је потребно извршити регулационе радове у кориту у циљу одржавања пловности захтеване категорије пловног пута VIc.

(5) у погледу очувања пограничног подручја

- имајући у виду чињеницу да планско подручје представља истовремено и погранично подручје (са Републиком Хрватском и краће са Републиком Мађарском), као значајна саобраћајна тачка у контакту са окружењем – суседним државама, представљаће припадајући гранични прелаз у границама Резервата, и то путни прелаз са Републиком Хрватском, Бездан-Батина; с обзиром да овај гранични прелаз у садашњем тренутку не одговара стандардима, потребна је израда регулационог плана, при чему сви објекти у овој зони морају бити у његовој функцији (односно пратеће делатности), изграђени према важећим прописима.

Основне концепцијске поставке и одређења **ван граница Резервата**, јесу:

(1) у области заштите природних вредности

- очување заштићених и стављање под заштиту евидентираних природних добара која се налазе ван граница Резервата;
- примена мера активне заштите, санације и ревитализације;
- развој активности и делатности које не угрожавају основне вредности Резервата.

(2) у области заштите и одрживог коришћења вода

- снабдевање насеља водом обезбедиће се из насељских изворишта, а касније из регионалног система водоснабдевања;
- одвођење отпадних вода из туристичких локалитета и центара вршиће се компактним мини уређајима за биолошко пречишћавање или одвођењем у бетонске водонепропусне септичке јаме, које ће се периодично празнити

аутоцистернама, док ће се индустријске отпадне воде по потреби, решавати посебним системима;

- утврдиће се зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања у складу са Законом о водама.

(3) у области одрживог развоја туризма

- ван Резервата као и на подручју трећег степена заштите, могуће је развијати ловни, риболовни, бањски туризам, активности као што су пешачење, посматрање птица, возње фијакером, излетничке, рекреативне, wellness програме, школе у природи и сл;
- важан туристички потенцијал овог подручја биће и његове нематеријалне вредности као што су богатство етничке и фолклорне традиције и традиционални фестивали (манифетације);
- важно емитивно подручје за Резерват, представљају градски центри Сомбор, Апатин, Суботица, Нови Сад, Београд, и др.

(4) у области развоја међународног пловног пута Е-80,

- пловни пут Е-80 не пролази ван граница Резервата

(5) у погледу очувања пограничног подручја (налазе се ван Резервата).

- планско подручје као погранично подручје (са Републиком Хрватском и краће са Републиком Мађарском), имаће саобраћајне тачке у контакту са окружењем – суседним државама, односно припадајуће граничне прелазе ван Резервата и то: са Републиком Хрватском Богојево-Ердут (путни и железнички прелаз), и са Републиком Мађарском Бачки Брег-Нерсегсзанта (путни прелаз).

Поред наведених концепцијских опредељења која се односе на основне и остале посебне намене, од велике важности за очување и развој планског подручја имаће и пољопривреда и шумартво као комплементарне активности заштити природе.

4. РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ РАЗВОЈА, ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ И МЕЋУОДНОСИ СА ОКРУЖЕЊЕМ

Просторни план подручја посебне намене заснива се на стратешким правцима дугорочног просторног развоја Покрајине и окружења. Предметно подручје има посебан значај и потенцијал захваљујући свом положају, природним ресурсима и вредностима (посебно Резерват) што јој отвара перспективе даљег развоја.

У том смислу, велики потенцијал подручја Резервата, као дела регионално важне природне целине заједно са Националним Парком „Дунав-Драва“ и СРП „Копачки рит“ може представљати окосницу међународне сарадње у Региону. Осим природних вредности, значајан потенцијал за будуће функционалне везе са окружењем представља и могућност привредне сарадње, као и сарадња у областима саобраћајних услуга, културне сарадње, и у области заштите животне средине.

Посебно, ради ширег презентовања специфичности и атрактивности Резервата, и околног подручја, потребно је формирати туристичку понуду окружења на националном и регионалном нивоу, како би се његови потенцијали валоризовали кроз јединствену туристичку понуду.

Први корак и посебан значај у погледу међународне афирмације Резервата имају програми прекограничне сарадње. Окосницу ових програма и пројеката представља дефинисање заједничке стратегије просторног развоја, која ће се супротставити све израженијим регионалним развојним диспаратетима и кроз стратешке смернице и опције политика, омогућити усклађен развој европског континента уз поштовање принципа одрживости и заштиту свеевропског природног и културног наслеђа.

Активирањем и реализацијом ових програма и пројеката обезбедиће се синергијски ефекат у смислу шире међународне презентације овог подручја, што ће значити и

снажан допринос његовом укупном развоју. У том смислу од посебног су значаја следећи програми:

- **Програм ИПА о прекограничној сарадњи између Хрватске и Србије за 2007.-2013.** год. има за циљ да подржи прекограничну сарадњу пограничних подручја Републике Хрватске и Републике Србије ради повећања разноликости и унапређења економског развоја на социјално и еколошки одржив начин, уз истовремено побољшавање добросуседских односа дуж границе. Територије с правом на подршку Програма у Србији су Севернобачки, Западнобачки, Јужнобачки и Сремски округ као прихватљива подручја и Мачвански округ као придружено подручје.
- **Програм ИПА о прекограничној сарадњи између Мађарске и Србије за 2007.-2013.** год. који има за циљ да подржи прекограничну сарадњу пограничних подручја Републике Мађарске и Републике Србије у области инфраструктуре, животне средине, привреде, образовање и културе. Територије с правом на подршку Програма у Србији су следећи окрузи: Севернобачки, Западнобачки, Јужнобачки, Севернобанатски, Средњебанатски, док су Јужнобанатски и Сремски округ прихватљиви као придружена подручје.
- **ИПА Јадрански програм прекограничне сарадње** укључује за финансирање делове територије Италије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Србија.
- **ТВИНИНГ** програми братимљења, који је покренула Европска Комисија 1998, најпре у оквиру PHARE програма, а потом и у осталим програмима, као инструмент Европске Уније којим се пружа подршка земљама кандидатима и земљама потенцијалним кандидатима у процесу изградње институција, односно у административном и законодавном усаглашавању националних државних администрација са правним тековинама Европске Уније. У буџетском року Твининг програмима биће обухваћени програми IPA.

Важну окосницу развоја подунавља у Србији представља и Дунавска стратегија која је стратешки документ за земље дунавског слива.

Приоритете Дунавске стратегије представљају:

1. Повезивање дунавског региона
2. Заштита животне средине у дунавском региону
3. Изградња просперитета у дунавском региону и
4. Јачање дунавског региона.

Свеобухватна стратегија ЕУ за Дунавски регион биће базирана на три стуба:

1. успостављању система безбедне пловидбе и развоју транспорта и пратеће инфраструктуре,
2. заштити животне средине и одрживом коришћењу природног богатства и
3. економском развоју и јачању регионалне сарадње и партнерства у региону Подунавља.

Република Србија је предложила увођење још два стуба стратегије:

4. сигурност и владавина права, и
5. економија знања.

Република Србија има велики значај у будућем остваривању циљева Заједничке свеобухватне стратегије за земље дунавског слива (у даљем тексту: Стратегија). Укључивањем Републике Србије у израду ове стратегије и њеном каснијом применом, допринеће се: јачању економије, интеграцији секторских политика Републике Србије у развојне планове ЕУ, поспешивању билатералне и мултилатералне сарадње Републике Србије са свим земљама дунавског слива. Својим учешћем у процесу израде и каснијом применом Стратегије, Република Србија потврђује своје стратешко опредељење за пуноправним чланством у Европској унији.

Приоритетне области:

1. Развој транспорта, енергетике и информационо-комуникационих технологија (ИКТ) дуж читавог тока Дунава;

2. Заштита животне средине и одрживо коришћење природног богатства у сливу реке Дунав;
3. Економски развој и јачање регионалне сарадње и партнерства у региону Подунавља;
4. Успостављање система сигурне пловидбе и афирмација принципа владавине права у сливу реке Дунав;
5. Стварање економије знања кроз сарадњу у региону Подунавља и активна улога науке у постизању циљева Стратегије.

Простор обухваћен планом представља део дунавске бицикличичке руте - Euro Velo руте бр. 6 (Атлант - Црно море) која је 2007. године, на предлог Републике Србије измењена на делу после Будимпеште и пролази територијом Србије. Од тада наведена траса иде уз српски део Дунава у дужини од 667 км и обележена је знаком "Euro Velo 6". У складу са тим, у оквиру овог простора дуж изграђених насипа планира се успостављање сегмента трансевропског система бицикличичких стаза међународни цикло коридор бр. 6, који ће овим обликом саобраћаја повезивати све подунавске регионе.

III ПЛАНСКА РЕШЕЊА РАЗВОЈА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

1. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Највећи део територије у обухвату Просторног плана је **пољопривредно земљиште**, на ком је могуће са веома великим успехом организовати све видове пољопривредне производње, те га је потребно штитити мерама и активностима којима се трајно обезбеђују природне функције земљишта. У том смислу забраном коришћења пољопривредног земљишта у друге сврхе, осим у случајевима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08 и 41/09) и овим Просторним планом, забраном испуштања и одлагања отпадних и штетних материја, контролисаном применом минералних ђубрива и препарата за заштиту, избором адекватних технологија у обради земљишта и противерозионих мера, сачуваће се квалитет земљишта тј. његова физичка, хемијска и биолошка својства.

Пољопривредно земљиште треба заштитити пољозаштитним појасевима од штетеног дејства еолске ерозије којом се односи земљиште и усеви у фази семена што за последицу има смањење приноса.

Земљиште на подручју Резервата неће ни у будућности бити коришћено у сврху пољопривреде, већ у складу са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09), као јединствени екосистем под заштитом.

У циљу адекватног коришћења, уређења и заштите пољопривредног земљишта *ван Резервата* потребно је:

- Вршити строгу контролу примене хемијских средстава у непосредном окружењу Резервата;
- Избегавати прекомерну механичку обраду земљишта тешким машинама да би се очувао физички, а самим тим и водно-ваздушни режим земљишта;
- Поправити дренажу земљишта у окружењу Резервата, са циљем отклањања евентуалних вишкова воде;
- Фаворизовати вишегодишње биљне културе и културе које омогућавају примену плодоредна;
- Узгајати аутохтоне расе стоке на бази пашњачког гајења;
- Преусмеравати произвођаче на органску производњу хране.

1.2. ШУМЕ, ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Шумско земљиште као ресурс треба користити у складу са његовим биолошким капацитетима, како би ефекти производње у шумарству били већи. Одговарајући избор станишта за пошумљавање, избор врста дрвећа као и примена прописане технологије гајења шума, спада у најважније превентивне мере заштите шума и шумског земљишта.

Шуме у оквиру Плана треба да остваре заштитне, културно-социјалне и производне функције, а заштитно зеленило преваходно заштитну функцију.

У границама Резервата

Шумска вегетација је најстабилнија животна заједница од изузетног значаја за очување биолошких, климатских, хидролошких и пејзажно-естетских вредности Резервата.

Правци развоја шумских заједница на овом простору су:

- Рационално и вишенаменско коришћење шума у складу са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09), (у I степену је забрањено коришћење природних богатстава и искључени су сви облици коришћења простора, у II и III степену су дозвољени радови у шумарству, с тим што је у II степену забрањена чиста сеча, замена врста и уношење алохтоних врста осим тамо где се већ гаје по посебним основама);
- Реинтеграција нарушених и очување постојећих аутохтоних шумских заједница;
- Унапређивање аутохтоних шумских заједница у складу са природним правцем развоја;
- Обнова посечених шума пређашњом фитоценозом у складу са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09) и степенима заштите;
- Потстицање обнове шума из семена (изузетно избојцима из пања);
- Примена аутохтоних врста дрвећа (домаћа топола и врба, храст лужњак, вез, пољски јасен и др.) и њихових заједница на одговарајућим стаништима;
- Примена еуроамеричких топола на провереним стаништима на којима узгој топола даје добре резултате;
- Подизање мешовитих састојина;
- Продужење опходње свих врста дрвећа (изузев топола) за 20-30 година, тако да се у свакој састојини остваре најповољније општекорисне, еколошке и естетско-декоративне функције;
- Састојине неговати тако да се даје слика природне шуме;
- Радовима у шуми не реметити мир за опстанак биљног и животињског света;
- У заштитном појасу насипа форсирати аутохтоне врсте.

Наведена планска решења реализоваће се кроз планска документа (Програм развоја Северно-бачког шумског подручја, Основе газдовања шумама за газдинске јединице на подручју Резервата и Извођачки пројекти газдовања шумама), корисника простора, као и управљача Резервата.

Ван граница Резервата

Правци развоја су:

- Повећање површина под шумама пошумљавањем шумског земљишта – чистина и пољопривредног земљишта без обзира на катастарску класу земљишта уз сагласност Министра;
- Коришћење шумског земљишта у складу са његовим биолошким капацитетима;
- Унапређење стања постојећих шума;
- Заснивање водозаштитних шума уз водотоке у складу са условима заштите и водопривреде;

- Фаворизовање садње аутохтоних састојина уз тежњу очувања аутохтоних пејзажа;
- Организовање трајне максималне шумске производње;
- Подизање заштитних појасева на око 2% територије ван Резервата на деловима простора уз канале, путне коридоре, и у оквиру пољопривредног земљишта са циљем побољшања микроклиматских услова повећања приноса у пољопривреди и укупне шумовитости у обухвату Плана;
- Формирање заштитног зеленила уз радне површине у атару, на просторима за рекултивацију (напуштене депоније, деградирано земљиште) и у зонама кућа за одмор;
- Повезивање шума и заштитних појасева у систем зелених површина који ће омогућити јачање укупног био-еколошког система.

Наведени правци развоја биће разрађени и спроведени кроз заједничку сарадњу корисника простора, као и локалне самоуправе (Град Сомбор и општина Апатин).

Трска је један од важних природних ресурса у Резервату и околним селима. Мудрим и трајно одрживим коришћењем трске може се успоставити веза између интереса заштите природе и локалне заједнице. Важно питање будућих активности коришћења природних ресурса је организовање експлоатације трске која може да се користи као сировина.

1.3. ЛОВНА И РИБОЛОВНА ФАУНА

Ловна фауна

У границама Резервата

- Успостављање мониторинга, очување стабилности и квалитета ловне дивљачи;
- Очување и побољшање услова изворних типова станишта за дивљач ради повећања хранидбене базе и места за заклон;
- Заштита ретких врста птица (орао белорепан и црна рода) кроз очување старих стабала као потенцијалних гнездилишта и видре као изузетно ретке врсте и
- Развој ловног туризма у II и III зони заштите у складу са прописаним режимима, осим на "Мирковића бари".

Планске активности спроводити кроз усаглашено газдовање Резерватом (усагласити Ловне основе са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09, овим Планом и осталим планским документима).

Ван граница Резервата

- Постизање пуног економског капацитета ловишта;
- Заштита и очување ретких и угрожених врста;
- Изградња ловно-техничких објеката уз могућност ограђивања делова ловишта и
- Повећање економских ефеката ловства, кроз развој ловног туризма.

Све наведено реализоваће се кроз просторно планска документа (Ловне основе), са адекватном сарадњом корисника простора и ловачких удружења која газдују ловиштима.

Риболовна фауна

У границама Резервата

Риболовна фауна представља значајан природни ресурс који се мора адекватно штитити и то:

- дефинисати и плански спроводити селективни риболов, с циљем смањења присуства алохтоних врста и у научноистраживачке сврхе;
- вршити мониторинг и пратити смањење угрожених врста и природних реткости;
- прибављање аутохтоним врстама ихтиофауне.

Ван граница Резервата

У циљу спречавања евентуалних негативних утицаја на екосистем у Резервату неопходно је у подручју у његовом непосредном окружењу дефинисати и применити следеће активности:

- јасно одредити одрживе капацитете риболовног подручја ван Резервата;
- одредити зоне допуштене за спортски риболов и развој спортско-риболовног туризма;
- успоставити стално праћење физичко-хемијских параметара воде и промена њеног квалитета, фауне дна, фито и зоопланктна, и сл.

1.4. ВОДЕ

Вода и водотоци, као добра од општег интереса за задовољење општих и појединачних интереса, под посебном су заштитом и користе се под условима и на начин који одређује Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10). Мере заштите вода и водног ресурса исте су на целом простору у обухвату Плана.

На подручју обухвата Плана констатована су значајна лежишта питке воде. Водопривредна основа Републике Србије (донета 2002. године), указује да приликом израде програма истраживања потенцијалних изворишта посебну пажњу треба посветити намени површина шире зоне и анализи могућности вишенаменског коришћења простора на потесу Бездан – Богојево.

Истражни простор Месарске ливаде, припада крајње западном делу велике Бачке равнице, у непосредном приобаљу Дунава, од 1387 до 1397 километра тока. Ка северу границу чини узвишење терена (под називом Брег), прецизније дренажни канал у његовом подножју. Јужна граница је приступни пут ка ловачком дому на Месарским ливадама, који пролази кроз средишњи део простора Јеленско острво. Западну границу чини одбрамбени насип, док је источна граница локални пут од Апатина до Великог Салаша – Рибарева.

Истражни простор Буџак, припада крајње западном делу Бачке равнице, у непосредном приобаљу Дунава, од 1402 до 1410 километра тока. Западну и јужну границу чини одбрамбени насип, док је источна граница канал ДТД (Пригревица – Бездан) и обод градске зоне Апатина. Ка северу границу чини Моношторски и Купусински Дунавац.

Укупни капацитет изворишта првенствено ће зависити од његове расположиве површине. Тренутно је земљиште у друштвеном и приватном власништву. Поред тога мора се решити сукоб интереса корисника који ће ући у зону санитарне заштите. Уз претпоставку да се за формирање изворишта користи цео приобални појас од Апатина до Моношторског дунавца, сагледава се капацитет изворишта и до $1,3 \text{ m}^3/\text{s}$, а на низводном сектору око $0,62 \text{ m}^3/\text{s}$.

Описана подручја спадају у једно од три највећа планирана изворишта воде у Војводини за регионално водоснабдевање. Условне заштите треба поставити тако да се омогући коришћење и захватање подземне воде са ових подручја, посебно имајући у виду да је подручје резервата ИВА, ИРА и нарочито Рамсарско подручје.

Решавањем власничких односа над земљиштем на којем се планира извориште, око изворишта подземних вода, дефинисаће се зоне и појасеви санитарне заштите изворишта у складу са Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10) и Правилником о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник РС", бр. 92/08). Пројекат зона и појасева санитарне заштите изворишта треба да сагледа услове који владају у подземљу и да се, на основу резултата пројекта (време и дужина путовања честице загађења), дефинишу зоне и појасеви санитарне заштите у складу са горе наведеним Закономима.

Неопходно је сва изворишта висококвалитетних подземних и површинских вода адекватним мерама заштитити и унапредити (пошумљавање сливова, санирање извора загађивања, итд.).

Воде из плићих издани могу се користити за потребе појединих потрошача или индустрије, али углавном за техничке потребе и у условима где нису потребне хемијски и бактериолошки исправне воде.

1.5. МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ

У границама Резервата у режиму заштите III степена забрањено је експлоатисање минералних сировина осим за потребе одржавања пловног пута.

На простору ван Резервата могу се очекивати истражни радови у циљу утврђивања енергетских потенцијала овог простора и евентуална експлоатација минералних сировина у складу са условима заштите и планиране намене простора.

Наставиће се са даљом експлоатацијом постојећих лежишта геотермалних вода која се налазе ван Резервата. За све истражне и друге радове неопходна је израда Студије процене утицаја на животну средину.

2. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА ДЕМОГРАФСKE И СОЦИЈАЛНЕ ПРОЦЕСЕ И СИСТЕМЕ

2.1. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

У планском периоду неопходно је активирање локалних самоуправа на подручју обухвата Плана у популационој политици. Локална заједница мора да брине о становништву и мора конституисати своју популациону политику да би предупредила поремећаје, односно да би их зауставила када постоје. Популациона политика локалне самоуправе треба да буде комплементарна популационој политици државе и да, одговарајући на специфичне потребе локалних заједница, делује у садејству са њом.

Пројекција укупног броја становника за период 2002.-2021. год. рађена је на основу утврђених биодинамичких карактеристика популације, досадашњих развојних тенденција, планираних мера демографске политике, као и прогнозираног привредног и укупног друштвеног развоја. За подручје обухвата Плана прогнозиран је благи пад укупног броја становника, тако да ће до краја планског периода 2021. године у насељима у окружењу Резервата живети 38000 становника. То није велики пад, те се квантитет укупног становништва неће много променити, па не треба очекивати да ће то значајније реметити свеукупан планирани развој овог подручја. Значајнији ће бити утицај квалитета становништва, јер негативан природни прираштај становништва значи његово старење, а тај поодмакли процес заоштраваће проблеме обезбеђивања довољног броја радно способног становништва, попуњавања пензионих фондова и збрињавања остарелог становништва. Просечна величина домаћинства износиће 2,7 чланова по домаћинству, а укупан број домаћинстава биће 14075.

Табела 7. Пројекција укупног броја становника по насељима за период 2002.-2021.год.

Општина/Насеље	Број становника		Индекс	Прос. стопа раста
	2002.	2021.	2021/02	2002/21
Град Сомбор				
Бачки Брег	1388	1200	86,5	-0,77
Бачки Моноштор	3920	3700	94,4	-0,31
Бездан	5263	5000	95,0	-0,27
Колут	1710	1500	87,7	-0,69
Апатин				
Апатин	19320	20000	103,5	0,17
Купусина	2356	2200	93,4	-0,32
Сонта	4992	4400	88,1	-0,6
Укупно	38949	38000	97,6	-0,13

2.2. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА, РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

2.2.1. Мрежа и функције насеља

Простор обухваћен Планом, у складу са критеријумима и циљевима датим Просторним планом Републике Србије, организује се у оквиру функционално урбаног подручја (ФУП) Сомбор коме припада и општина Апатин, чији се делови територије налазе у границама обухвата Плана.

Диференцијација насеља која су у обухвату Плана преузета је из важећег Просторног плана Града Сомбора и Просторног плана општине Апатин и она је следећа:

- општина Сомбор: примарна сеоска насеља Бачки Брег и Колут, центар заједнице насеља Бездан (поред унутрашњих има развијене и спољне функције према примарним сеоским насељима) и развијено сеоско насеље Бачки Моноштор;
- општина Апатин: општински урбани центар Апатин, развијено сеоско насеље Сонта и примарно сеоско насеље Купусина.

Диференцијација насеља, у мрежи насеља на простору обухваћеном Планом, довела је до издвајања следећих нивоа:

- општински центар Апатин;
- центар заједнице насеља: Бездан;
- развијено сеоско насеље: Бачки Моноштор, Сонта;
- примарно сеоско насеље: Бачки Брег, Колут, Купусина.

Затечена просторна организација насеља која се налазе у обухвату Плана пружа могућност одвијања потребних насељских функција, која проистичу из њихове будуће улоге у заштити и коришћењу Резервата. У наредном периоду треба искористити веће могућности комплементарног развоја насеља, која се налазе у контактної зони са Резерватом и у случају потреба извршити одређене просторне реконструкције унутар насеља, не нарушавајући урбану матрицу насеља и урбани предео. Препоручује се изградња објеката у духу традиционалне архитектуре овог подручја.

За сва насеља, границе грађевинског подручја одређене су одговарајућим урбанистичким плановима и преузете су из важеће просторно-планске и урбанистичке документације приликом израде овог Плана. У случају потреба, измена граница грађевинског подручја насеља вршиће се изменом и допуном планова којима су границе утврђене.

2.2.2. Јавне службе

Развој и размештај јавних служби опредељен је развојем мреже насеља, постојећом мрежом објеката јавних служби, будућим потребама корисника, особеностима овог подручја и сл. Развој јавних служби ће првенствено зависити од економских кретања и децентрализације друштва, у којој ће Општине, као локалне самоуправе, добити већа овлашћења. На тај начин, највећи део јавних служби ће се развијати у складу са ангажовањем и плановима локалне самоуправе, обезбеђењем донација за конкретне пројекте, као и у складу са економским могућностима становништва, које ће значајно утицати на реализацију планираног развоја.

Развој у области *социјалне заштите* подразумева формирање различитих видова установа за ове намене као што су дневни боравци, дневни центри за стара слабије покретна или непокретна лица, пансионери за краће боравке старих лица ван куће, мале стамбене заједнице, изградња мањих објеката за трајни смештај старих лица, као и домова за смештај деце без родитељског старања. Ови садржаји могу бити у оквиру и јавног и приватног власништва, а погодне локације ће се одредити на основу потреба и програма развоја надлежних служби.

Организација *основног образовања* засниваће се и даље на осмогодишњим школама уз повећани квалитет опремљености објеката савременим наставним средствима и побољшању квалитета наставног процеса. Наставак даљег образовања (средње и високо) углавном ће се одвијати у најближим центрима Апатину, Сомбору и Новом Саду.

Здравствену заштиту становништва је неопходно даље развијати увођењем нових модалитета организације примарне здравствене заштите у насељима, као и организовањем најпотребнијих специјалистичких служби у већим насељима или на нивоу више насеља. Такође, формирање опремљених мобилних здравствених екипа и редовно пружање услуга по насељима омогућиће доступност редовне здравствене контроле великом броју становника. Оваква организација здравствене службе је изузетно важна због планираног развоја туризма на овом подручју и обезбеђења пружања адекватних здравствених услуга, не само становницима насеља већ и туристима односно посетиоцима овог подручја.

Постојање *домића културе* у насељима је један од услова за даљи развој у области културе. У наредном периоду неопходно је одговарајуће ангажовање културних и других институција на квалитетној организацији културних манифестација, одговарајућој презентацији, реклами, као и подстицању иницијативе да се и на локалном нивоу организују културне манифестације и окупљања по различитим интересовањима, културним деловањима и специфичностима овог простора.

Развој *физичке културе* подразумева да свако насеље треба да има спортске терене, бар у основном облику, а то су отворени и уређени терени погодни за различите врсте спортских активности, са минималним захтевима у погледу одржавања. Такође, потребно је у планском периоду обезбедити да свака школа има салу за физичко васпитање, опремљену потребном опремом по савременим стандардима, што ће омогућити укључивање ђака у спортске активности у овим насељима и њихов равноправнији развој у односу на ђаке у градовима.

Табела 8. Организација јавних служби према хијерархијском нивоу насеља

Насеље	Апатин	Бездан	Сонта	Бачки Моноштор	Купусина	Бачки Брег	Колут
Врста јавне службе							
I Социјална заштита							
1. Дневни центри	++	++					
2. Стационарни центри (комплекси) за старе	+	•					
3. Центар за социјални рад	+						
II Образовање							
1. Предшколско образовање	+	+	+	+	+	+	+
2. Основно образовање, 1-8 разред	+	+	+	+	+	+	+
3. Основно музичко образовање	+						
4. Средње образовање	+						
5. Ученички дом	+						
6. Више образовање	+						
III Здравствена заштита							
1. Амбуланта, здравствена станица	+	+	+	+	+	+	+
2. Дом здравља	+						
3. Општа болница	•						
4. Бања		+					
5. Апотека	+	+	+	+	+	+	+
6. Ветеринарска станица	+	+	+	++	+	++	++
IV Култура							
1. Мултифункционални простори/објекти за различите врсте културних, образовних и социј. програма	+	++					
2. Библиотека	+	+	+	+	+	+	+
3. Дом културе	+	+	+	+	+	+	+
4. Музеј, галерија и изложбени простор	+	•	•	•	•	•	•
V Физичка култура							
1. Отворени и уређени спортски терени	+	+	+	+	+	+	+
2. Спортске хале са универзалном салом	++						

Легенда: + постојећи садржаји; ++ обавезно; • ако постоји интерес и економска основа

2.2.3. Рурално подручје

Концепција просторног развоја и уређење села и руралног простора ће се заснивати на принципу превентивне заштите и подизања квалитета животне околине - очувању и поштовању затеченог и природног окружења, односно очувању и побољшању карактера сеоског насеља и сеоског предела. Поред тога, изузетно је важно јачања економске снаге пољопривредних домаћинстава и њихово укључивање у тржишне услове привређивања, побољшање инфраструктурних система, развој туризма, посебно могућност комплементарног развоја насеља и Резервата јер се насеља налазе или уз саму границу овог природног добра (Бачки Моноштор) или у његовој непосредној близини.

Планирано унапређење пољопривреде, изградња и модернизација свих видова инфраструктуре, развој туризма, посебно на салашима, допринеће да се рурална подручја брже и адекватније развијају, уз заустављање негативних демографских тенденција.

С обзиром да је пољопривреда основна делатност становништва руралног (сеоског) подручја, за даљи развој овог подручја планирано је формирање радних зона односно индустријских паркова, који би омогућили даљу прераду, складиштење и дистрибуцију основних пољопривредних производа са овог подручја. Такође, постојеће радне зоне потребно је унапредити и опремити недостајућом инфраструктуром.

Салаше су присутни на овом подручју (много више на подручју Града Сомбора), те их треба задржати, уз дефинисање услова за реконструкцију постојећих и изградњу нових кроз просторне планове Града Сомбора и општине Апатин.

На подручју обухвата Плана налазе се зоне кућа за одмор – викенд зоне и то углавном у атарима насеља, међутим постоје површине и у самом Резервату. Овим Планом су дата правила уређења и грађења у зонама кућа за одмор – викенд зонама у Резервату. Поред развоја пољопривреде, за ово подручје је од великог значаја и планирани развој туризма, посебно коришћење Резервата као дестинације са разноврсном туристичком понудом (лов, риболов, бициклотуризам, посебни туристички локалитети, екотуризам и сл.).

3. УТИЦАЈ ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ НА ЕКОНОМИЈУ И ПРИВРЕДНЕ СИСТЕМЕ

3.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Специјални резерват природе Горње Подунавље представља заштићени природни комплекс, што условљава да се, у непосредној близини једног овако осетљивог екосистема, привредни развој и размештај привредних делатности одвија у складу са захтевима који прописују Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/09) и подзаконска акта.

Просторни размештај привредних капацитета, у обухвату Плана, има низ ограничења, која проистичу из потребе њиховог усклађивања са режимима заштите овог простора.

Према Уредби о заштити Специјалног Резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09), на простору под режимом заштите I степена забрањује се коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности, осим научних истраживања и контролисане едукације.

У Специјалном резервату природе Горње Подунавље у режиму заштите II и III степена забрањено је: градити индустријске, пољопривредне и сличне објекте (туристички објекти, хотелски комплекси и др.) и обављати радове којима се нарушавају морфолошке и хидролошке карактеристике терена, уништава биљни и животињски

свет или се на било који други начин нарушава интегритет простора, осим за потребе унапређења стања природних вредности (ревитализација), градње шумских тврдих путева од природног материјала, као и система одводњавања и наводњавања.

Према међународним критеријумима заштита Резервата је тако конципирана да подразумева ограничење људских активности. Није могуће елиминисати све активности, чак у идеалним условима не треба томе тежити, јер је, између осталог, функција заштите природе да користи човеку. Зато је важно да садашње и планиране активности буду у складу са заштитом животне средине и одрживим развојем.

Насеља у обухвату Плана нису у заштитним зонама (осим малог дела насеља Апатин) већ у ширем окружењу Резервата. Привредни развој је могућ ако се испоштују еколошки принципи. То проистиче из међузависности очувања ресурса и даљег развоја привредних делатности. Најважнији привредни потенцијал, као основа будућег развоја већине насеља је пољопривредно земљиште.

Развој трговине и угоститељства одвијаће се у складу са порастом животног стандарда становништва, куповном моћи становништва и са специфичним захтевима ових делатности. Капацитети који служе задовољењу свакодневних потреба становника пратиће просторну дистрибуцију становништва, док капацитети намењени повременим и изузетним потребама, који служе задовољавању потреба становника у обухвату Плана, лоцираће се у Апатину. Даљи развој трговине и угоститељства требао би бити усмераван на улагања у опремање и изградњу савремених трговинских капацитета и угоститељско-туристичких објеката.

3.1.1. Рурални развој и пољопривреда

На подручју Резервата су у значајној мери редуковане пољопривредне активности, у складу са Уредбом о заштити специјалног резервата природе Горње Подунавље. Према овој Уредби у деловима Резервата под II и III режимом заштите могуће је пчеларење, сечење трске (плетарски производи) и сакупљање шумских плодова, оних биљних врста које не спадају у угрожене.

Подручје ван Резервата, које се непосредно наслања на њега, треба третирати на посебан начин, који има за циљ очување овог осетљивог екосистема.

Стимулативним мерама потребно је наводити произвођаче, да на додирним подручјима, са Резерватом гаје културе које омогућавају редуковану маханичку обраду и минималну употребу хемијских средстава (луцерка, детелина, лековито биље, ливаде). У што већој мери ђубрење вештачким средствима потребно је редуковати и по могућности замењивати стајским ђубривом, заоравањем зелене масе, компостирањем, уз истовремену примену плодореда.

Када је реч о сточарству потребно је форсирати пашњачки узгој аутохтоних раса стоке, које би своје мање производне могућности, вишеструко могле компезовати кроз туристичку понуду целог подручја.

Остали делови посматраног подручја немају значајнијих ограничења у развоју пољопривреде.

Повољни природни и створени потенцијали у области пољопривреде омогућавају развој различитих видова пољопривредне производње (ратарство, повртарство, воћарство, виноградарство и сточарство), као и развој агроиндустрије на бази расположивих сировина биљног и животињског порекла. Бржи развој пољопривреде предпоставља одговарајуће промене у структури производње праћене повећањем приноса и ефикаснијом организацијом откупа и промета основних пољопривредних производа. Неопходно је да се изради Стратегија развоја пољопривреде као значајне привредне гране (Основе о заштити коришћењу и унапређењу пољопривредног земљишта за подручје Града Сомбора и општине Апатин).

Развој пољопривреде у наведеном смислу захтева одговарајуће активности на едукацији пољопривредних произвођача, обезбеђење повољних кредитних линија за развој инвестирање и стварање услова за рационално повезивање пољопривредних произвођача у циљу укрупњавања поседа и боље организације откупа.

Ратарска производња

С обзиром да је ратарска производња доминантна у оквиру биљне производње на овом подручју, планира се да ће и у наредном периоду то остати. Развој ове производње потребно је осавременити применом нових технологија у складу са савременим научним сазнањима.

С обзиром да ће у дугорочној политици развоја пољопривреде, сточарство имати вишеструко наглашену улогу у валоризацији радних и производних потенцијала и остваривању веће добити по грлу, по хектару и по запосленом, у одржавању и побољшавању плодности земљишта, у наредном периоду треба настојати да се обезбеди довољна количина квалитетне сточне хране. У структури сетве то значи пораст учешћа њивских крмних биљака у укупној биљној производњи.

Повртарска производња

Дуга традиција производње поврћа заступљена је на пољопривредним површинама нарочито око Купусине, где се највише гаје лук и кромпир, док се остале врсте поврћа, које се користе за снабдевање становништва и индустријску прераду узгајају на много мањим површинама. Заступљени су сви облици повртарске производње, од баштованског и њивског до производње у заштићеном простору.

Планира се, да у наредном периоду, дође до повећања површина у свим облицима повртарске производње.

Воћарско-виноградарска производња

С обзиром да се под воћњацима и виноградима налазе мале површине укупног пољопривредног земљишта, планираним развојем воћарско-виноградарске производње очекује се заустављање негативних тенденција смањивања стабала континенталних врста воћа, чокота винове лозе и површина под воћњацима и виноградима. Истовремено се планира повећање приноса по јединици капацитета.

Остали видови њивске производње

С обзиром на квалитет земљишта и традицију у производњи и других култура на отвореном простору, за очекивати је да ће у наредном планском периоду доћи до неминовног смањења површина под нискоакумулативним културама.

Потребно је сагледати могућност и израдити програм узгоја зачинског, ароматичног и лековитог биља, као и могућност узгоја цвећа.

Сточарство

Драстичан пад бројног стања стоке (посебно свиња и говеда), као и смањење продуктивности појединих врста домаћих животиња, како у пољопривредним предузећима тако и на индивидуалним газдинствима, резултирали су огромним падом производње намирница анималног порекла (меса, млека и јаја) у односу на могућности подручја. Стога ће у наредном планском периоду императив бити унапређење крмне базе, повећање броја грла стоке, даље унапређење расног састава, а самим тим и производних потенцијала.

Пчеларство – на Планом обухваћеном простору нису довољно искоришћене могућности за развој пчеларства, те је неопходно у свим стратешким опредељењима нагласити да постоје добри услови за развој овог вида производње.

Рибарство – на посматраној територији општине Апатин и Града Сомбора, с обзиром на богатство воде, велике су могућности развоја и привредног и спортског риболова. Поред Дунава, реке богате рибом, на посматраном подручју налазе се и слатководни рибњаци који заузимају укупну површину од преко 1000 ha.

Изградња рибњака на подручју Резервата није дозвољена.

Подручје ван Резервата има могућности за подизање комерцијалних, али пре свега спортских рибњака. Ове рибњаке треба лоцирати на земљиштима слабијег квалитета (слатине и сл.), које није повољно за друге видове производње. При томе треба водити рачуна да имају континуирано снабдевање водом, али да ни на који начин не могу утицати на екосистем Резервата.

Тачне локације подизања евентуалних нових рибњака биће одређене просторним плановима Града Сомбора и општине Апатин.

Уређење и коришћење вода у пољопривреди

На овој територији постоје изграђени системи за наводњавање, а у наредном периоду са променом сетвене структуре и интензивирањем пољопривредне производње биће потребна изградња нових и реконструкција постојећих заливних система.

Постојећа каналска мрежа за одводњавање је у доста добром стању, али је у наредном планском периоду неопходно извршити њену реконструкцију.

3.1.2. Туризам

Подручје у обухвату Плана налази се дуж Дунава, највеће и најзначајније европске речне магистрале, значајне и по туристичком промету. Европска Унија кроз пројекте развоја подунавских градова, или кроз повезивање подунавских регија, подржава и развој туризма. С тим у вези развој подручја Горњег Подунавља треба да буде усклађен са пројектима развоја Европске Уније који се односи на Подунавље и потребе заштите природне и културне баштине. Најзначајнији туристички потенцијали посматраног подручја су река Дунав и простор Резервата.

Подручје је и погранична област према Хрватској и мањим делом ка Мађарској што има значаја за могућности заједничких програма који су финансирани од стране Европске Уније. То је од значаја и за повезивање са туристичком понудом суседних регија. (Копачки рит, циклотуризам...). У оквиру специјалних интереса циклотуризам је у првом плану.

У односу на туристичко тржиште стратешко опредељење је јачање туристичке инфраструктуре, јачање локалне туристичке привреде (локални туроператори, угоститељство, услужне делатности од значаја за туризам) са циљем да се у односу на туристичке трендове и потенцијале подручја формирају туристички производи намењени домаћем и иностраном госту који ће се базирати на потребама за очувањем здравља, очуваној природи, специфичним доживљајима (производи који спадају у групу специјалних интереса).

У обухвату Плана, Резерват је посматран као комплексно туристичко подручје од националног значаја, јер је чињеница да се у близини Резервата налазе велики градски центри (Сомбор, Апатин). Урбано становништво има потребу за одмором у виду излета и рекреације у природи, али и потребу за непосредним искуствима у руралним срединама, посету манифестацијама...

Концепт развоја туристичке дестинације Горњег Подунавља¹⁴ заснива се на примарним атракцијама (природи и екологији, на потенцијалима које даје Дунав - у Резервату) и секундарним атракцијама (руралном и урбаном наслеђу ван Резервата).

Са становишта позиционирања туристичка дестинација Горње Подунавље има тзв. start up позицију па се у односу на потенцијале и тражњу као и на кретања у интернационалном туристичком бизнису могу одредити начини и концепти туристичког развоја. Поред концепта очувања и туристичког валоризовања биодивезитета, од подједнаке је важности укључивање у туристички бизнис на Дунаву (cruising, туристичке барже, наутички чартер, изградња марина, пристана, систем туристичке сигнализације). Важан сегмент туристичке понуде чине рурална подручја са салашима, светковинама, етнолошким богатством, али и урбаном наслеђе ван Резервата које чини Апатин са својим туристичким, културним садржајима.

Највећи број туриста на посматрано подручје долази аутомобилима, аутобусима а у последње време и Дунавом. Посебна пажња је посвећена планирању путне мреже и потребне инфраструктуре. Бицикличке стазе у и ван Резервата су део великог европског пројекта бицикличких стаза дуж Дунава и оне су већ у изградњи. Предвиђено је да визиторски центри тј. улазне капије подручја буду Моношторски рит (главни улазни центар), Карапанца и Апатински рит а предвиђа се најмање 50 км бицикличких стаза унутар и ван простора Резервата.

Посебна пажња се мора посветити маркетиншкој презентацији туристичких производа а за то је важно формирати и повезати туристичке организације, туристичко-информативне центре као и организације или предузећа која ће имати задатак да обједине и стандардизују понуду у сарадњи са туристичким агенцијама и другим актерима у ланцу туристичке понуде.

Такође, Мастер план туристичке дестинације Горње Подунавље предвиђа формирање Центра за подстицање туризма са задатком да обезбеди консалтинг услугу предузетницима у туризму и помоћ у вези са конкурисањем код домаћих и међународних фондова.

Концепција развоја подручја третираног Планом у погледу туризма се може исказати кроз туристичке прозводе а према атракцијама што укључује и просторно дефинисање могућих туристичких активности: на простору у Резервату и ван Резервата.

У Резервату

Атракције/туристички производи у Резервату

- биодиверзитет Горњег Подунавља (едукациони програми, циклотуризам Дунавска рута једна је од најпопуларнијих бицикличких превоза у Европи, лов и риболов);
- Дунав са каналима (спортови на води, наутички садржаји);

Простор/туристички производи у Резервату

- пловни пут Дунав и канали (наутички туризам);
- део Резервата природе уз Дунав (еколошко-образовни, специјални интереси);

Садржаји боравка у Резервату

У односу на садржаје боравка може се рећи да поред ловног и риболовног туризма, образовних и истраживачких активности, локалне туристичке организације и

¹⁴ Мастер план карактерише дестинације "Горње Подунавље", Научно истраживачки центар, Економски факултет, Београд, 2007. година

туристичке агенције (Сомбор и Апатин) раде на формирању понуда за наутичаре и понуда као што су: посматрање птица и фото сафари програми, организоване вожње мањим туристичким бродицама, пешачења, вожње бициклом по ободу Резервата, излетнички програми, рекреативни програми.

Наутичка инфраструктура/активности у Резервату

Планирана је наутичка инфраструктура и активности које се могу дешавати у приобаљу Дунава на Великом Бачком каналу, каналу Бездан-Пригревица, Бајском каналу. Унутар Резервата локалитет наутичког туризма је Барачка (комплекс наутичког туризма "Барачка"). Резерват се може најатрактивније сагледати и доживети пловећи кроз бројне канале, рукавце и дуж Дунава. Планиране су следеће активности: разгледање и вожња по Резервату за организовање групе, разгледање и вожња на Резервату за рекреативне групе.

Остали садржаји у Резервату

Планом су дефинисана викенд насеља/зоне од којих су највећа: Барачка, Мртва Барачка, Адице, Кенђија, Даражи фок, Дондо, Вагони, Шаран.

Носећи капацитет простора у Резервату

До сада је простор обухваћен Планом у погледу туристичких активности био познат по ловном туризму који је достигао оптимални обим.

Садржаји боравка у заштићеним подручјима морају бити ограничени. На подручју режима заштите првог степена, које обухвата санитарну и тиху зону дозвољене су научно истраживачке и едукативне активности и ограничен боравак 12-15 људи. У том подручју нема изградње туристичке инфраструктуре.

На подручју режима заштите другог степена могуће је организовати научно истраживачке и едукативне програме, пешачења, bird watching, дозвољене наутичке активности, друге видове рекреације у областима у којима су оне дозвољене и контролисане. Ту такође нема изградње нове туристичке инфраструктуре.

На подручју режима заштите трећег степена и у делу ван Резервата могу се организовати ловни и риболовни туризам, вожња бицикла, јахање, вожња фијакером, учење старих заната, школе пчеларења, обилазак културних добара, фоклорне и друге манифестације, излетнички, рекреативни, wellness програми, школа у природи, специјална интересовања (падобрански скокови, вожња балоном...).

Ван Резервата

Атракције/туристички производи ван Резервата

- рурална Војводина (сеоски-салашарски туризам, етно наслеђе),
- Апатин (спорт, рекреација, наутика, wellness/spa, специјални интереси).

Простор/туристички производи ван Резервата

- рурално подручје (рурални - салашарски туризам и специјални интереси);
- Сомбор и Апатин (МИЦЕ, wellness/spa, културни туризам, touring, спорт);

Садржаји боравка ван Резервата

Понуда сеоских домаћинстава у селима ван Резервата поред смештаја, исхране и посете Резервату може као садржај боравка понудити старе занате, сеоске светковине, справљање локалних специјалитета, вожњу кочијама, јахање... Ту су и садржаји бањског, културно-манифестационог, рекреативног, ловног, риболовног, наутичког туризма. Поред планирања смештајних капацитета и одговарајуће инфраструктуре у вези са наведеним садржајима боравка и облицима туризма потребно је планирати

водичку и чуварску службу на одговарајућим пунктовима, продавнице сувенира, еколошки здраве хране, тзв green houses (сеоска домаћинства која припремају и продају храну и пиће).

Наутичка инфраструктура/активности ван Резервата

Планом су дефинисани простори за рекреативне активности поред воде. Предвиђа се да главни наутички речни центар буде Апатин, Међународна лука, пристан за крузинг и пристан за charter компаније (барже) такође у Апатину. За ближе дефинисање локација марина узета је у обзир и Студија марина на Дунаву, у којој су дате основне смернице за дефинисање марина на одређеним локацијама на Дунаву¹⁵.

Остали садржаји ван Резервата

Постојећи капацитети су Камп Црвеног крста код Бачког Моноштора и ЗОО врт у Колуту. Предвиђена су два нова кампа, етно село, затим панонски ресорт са садржајима као што су: голф терени, центри за коњички спорт, акватички центри који би пратили нови смештајни капацитети у хотелима, апартманима и вилама. Мастер план туристичке дестинације Горње Подунавље као кључни пројекат предвиђа етно село од 70 бунгалова у близини Апатина, Научно истраживачку станицу на простору између моста на Дунаву и улаза у Велики Бачки канал као и етно село Шварцвалд код Бездана.

Ободна насеља пре свих Бачки Моноштор, Купусина и Сонта су посебне амбијенталне целине чији становници чувају специфичну традицију, обичаје, ношње, старе занате те стога имају значајан потенцијал за развој руралног и еко туризма¹⁶. За сада постоје смештајни капацитети у Бачком Моноштору, Купусина има вредну етнологску збирку, Сонта је позната по чипки и ћилимима. Постоји богатство фолклорних манифестација "Купусинска свадба", "Буњевачка Дужијанца", "Фаршанг у Сонти и Купусини".... Поред тога ту су стари занати, разноврсна и богата гастрономска понуда.... Рурални (салашарски) туризам, добар је модел развоја пољопривредних домаћинстава али захтева извесна улагања па и градњу која мора бити у складу са локалном архитектуром и наслеђем. Потенцијал има бања у Бездану.

На основу примењених критеријума (мотивских, просторних, еколошких, економских, функционалних) и могућих облика туризма уз поштовање принципа одрживог развоја као стратешки приоритети дефинисани су следећи основни облици туризма:

Облици туризма У Резервату

Еколошко-образовни: школе у природи, еколошки кампови, екскурзије, стручни и студијски боравци, посматрање птица, фото сафари, шетње по обележеним стазама.

Наутички и спортско рекреативни туризам који ће користити богатство наутичких, спортско рекреативних садржаја Дунава и канала.

Посебни интереси: лов, риболов, шетње, камповање, бициклизам, јахање..

Облици туризма ван Резервата

Културно манифестациони који ће користити богатство културне баштине, манифестације, фолклорно наслеђе.

Посебни интереси: лов, риболов, шетње, камповање, бициклизам, јахање

---

¹⁵ Студија размештаја марина на Дунаву, Покрајински секретаријат за привреду, 2006.год.

¹⁶ "Одговорно путовање у области природе, којима се чува животна средина и одржава благостање локалне заједнице" О. Хаџић "Културни туризам" Нови Сад, 2005., 22.

Наутички и спортско рекреативни туризам који ће користити богатство наутичких, спортско рекреативних садржаја Дунава и канала.

Рурални туризам има велики значај како за развој туризма тако и за очување и ревитализацију локалних заједница, очување културне и фолклорне баштине и има вишеструки позитиван утицај на локалне заједнице са аспекта економије, заштите животне средине.

Здравствени (бањски) туризам - бања Бездан.

3.1.3. Шумарство, лов и риболов

Шумарство као привредна грана, пре свега, на подручју Резервата, даје значајне резултата посебно у ГЈ "Моноштарске шуме" и ГЈ "Апатински рит". Ове две газдинске јединице просторно обухватају највеће површине и имају највећи запремински прираст, нарочито врсте тополе I – 214.

У границама Резервата

- Остварити заштитне, привредне и социокултурне функције шуме;
- унапредити стање постојећих шума имајући у виду режиме заштите природног добра;
- Оптимално користити шуме Резервата у складу са заштитом и одрживим развојем укупног подручја;
- Газдовање шумама Резервата ускладити са биолошким капацитетима станишта, што подразумева газдовање ЕАТ и аутохтоним врстама дрвећа на одговарајућим стаништима;
- Конверзија алохтоних врста у аутохтоне врсте дрвећа, посебно на високим гредама где се могу заснивати састојине храста лужњака, уз одговарајуће мере заштите;
- Пласман коришћења дрвне масе у прерађивачким капацитетима у земљи;
- Обављање радова у шумарству у складу са Програмом развоја подручја и основама газдовања шумама;
- Очување постојећих аутохтоних шумских заједница и њихова примена у пошумљавању нових површина;
- Побољшање услова станишта дивљачи и развој ловног туризма.

Ван граница Резервата

- Остварити заштитне, привредне и социокултурне функције шуме;
- Формирати нове површине под шумама у складу са Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09) на простору Резервата, а на чистинама и шумском земљишту у обухвату Плана ван простора Резервата;
- Пласман коришћења дрвне масе у прерађивачким капацитетима у земљи;
- Обављање радова у шумарству у складу са Програмом развоја подручја и основама газдовања шумама;
- Организовање максималне шумске производње уз заштиту укупног екосистема и
- Побољшање услова станишта дивљачи и развој ловног туризма.

Лов

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи. У наредном периоду се не очекује установљење нових ловишта, већ само обнављање решења о давању ловишта на газдовање.

Ловишта ће, у складу са Законом о дивљачи и ловству ("Службени гласник РС", бр. 18/10), газдовати својим ловиштем на основу важећих ловних основа и годишњих планова газдовања, којима ће се прописати конкретне планске мере које ће имати за циљ заштиту, исхрану и коришћење дивљачи.

Пун економски капацитет ловишта ће се постизати добром прогнозом диманике развоја популације дивљачи, односно пројекцијом оптималног матичног фонда за сваку ловну годину уз уважавање реалног прираста, губитака и одстрела дивљачи.

У ловиштима ће бити дозвољен улов дивљачи у складу са годишњим плановима газдовања. Ловишта ће бити опремана ловно-техничким објектима, узгајалиштима дивљачи и ловачким домовима у складу са планираним развојем ловног туризма.

Риболов

Будуће газдовање воденим ресурсима би требало усмерити на повећање рибље продукције.

Стратешки правци унапређења укупног рибљег фонда су:

- Обезбеђење мониторинга услова станишта, односно квалитета и режима вода;
- Предузимање мера на сузбијању негативних појава и
- Заштита угрожених врста рибе - према међународним и националним критеријумима и стандардима.

3.1.4. Индустрија и мала и средња предузећа (МСП)

Поред пољопривреде, индустрија ће и у планском периоду бити носилац развоја. Основни развојни приоритети су поред даљег динамичнијег развоја постојеће индустрије, нарочито производње прехранбених производа и пића, развој мањих прерађивачких капацитета виших фаза прераде, које треба базирати на пољопривреди и рибарству (због богате сировинске основе) и извршити избор производа за којима постоји тражња на тржишту, уз даљу примену нових научних и технолошких знања и адекватних техничко-технолошких мера заштите животне средине. Предуслов успешнијег пословања у области индустрије биће, пре свега, повећање степена искоришћености постојећих капацитета, модернизација и ширење производних програма уз обавезну примену одговарајућих мера заштите животне средине, подизање квалитета производа као и прилагођавање тржишним захтевима, кроз процес реструктурирања, прилагођавање новим условима привређивања и активни развој малих и средњих предузећа, која су флексибилнија на тржишту.

Да би се обезбедили услови за брже запошљавање и пораст прихода становништва (нарочито сеоских насеља), веома важан развојни приоритет треба да буде развој малих и средњих предузећа и предузетништва. За све објекте, односно радове, у ширем окружењу Резервата, који у одређеној мери могу угрозити животну средину, надлежни орган може прописати израду Студије процене утицаја на животну средину, у складу са Законом о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/0 и 36/09). Значајни просторни и сировински потенцијали сеоских насеља, као и недовољно ангажована радна снага треба да се активирају обезбеђењем услова за развој прерађивачких капацитета чиме би се обезбедио и бржи трансфер становништва из примарних делатности.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА

4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

У погледу развоја саобраћаја, основна стратешка опредељења унапређења планског подручја у оквиру планског хоризонта, била би, да саобраћај као врло значајна просторна функција иницира свеобухватни развој овог простора како би се превазишло садашње стање привредне-туристичке неактивности.

У границама Резервата

Шумски и атарски путеви унутар Резервата су установљени у складу са усвојеним смерницама за уређење атара и у шумским привредним основама и они су са земљаном (стабилизованом) подлогом. У циљу остварења веће заштите овог простора могу се просторно уређивати да би се постигла оптимална заштита у акцидентним ситуацијама.

Једини саобраћајни капацитет високог ранга који ће се налазити у Резервату је државни пут на правцу ка граници са Хрватском.

У планском периоду треба по круни насипа изградити бицикличке стазе у оквиру трансевропског цикло коридора 6 (EURO VELO 6) и њих повезати са интерним системима бицикличких стаза у Апатину (до бање Јунаковић) и Сомбору како би се и овим посетиоцима приближиле природне вредности ових простора.

У домену водног саобраћаја (путничког и наутничког) у планском периоду треба оспособити (реконструисати и изградити) капацитете у Бездану, Апатину, Богојеву у складу са стандардима Европске Уније.

Такође, потребно је у складу са обавезама и препорукама Дунавске комисије предузети одговарајуће мере у оквиру критичних сектора Дунава (Бездан km 1433-1425, Сига-Казук km 1422.2-1414.9, Апатин km 1405-1400, Чивутски Рукавац km 1397-1396, Сектор Вемељ km 1394-1386, Сектор Аљмаш km 1382.8-1378.0, Сектор km 1375.0-1373.1) на којима је потребно извршити регулационе радове и кориту, у циљу одржавање пловности захтеване категорије пловног пута VIc.

У случају ангажовања веће количине финансијских средстава, било би могуће пројектовати и реконструисати капацитете (део трасе у Резервату) који би били коришћени искључиво у туристичке сврхе (траса туристичке пруге Сомбор – (Бачки Моноштор) Бездан – Бачки Брег).

Немоторни саобраћај је унутар Резервата најважнији вид саобраћаја, посебно са аспекта заштите, екологије и одрживог развоја овог по свему изузетно осетљивог простора. Основни коридор је међународна бицикличка стаза - цикло коридор 6, систем постојећих и планираних међунасељских стаза, као и унутарнасељске стазе и траке. Систем пешачких коридора ће омогућити квалитетан, здрав и еколошки прихватљив начин кретања кроз простор који има изванредне туристичке и природне вредности.

Ван граница Резервата

До краја планског периода, у обухвату Плана ван Резервата, планира се реконструкција постојећих саобраћајних капацитета, као и успостављање - изградња нових саобраћајница у циљу веће заштите Резервата, афирмације појединих локалитета и свеобухватног развоја овог простора. Ове активности су усмерене на повећање доступности појединих простора и садржаја, али и на снижавање трошкова транспорта и трошкова експлоатације током одвијања саобраћаја на овом простору.

У планском периоду у домену друмског саобраћаја планирана је изградња саобраћајног капацитета вишег нивоа (реконструкција, рехабилитација и изградња ДП I и II реда), веза коридора X и VII: граница Мађарске/Хрватске – Бездан / Бачки Брег – Сомбор – Кула – Врбас – Е-75 – Сента – Кикинда граница са Румунијом - Наково.

Планирани саобраћајни правац треба да допринесе афирмацији овог простора кроз лакшу доступност из правца Европе и то на највишем нивоу комфора и саобраћајне услуге. Овај нови пут треба да буде и основни саобраћајни капацитет овог простора који ће кумулисати сва кретања ка овом простору са тих страна, али и из којих ће се дистрибуирати саобраћајне активности и системски их повезати са свом околном саобраћајном мрежом која је у функцији правилног развоја и функционисања Резервата.

Будући планирани систем друмских саобраћајница на подручју обухвата Плана као модификовани кружни систем саобраћајница свих нивоа подразумева и изградњу државног пута I реда – магистралног пута Батина – Бездан – Сомбор а према предложеној траси а на основу неких елемената који су дати у елаборату Техно-економској анализи саобраћајне мреже на правцу граница Мађарске-Сомбор-Кула-Српска Црња (ЦПВ, Нови Сад, 2007). Овај нови пут осим саобраћајног значаја имао би и еколошку и заштитну функцију.

Будући систем државног пута II реда бр. 101 Кула – Сивац - Сомбор – Апатин – Сонта - гранични прелаз Богојево је такође значајан путни правац за овај простор, јер омогућује доступност са јужне и западне стране. Мрежа општинских путева у оквиру града Сомбор и насеља Апатин ће својом изграђеношћу и повезаношћу у систем утицати на ниво доступности и саобраћајне услуге. Поред побољшања постојећи општинских и атарских путева, потребно је побољшати начин одржавања тих саобраћајница.

Логистички центар са интермодалним терминалима (ЛЦ са интермодалним терминалима) у Апатину са својим садржајима (пут, пруга, пристаниште са кејом) и међународна лука представљаће основу за целокупни развој овог Региона и значајно чвориште интегралног (мултимодалног) саобраћаја. Просторни план Републике Србије, као и Стратегија развоја саобраћаја у Републици Србији од 2008-2015 год., су предвидели оснивање саобраћајног терминала на уласку у земљу водним путем и квалитетним путним и железничким везама. Развој оваквог чворишта (посебно у контактної зони) неминовно ће имати негативан утицај на осетљиво подручје Резервата, који је могуће умањити применом одговарајућих техничких и технолошких мера приликом активности унутар терминала.

Железнички саобраћај у оквиру гравитационе зоне Резервата би требало технички прилагодити различитим активностима (реконструкција, изградња, електрификација) како би могао да буде укључен у систем интегралног саобраћаја, који би био у функцији афирмације Резервата, док све остале пруге (постојеће, укинуте, напуштене) и њихове коридоре је потребно задржати и реконструисати (приоритет пруга Сонта - Апатин) у складу са могућностима.

4.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

На подручју Горњег Подунавља развијаће се вишенаменски системи, којима се интегрално решавају проблеми коришћења и заштите вода, уређења водних режима и одбране од поплава и то:

- (1) регионални системи за обезбеђивање вода највишег квалитета, за насеља и оне индустрије које захтевају воду тог квалитета и
- (2) регионални системи за коришћење, уређење и заштиту речних вода (тзв. речни системи), којима се подмирују остали корисници, уређују и штите воде.

У складу са стратешким опредељењима, снабдевање водом највишег квалитета оствариће се развојем Бачког регионалног система водоснабдевања. Основно извориште овог система су алувијалне издани Дунава на сектору од Бездана до Богојева и коришћење вода основног водоносног комплекса. За задовољење потреба насеља у Бачком систему могу се користити и речне воде Дунава (непосредно или упуштањем у подземље), уколико им је квалитет задовољавајући. Систем би се формирао од централног постројења за комплетан третман воде, са базирањем на ресурс подземних вода и – или речне воде Дунава, и изградња магистралних повезних цевовода до свих општина у систему. Потенцијално извориште овог регионалног система водоснабдевања налази се на територији општине Апатин, на локацијама "Буцак" и "Месарске ливаде".

До реализације регионалног система водоснабдевања, даљи развој водоснабдевања одвијаће се у правцу који је сада у функцији, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим, или новим извориштима са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима, као и изградњом неопходних елемената у системима (резервоари, црпне станице, коморе итд.).

Краткорочно и средњорочно решење се базира на рационалном коришћењу локалних ресурса подземних вода уз веће коришћење површинских вода. То подразумева и неопходну реконструкцију и доградњу објеката и инфраструктуре система (регенерацију атрофираних и изградњу нових бунара, изградњу нових резервоара, реконструкцију постојећих и изградњу нових постројења за прераду воде, замену

постојећих дотрајалих и неадекватних цевовода и постепено проширење мреже цевовода), смањење губитака у мрежи како на цевоводима тако и на чворовима, уз медијску кампању рационалног коришћења воде у домаћинствима и одговарајућу политику цена воде.

Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи.

У свим решењима комплексних водопривредних система која користе воду највишег квалитета - снабдевање становништва увек има приоритет при расподели воде на кориснике.

У циљу заштите вода, у насељима ће се развијати сепарациони канализациони системи, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Полазиште за техничка решења у домену хидротехничких мелиорација је ревитализација постојећих мелиорационих система. Будући системи се планирају као интегрални мелиорациони системи (одводњавање, наводњавање, заштита од спољних вода), са свим мерама хидротехничких и агротехничких мелиорација.

Системи за одводњавање реализују се тако да се уклапају у решења интегралног уређења простора, при чему се води рачуна о потреби касније доградње и система за наводњавање.

Уређење отворених канала и регулационих радова на простору обухваћеног Планом, биће дефинисано изградом одговарајуће пројектно-техничке документације и претходним условима Јавног водопривредног предузећа "Воде Војводине" - Нови Сад.

На земљишту које припада каналу не могу се градити било какви објекти нити се оно сме запоседати. Начелно се могу планирати привредни објекти, пристаништа-стоваришта, објекти за спорт, рекреацију и туризам, под условом да не угрожавају функционалност канала.

За потребе ревитализације подручја "Сига-Казук", урађен је елаборат "Хидротехничко уређење подручја "Сига-Казук", као и "Хидротехничко уређење подручја "Каландош", пројекат "Север", са приказаним неопходним мерама за завршетак започетих радова на изградњи система за ревитализацију целокупног подручја "Сига-Казук", а у смислу решавања акутног проблема одвођења површинске воде из депресија односно делова терена са најнижим котима. Поменуто подручје је део некадашњег Моношторског рита, односно инундационог простора реке Дунав. Простире се између корита реке Дунава односно насипа прве одбрамбене линије km 35+250 (место укрштања са насипом друге одбрамбене линије код "Вагона") до km 47+800 (место укрштања са насипом друге одбрамбене линије код "0"), наведених насипа друге одбрамбене линије и канала ДТД Бездан – Пригревица. Површина износи око 5.300 ha. Подручје се састоји углавном од шумског земљишта испресецаног "високих гредама" и дубоким коритима бивших дунавских рукаваца. На подручју се налази и преводница "Бездан" која је кључна за развој водног саобраћаја, наутничког туризма и привреде.

До данас је, у склопу програма ревитализације Моношторског рита, изграђена упусно-испусна устава "Старо село" на дунавском насипу прве одбрамбене линије, на стационажи km 41+855, капацитета 16 m³/s, изведен је комплетан јужни двопаменски главни канал заједно са сепарационом уставом на почетку канала и, на истом подручју, изведени су скоро сви пројектом предвиђени двопаменски канали нижег реда – спојни канали са пратећим објектима (пропустима и уставама).

Постојећи системи за одводњавање, што се односи и на подручје општине Апатин и Града Сомбора, остају у постојећим границама развијености.

За све објекте који се буду градили на овим системима дефинисаће се водни услови и ускладити изградња са потребама конкретних водних захтева.

Посебно се истиче потреба заштите квалитета воде канала ДТД, и с тим у вези проблем атмосферских, отпадних и свих осталих вода који на одговарајући начин мора бити решен.

Системи за одбрану од поплава решавају се у оквиру интегралних система водотока, уз примену хидротехничких и неинвестиционих мера. Хидротехничке мере подразумевају оптималан однос пасивних и активних мера заштите. Пасивним мерама угрожена приобална подручја бране се од поплавних таласа линијским системима - насипима, регулацијама река, формирањем брањених касета. На подручју Плана изграђен је насип за одбрану од високи вода реке Дунав у правцу север-југ, кроз цео простор Резервата. Евентуална реконструкција одбрамбене линије вршиће се у складу са оперативним планом одбране од поплава, као и са условима надлежног водопривредног предузећа.

Активне мере заштите представљају и каналски системи са управљачким уставама, којима се активно утиче на снижење поплавних таласа. Посебан значај даје се неинвестиционим мерама, односно мерама планске политике коришћења простора, којима се спречава градња објеката у угроженим зонама, чиме се зауставља даљи пораст потенцијалних штета од поплава.

У границама Резервата

Снабдевање водом туристичких локалитета и пунктова, као и викенд зона у границама Резервата потребно је обезбедити из локалних извора, тј. бунара.

Туристички локалитети и центри ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко компактних мини-уређаја за биолошко пречишћавање, или ће се отпадне воде евакуисати у бетонске водонепропусне септичке јаме, које ће се периодично празнити аутоцистернама.

Ван граница Резервата

Снабдевање насеља водом обезбедити из насељских изворишта, а касније из регионалног система водоснабдевања. Постојећа водоводна мрежа у насељима се задржава са делимичном реконструкцијом на деоницама које не задовољавају планске потребе. Снабдевање водом у оквиру рубних предела насеља и у атару, као и тамо где нема могућности за снабдевање водом преко водоводне мреже, биће решено индивидуално, путем бушених бунара.

Код снабдевања индустријских капацитета, који производе веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације, чиме ће се обезбедити вишеструка употреба захватане воде, очување и заштита водних ресурса како од загађења, тако и од прекомерне експлоатације и исцрпљивања појединих издани. Снабдевање технолошким водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу воде пре и у току експлоатације или из водотокова.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Туристички локалитети и центри ће проблем одвођења отпадних вода решавати преко компактних мини-уређаја за биолошко пречишћавање, или ће се отпадне воде евакуисати у бетонске водонепропусне септичке јаме, које ће се периодично празнити аутоцистернама.

Индустријске отпадне воде по потреби, решаваће се посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз претретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

Пре упуштања отпадних вода у реципијент предвиђа се њихово пречишћавање на уређајима за пречишћавање отпадних вода. Карактер реципијента захтева висок степен пречишћавања. После пречишћавања на уређајима за пречишћавање отпадних вода, пре испуштања у реципијент, концентрација појединих загађујућих материја у ефлуенту мора задовољавати услове које прописује надлежно водопривредно предузеће.

Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђена делом рационално уклапа у будуће решење. У насељима која се налазе у обухвату Плана, постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама, са уливама у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока). За атмосферске отпадне воде са зауљених и запрљаних површина (бензинске пумпе и сл.), предвидети одговарајући третман на сепаратору уља и таложнику. Садржај уља у третираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l, а суспендованих материја од 30 mg/l.

Приликом израде Плана који предвиђа израду концепта атмосферске канализације потребно је претходно дефинисати укупне количине упуштених вода и сходно томе, уз консултацију надлежних органа водопривреде, проценити могућност прихвата дефинисаних количина. У случају да су процењене количине упуштених вода веће од оних на које су димензионисани делови каналске мреже у које се предвиђа упуштање, потребно је предвидети могућност реконструкције (повећање протицајног профила и сл.). Без обзира на евентуалну потребу реконструкције, са надлежним водопривредним предузећима потребно је уговорно решити прихват прикупљених вода.

У случају да се у неки од канала у склопу система за одводњавање предвиђа упуштање атмосферских вода прикупљених са било које површине, потребно је имати у виду да се могу упуштати само чисте воде и евентуално технолошке које морају бити пречишћене, без таложљивих или муљевитих материја (пливајући предмети, амбалажа, делови хране, тешки метали, разна уља, и течности за моторе и сл.) ради обезбеђења II₆ класе квалитета воде у каналу односно крајњем реципијенту.

Атмосферске и отпадне воде сакупљати постојећом већ изграђеном канализацијом мешовитог типа. Уколико на неким подручјима не постоји изграђена канализација или она није сепаратног типа потребно је предвидети изградњу колектора у којем би се посебно одводиле отпадне воде.

Атмосферске и условно чисте технолошке воде (расхладне и сл.), чији квалитет одговара II₆ класи квалитета воде могу се без пречишћавања упуштати у мелиорационе канале. Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени на одређен начин да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

Интерну канализацију производних комплекса, предвидети сепаратног типа, посебно за услове чисте атмосферске воде и посебно за санитарно-фекалне отпадне воде. Условно чисте атмосферске воде са кровних и чистих бетонских површина могу се путем уређеног испуста упуштати у хидромелиорационе канале и отворене водотокове без пречишћавања. Санитарно-фекалне отпадне воде могу се испуштати у водонепропусне септичке јаме без упојног бунара. Ове воде се могу испуштати у хидромелиорационе канале, само након потпуног примарног и секундарног пречишћавања.

Забрањено је у мелиоративне канале и друге отворене водотоке испуштати било које отпадне воде осим условно чистих атмосферских вода, које по Уредби о категоризацији ("Службени гласник СРС", бр. 5/68) одговарају II класи вода.

За планирање било каквих објеката у брањеној и небрањеној зони насипа потребно је од надлежног Водопривредног предузећа затражити водне услове, сагласност и дозволу.

4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Стратешка одређења у погледу енергетске инфраструктуре на простору обухвата Плана су:

- Развој гасоводне инфраструктуре;
- Експлоатација термоминералних вода;
- Стимулисање примене нових технологија производње енергије, нарочито оних које доприносе рационалном коришћењу, штедњи енергије и заштити животне средине.
- Стимулисање коришћења нових и обновљивих извора енергије;
- Смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и инфраструктуре и заштите животне средине.

4.3.1. Електроенергетска инфраструктура

У границама Резервата

У границама резервата градиће се средњенапонска (20kV) и нисконапонска (0,4 kV) електроенергетска мрежа за потребе планираних садржаја у путним коридорима, као и висонапонска мрежа у складу са плановима надлежних предузећа за пренос и дистрибуцију електричне енергије. Средњенапонску електроенергетску мрежу градити подземно и евентуално надземно, где то услови захтевају (плавни терен), ван првог степена заштите, у складу са условима надлежног покрајинског завода за заштиту природе, као и надлежног предузећа за дистрибуцију електричне енергије и условима из овог плана.

Висконапонску мрежу (400 kV и 110kV) градити на пољопривредном и шумском земљишту на основу плана детаљне регулације.

Ван граница Резервата

На простору обухваћеном Планом, ван граница Резервата, постоји изграђена преносна и дистрибутивна мрежа, коју је у циљу квалитетног и сигурног снабдевања електричном енергијом потрошача потребно ревитализовати, а такође и обезбедити нове капацитете у складу са плановима развоја надлежног предузећа.

У наредном периоду, поред постојећих трафостаница из којих је обезбеђено снабдевање електричном енергијом потрошача у обухвату Плана, ТС 110/20 kV "Апатин", инсталисане снаге 2x31 kVA, ТС 110/20 kV "Сомбор1", инсталисане снаге 2x31 kVA и ТС 110/20 kV "Сомбор2", инсталисане снаге 2x31 kVA, градиће се по потреби нови капацитети, ТС 110/20 kV "Бездан" и прикључни 110 kV далековод, као и планирани 400 kV далековод за прекогранично повезивање са Републиком Хрватском, у складу са плановима развоја надлежних предузећа за пренос и дистрибуцију електричне енергије.

Постојећу нисконапонску мрежу у свим насељима, као и ону за потребе туристичких и других садржаја, потребно је у потпуности реконструисати. За нове садржаје потребно је изградити нову електроенергетску мрежу и трафостанице 20/0,4 kV напонског преноса.

Изградњом нових трафостаница 20/0,4 kV напонског преноса и реконструкцијом постојећих зиданих обезбедити довољно капацитета за све потрошаче. Електроенергетска мрежа у насељима ће бити углавном надземна на бетонским и гвоздено-решеткастим стубовима.

Електроенергетска мрежа ван насеља, на пољопривредном земљишту ће се градити надземно, док је исту унутар планираних садржаја (комплекса) ван насеља потребно градити подземно.

Поправљање квалитета испоруке и напонских прилика у мрежи решаваће се локално по потреби, изградњом нових средњенапонских и нисконапонских објеката. Градиће се углавном монтажно-бетонске и стубне трафостанице. Зидане трафостанице типа "кула" потребно је заменити новим.

У деловима насеља и садржаја ван насеља, где су планиране радне зоне и где постоји надземна средњенапонска и нисконапонска мрежа, која прелази преко тих површина, мрежу је потребно каблирати.

У свим насељима, туристичким и другим локалитетима потребно је изградити квалитетну јавну расвету, у складу са новим технологијама развоја расветних тела.

Електричну енергију у наредном периоду потребно је обезбедити делом и из обновљивих извора.

Изградња електроенергетске мреже, високонапонске и нисконапонске, на простору Плана вршиће се у складу са плановима развоја електроенергетске мреже, односно условима надлежних предузећа.

У циљу рационалне употребе квалитетних енергената и повећања енергетске ефикасности потребно је применити мере, како у производним објектима, преносној и дистрибутивној мрежи, тако и при коришћењу електричне енергије у секторима потрошње, тј. крајњих корисника енергетских услуга.

4.3.2. Термоенергетска инфраструктура

Гасоводна инфраструктура

Предности природног гаса (економичност, еколошки најчистије фосилно гориво, једноставна експлоатација и транспорт, исплативост улагања) у односу на друге конвенционалне енергенте за производњу енергије, стратешки су определиле избор природног гаса као примарног енергента који ће се користити на датом простору.

У границама Резервата

У границама Резервата се не планира изградња гасоводне инфраструктуре.

Ван граница Резервата

На простору обухвата Плана ван граница Резервата планира се изградња деонице гасовода високог притиска Јужни ток.

Планирана траса гасовода Јужни ток

Могући улази из Бугарске са трасама до ГРЧ Госпођинци су:

- Вршка Чука, Зајечар, Параћин, Смедерево, Панчево, Госпођинци
- Димитровград, Пирот, Ниш, Параћин, Смедерево, Панчево, Госпођинци:
- Књажевац, Бољевац. Параћин, Смедерево, Панчево, Госпођинци.

Могући излази ка Мађарској су:

- Бечеј, Сента, Кањижа, Хоргош;
- Србобран, Врбас, Кула, Црвенка, Сомбор, Бачки брег.

До сада још није урађен ни један технички валидан документ (у смислу Закона о планирању и изградњи) за коридор овог гасовода кроз Србију.

На простору обухвата Плана ван граница Резервата планира се гасификација насељених места Бачки Моноштор, Бездан, Колут и Бачки Брег. Гасификација ових насељених места извешће се изградњом разводних гасовода средњег притиска из правца насеља Сомбор, односно ГМРС "Сомбор".

Насеља општине Апатин у обухвату Плана су гасификована.

У наредном планском периоду поред гасификације наведених насеља потребно је и побољшати квалитет и поузданост постојеће гасне мреже.

Нафтоводна инфраструктура

У границама Резервата

За постојеће објекте нафтног терминала код Бездана планира се реконструкција постојећег резервоара, цевовода и понтона, као и уградња пратеће опреме.

4.3.3. Коришћење обновљивих извора енергије

У наредном планском периоду потребно је стимулисати развој и коришћење обновљивих извора енергије, чиме ће се знатно утицати на побољшање животног стандарда и заштиту и очување природне и животне средине.

У границама Резервата

Унутар граница Резервата не могу се градити производни објекти обновљивих извора енергије, осим капацитета за соларну енергију, који се као појединачни елементи (фотопанели) могу поставити на објекте на туристичким садржајима, као и коришћење геотермалне и хидрогеотермалне енергије у туристичке и здравствене сврхе.

Хидроенергију канала могуће је користити изградњом малих хидроелектрана (до 10 MW) на каналима или реконструкцијом постојећих водопривредних објеката уградњом турбина на водном земљишту. На подручју Плана планирана је мала хидроелектрана "Бездан" са следећим техничким карактеристикама:

Табела 9. Планирана мала хидроелектрана "Бездан" на простору Плана

Р. бр.	Назив хидроелектране	Инсталисани проток (m ³ /s)	Опсег падова			Број агрегата	Инсталисана снага (kW)	Годишња производња (MWh)
			H _{min} (m)	H _{nom} (m)	H _{max} (m)			
1	Бездан	30	1.5	2.2	3.6	2	850	2600

Искоришћавање хидроенергија на постојећим водопривредним објектима, реконструкцијом истих и уградњом подводних турбина могуће је уз услове Покрајинског завода за заштиту природе Србије.

Ван граница Резервата

Ван граница Резервата могућа је изградња енергетских производних објеката који користе обновљиве изворе енергије (биомаса, биогаз, геотермална енергија) у склопу радних комплекса, односно туристичких комплекса (геотермална енергија), како у насељима тако и ван, који ће ову енергију користити за сопствене потребе, а у случају већих капацитета вишак конектовати у јавну мрежу.

Појединачни енергетски производни објекти већих капацитета који би користили биомасу и биогаз за производњу енергије, као и енергетски производни објекти који би користили сунчеву енергију и енергију ветра већих капацитета који ће произведену енергију конектовати у јавну мрежу, могу се градити ван насеља, зона заштите заштићеног природног и културног добра на пољопривредном земљишту, уз сагласност надлежног министарства за пољопривреду.

За искоришћавање енергије ветра, поред неопходних климатских карактеристика (брзина, учесталост и правац ветра, геомеханичка својства терена, сеизмолошки аспекти), један од важних фактора је и постојећа путна и железничка инфраструктура и приступачност терена на ком се планира изградња ветроелектрана. Важан фактор је и покривеност територије средњенапонском и високонапонском мрежом и постојање трансформаторских станица и могућност прикључења на њих.

Такође важни критеријуми за одабир локација ветрогенератора су и:

- утицај на животну средину и биодиверзитет - неугрожавање флоре и фауне, избегавање градње у границама постојећих и планираних заштићених природних добара и других еколошки значајних подручја и у њиховој непосредној близини;
- довољна удаљеност од насеља и стамбених објеката како би се избегло повећање интензитета буке;
- довољна удаљеност од инфраструктурних објеката (електронских комуникационих мрежа и опрема, радарских, аеродрома, линијских инфраструктурних објеката и др).

Ограничења за изградњу ветроелектрана представљају:

- посебно заштићене природне вредности и миграторни правци птица, према условима надлежног Завода за заштиту природе,
- подручја насељених места,
- остало грађевинско земљиште (радне зоне, зоне туристичких садржаја и кућа за одмор...).

Начин прикључивања ветроелектрана на постојећу и планирану електроенергетску мрежу ће бити дефинисано кроз даљу урбанистичку разраду сваке поједине локације, а на основу услова надлежног предузећа (ЈП ЕМС и електродистрибуције).

За соларне енергетске производне објекте потребно обезбедити грађевинско земљиште у атарима насеља.

Хидроенергију канала могуће је користити изградњом малих хидроелектрана на каналима или реконструкцијом постојећих водопривредних објеката уградњом турбина на водном земљишту. Мале хидроелектране се могу градити на постојећим водотоцима, на пољопривредном и водном земљишту, по правилима уређења и грађења дефинисана овим Просторним планом, за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана.

4.4. ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

У наредном периоду, у области комутационих система, неопходно је увођење дигиталне технологије, како за нове објекте, тако и замена постојећих аналогних комутационих система, тј. аналогних телефонских централа, довољног капацитета, којим ће се омогућити неопходно укидање двојничких и инсталација дигиталних (ISDN и HDSL) телефонских прикључака.

Проширење комутационих система реализоваће се осим проширењем главних комутационих система и путем инсталирања истурених претплатничких степена где концентрација корисника то захтева.

Дигитализацију је потребно извршити на свим нивоима, што подразумева и увођење оптичких каблова у месне мреже и до крајњих корисника. Дигитализацију и проширење комутационих система пратиће и проширење транспортне мреже, засноване на постојећим и новим оптичким кабловима и система преноса најсавременије дигиталне технологије.

У области приступних мрежа користиће се оптички, симетрични и коаксијални каблови, бежични приступ, системи са вишеструким коришћењем каблова и комбинација наведених медијума.

За обезбеђивање кабловског повезивања (оптичким или мрежним кабловима) потребно је планирати одговарајуће коридоре дуж сваке саобраћајнице. Због заштите електронског комуникационог саобраћаја на постојећем магистралном оптичком каблу Сомбор-Бездан-Бачки Брег, планира се полагање оптичког кабла Бачки Брег-Гаково.

Потребно је планирати мрежу мобилне телефоније са покривеношћу на целом планском подручју, изузимајући постављање стубова у самим границама Резервата.

С обзиром на брз развој електронског комуникационог система као и услове које буде диктирала нова технологија развоја система мобилних комуникација нове локације базних радио-станица и радио-релејних станица биће одређиване у складу са овим Планом, односно урбанистичким плановима за подручја Плана где су исти прописани као и плановима развоја надлежних оператера, уз задовољење законских и техничких прописа за ту врсту објеката.

Радио-дифузни систем засниваће се такође на дигиталној технологији, што на простору обухвата Плана подразумева замену постојећих уређаја емисионих система.

За пријем и дистрибуцију сателитских и земаљских радио и ТВ програма, у свим насељима потребно је изградити кабловски дистрибуциони систем. Према савременим техничким стандардима, кабловски дистрибутивни систем (КДС) је вишенаменски широкопојасни телекомуникациони систем намењен, како дистрибуцији радио и ТВ сигнала, тако и пружању широкопојасних интерактивних, тј. двосмерних сервиса корисницима.

Изградња електронске комуникационе инфраструктуре на подручју Плана вршиће се у складу са овим Планом и плановима развоја, односно условима надлежних предузећа.

Унутар граница заштићеног природног добра градиће се електронска комуникациона мрежа за потребе планираних садржаја у коридорима путева. Електронску комуникациону мрежу градити подземно, евентуално надземно, где то услови захтевају (плавни терен), ван првог степена заштите у складу са условима надлежног Покрајинског завода за заштиту природе, као и надлежног предузећа за телекомуникације.

5. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

5.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У контексту заштите природних ресурса (вода, ваздух и земљиште) на простору обухвата Плана, нарочито изван Резервата, предвиђене су одређене мере и активности, чијом реализацијом ће се зауставити њихова даља деградација, а унапредиће се квалитет животне средине овог подручја.

У циљу **заштите ваздуха** од загађења предвиђају се следеће мере:

- успостављање континуираног мониторинга загађујућих материја,

- реконструкција и модернизација саобраћајне мреже, гасификација насеља,
- формирање заштитног зеленила у виду пољозаштитних и ветрозаштитних појасева, посебно на правцима доминантних ветрова,
- повећање насељског зеленила, посебно категорије заштитног зеленила дуж саобраћајница, комуналних објеката, око радних зона и на деградираним површинама,
- адекватно одлагање комуналног отпада и сточних лешева у складу са националном законском регулативом и
- санација и рекултивација постојећих општинских и дивљих депонија.

У контексту **заштите воде**, као природног ресурса, предвиђене су следеће мере:

- континуирано праћење квалитета водотока реке Дунав, каналске мреже и подземних вода,
- за насеља ће се обезбедити вода највишег квалитета из регионалних система и локалних изворишта,
- око постојећих и планираних изворишта подземних вода дефинисаће се зоне и појасеви санитарне заштите, у складу са Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10),
- у циљу заштите вода и водних ресурса, забрањује се упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама,
- забрана упуштања непречишћених вода у мелиорационе канале, баре или реку Дунав,
- изградња сепарационог канализационог система,
- пре упуштања у реципијент, отпадне воде ће се пречишћавати на постројењима за пречишћавање отпадних вода,
- на туристичким локалитетима проблем одвођења отпадних вода ће се решавати путем компактних мини-постројења за пречишћавање отпадних вода и
- вршиће се одржавање система за одводњавање (чишћење канала од муља и растиња) уз евентуалну реконструкцију.

Заштита земљишта, као природног ресурса, биће остварена применом следећих мера и активности:

- континуираним праћењем квалитета земљишта,
- применом концепта органске пољопривреде и замена конвенционалне методе примена хемијских средстава заштите и агротехничких мера у пољопривреди,
- санацијом и рекултивацијом неуређених депонија и сточних гробаља,
- привременим одлагањем комуналног отпада на санитарно уређеној локацији на подручју града Апатина),
- забраном одлагања анималног отпада на сточним гробљима у складу са Законом о ветеринатству,
- истраживањем и експлоатацијом минералних сировина ван граница Резервата у складу са Законом о рударству, Законом о геолошким истраживањима и условима Завода за заштиту природе, уз примену свих предвиђених мера заштите животне средине,
- санацијом и рекултивацијом земљишта простора на којима је окончана експлоатација минералних сировина.

За објекте на подручју заштићеног природног добра, у непосредној близини заштићеног добра, инвеститор је дужан да се обрати надежном органу Захтевом за одређивање потребе израде студије процене утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 36/2009), за све пројекте који могу имати утицаја на животну средину.

5.2. ЗАШТИТА ПРЕДЕЛА

На простору обухвата Плана заступљени су природни предели (природни и предели блиски природи) и културни предели (рурални и урбани).

Природни предели су заступљени у оквиру режима I и II степена заштите Резервата.

Предели блиски природи са екстензивним коришћењем обухватају екстензивно коришћене површине и шуме аутохтоних врста на простору Резервата, где је газдовање човека присутно у већој мери. Ту спадају и простори ван Резервата, станишта заштићених и строго заштићених дивљих врста (подручја евидентирана за заштиту). С обзиром на малу заступљеност природних предела и на њихову угроженост, они представљају потенцијал са становишта природних ресурса и заштићених подручја.

Руралне пределе чине насеља сеоског типа и обрадиве површине. Одликује их доминантна матрица пољопривредног земљишта, на коме се одвија интензивна пољопривредна производња, газдовање алохтоним шумама монокултура, са остацима природних и делимично измењених станишта, појединачним објектима у атару и коридорима које чини река Дунав, канали и саобраћајнице. Бројни шумарци, међе и живице су потенцијали за даљи развој и уређење аграрних предела. У оквиру руралних предела су групе објеката и радне површине у атару са већим бројем хетерогених предеоних елемената.

Урбани предео чини насеље Апатин, које има градски карактер.

Ограничења за развој и уређење руралних и урбаних предела су дисбаланс између активности у простору и предеоних елемената, што изазива њихову деградацију (непланско ширење насеља и радних површина на рачун пољопривредног земљишта, изградња објеката који прекидају еколошке коридоре, деградација земљишта, као и недовољне активности у простору којима би се унапредили типови предела).

Неравномеран распоред шума и слаба повезаност зеленила насеља преко заштитних појасева са атарским зеленилом и шумама, утиче на смањену разноврсност предеоних елемената у обухвату Плана.

Принципи управљања пределом су:

- очување диверзитета кроз обезбеђивање идентитета простора,
- очување вредности, идентификацијом предеоних целина,
- целовитост, кроз управљање квалитетом укупне био-физичке структуре предела,
- интеграција смерница за обезбеђење квалитета предела у секторске планове у различитим областима и
- усклађивање приступа обезбеђивању квалитета предела са карактером развоја и развојним проблемима, као и управљање вредностима предела у којима је вредност предела под одређеним режимом заштите, али и од посебног значаја за развој туризма.

Заштиту и уређење предела у складу са *Европском конвенцијом о пределу* је потребно спроводити кроз:

- заштиту свих заступљених типова предела кроз очување и одржавање значајних или карактеристичних обележја предела која су проистекла из природне конфигурације, или људске активности,
- управљање пределима кроз поступке којима се, из перспективе одрживог развоја, обезбеђује редовно одржавање предела, са циљем усмеравања и усклађивања промена изазваних друштвеним и економским процесима, као и процесима у животној средини и
- стварање услова за спровођење предеоне политике (општих принципа, стратегија и смерница, дефинисаних од стране надлежних органа), која омогућава предузимање одређених мера у циљу заштите, управљања и планирања предела.

Посебну пажњу треба посветити очувању предела, односно постизању равнотеже између активности у простору и предеоних елемената, ради минимизирања оптерећења на заступљене типове предела, као и унапређењу предела и предеоне разноврсности.

Концепција управљања вредностима предела и физичке структуре насеља подразумева:

- развој усклађен са специфичним карактером предела и специфичним карактеристикама физичке структуре насеља;
- промоцију, заштиту и унапређење препознатих природних и културних вредности;
- јачање и промовисање постојећих и креирање нових вредности у просторима од посебног значаја за развој (туристичка, културна подручја, пограничне области);
- повезивање вредности у простору;
- санацију и креирање нових вредности у просторима који су посебно угрожени и деградирани.

5.3. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

5.3.1. У границама Резервата

Темељне одлике **СРП Горње Подунавље** чине да овај простор има посебну природну вредност од националног (СРП) и међународног значаја (Рамсарско, EMERALD, IBA, IPA и PBA подручје)¹⁷. Истовремено, подручје Горњег Подунавље, део је националне и еколошке мреже на територији АП Војводине (Уредба о еколошкој мрежи, 2010).

За подручје Резервата Уредбом су дефинисане активности и мере заштите, којима се штите еколошке вредности простора и његова биолошка разноврсност и омогућава мудро коришћење природних ресурса.

У Резервату је успостављен **тростепени режим заштите**:

- Режим заштите **I степена** обухвата подручја: Спољна Ковачица – језеро (ГЈ Карапанца); Опаљеник – Слана бара (ГЈ Колут-Козара); Шаркоњ (ГЈ Моношторске шуме); Црна бара (ГЈ Моношторске шуме); Адлер (ГЈ Апатински рит); Велика хангла – Сребренички Дунавац (ГЈ Апатински рит); Велика Бакуља (ГЈ Апатински рит); површине 261,62ha (294,01ha)¹⁸;
- Режим заштите **II степена** обухвата подручја: Продор (ГЈ Карапанца); Лабудовњача (ГЈ Карапанца); Штрбац – Црна бара (ГЈ Колут-Козара); Халасица (ГЈ Моношторске шуме); Ђурђинска греда (ГЈ Моношторске шуме); Широки рит (ГЈ Моношторске шуме); Казук – Дунав (ГЈ Моношторске шуме); Мирковића бара – Варошко језеро (ГЈ Барско-мочварни екосистем); Голић – Бара Дангузовац (ГЈ Апатински рит); Кошаре – Сонћанска бара (ГЈ Заштићене шуме); Велика Бакуља (ГЈ Апатински рит); Стари токови Дунава (Антропогени водотоци); Бестремент (ГЈ Заштићене шуме); Храстова греда (ГЈ Заштићене шуме); површине 4.843,81ha (3.108,18ha)¹⁸;
- Остало подручје заштићеног добра је обухваћено режимом заштите **III степена**, површине 14.499,56ha (15.952,62ha)¹⁸.

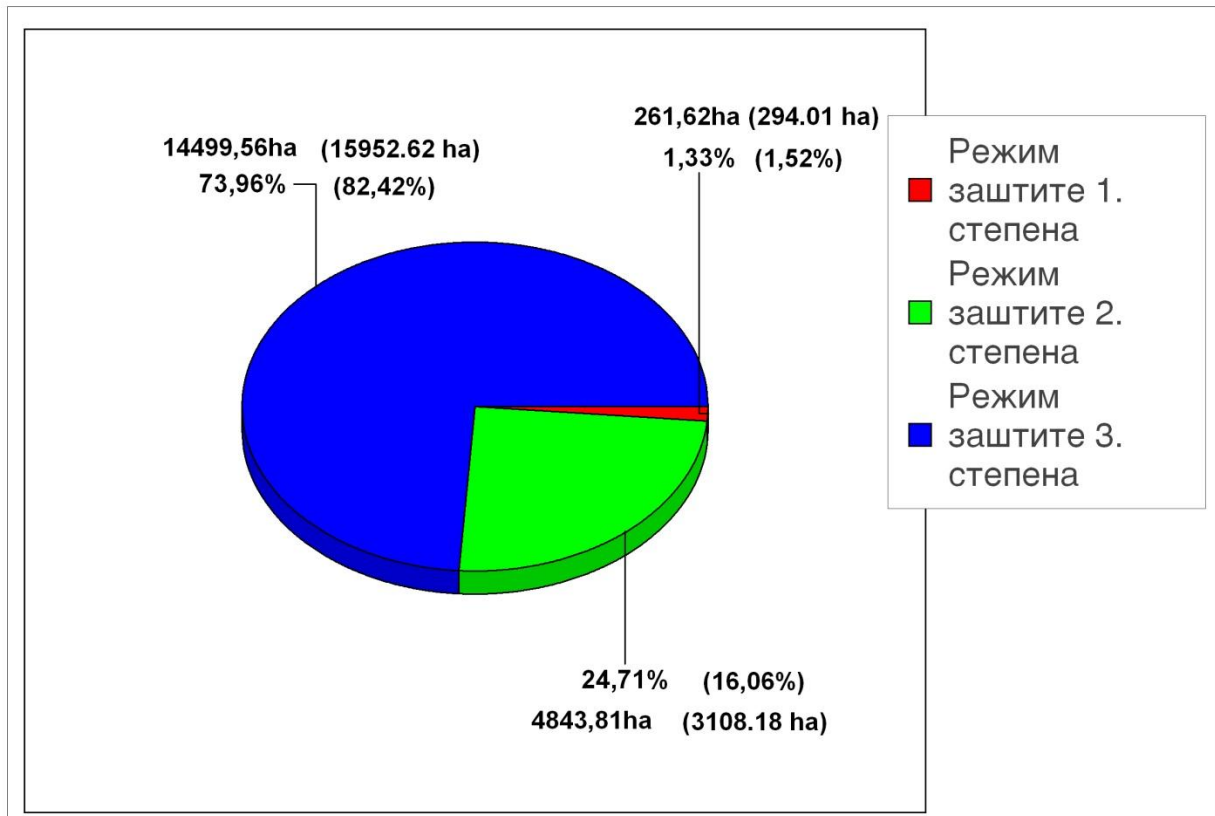
Границе Резервата и режима заштите детаљно су описане у делу I. 1.2. овог плана "Границе целина и подцелина посебне намене".

¹⁷ Границе EMERALD и PBA подручја су унутар граница Резервата; како су границе рамсарског, IBA и IPA подручја највећим својим делом унутар граница резервата, њихова планска решења обрађена су у делу текста који се односи на тај део резервата

¹⁸ Нумерички подаци за површине под режимом заштите I, II и III степена добијени су геореференцирањем картографских података

Графикон 1. Режији заштите у Резервату у ha и %

Режими заштите унутар Резервата дефинисани Уредбом о заштити СРП Горње Подунавље, имају за циљ да примене мере заштите посебних биотопа који чине комплекс екосистема овог простора.

Подручје са режимом заштите првог степена је највреднији простор са најстрожом заштитом природних целина.

Према природним вредностима реч је о различитим екосистемима: воденим, мочварно-барским, шумским (аутохтоне шуме) и слатинама. Намена ових површина је очување природних целина, биотопа или станишта ретких врста искључујући видове економског искоришћавања. Имају Резерватску научноистраживачку и едукативну намену.

На **подручју са режимом заштите другог степена** су простори са мање специфичним стаништима, где је човеков утицај израженији. То су простори погодни за одвијање контролисана рекреације и посматрање природних вредности уз пратећу информативну активност.

За свако подручје односно ГЈ, у зависности од основних особености, прописане су дозвољене и забрањене активности. Посебан режим заштите се односи на влажна подручја у брањеном и небрањеном појасу. Обавезно је праћење квалитета воде, а код природних токова и излов алохтоних врста риба и порибљавање аутохтоним врстама.

На **подручју са режимом заштите трећег степена**, најзаступљеније су шуме и шумско земљиште, затим комплекси тршњака, ливада, слатина, пољопривредних површина.

Мере заштите овог подручја су усмерене на очување и унапређење услова опстанка темељних природних вредности и обогаћивања састава животних заједница уз ограничено и контролисано коришћење природних богатстава и очување традиционалних делатности.

Дунав се, у појасу Резервата, штити према међународним прописима који су у вези са овом реком. Најбитнија за заштиту Резервата је забрана подизања насипа којим би се спречило природно плављење инундационе зоне. Заштита плавних подручја дуж Дунава у складу је са Паневропском стратегијом очувања биолошког и предеоног диверзитета.

Обавезе за Дунав заснивају се и на Конвенцији о заштити реке Дунав коју су 1994. године потписале подунавске земље и Европска унија при чему је формирана међународна комисија за заштиту реке Дунав коју чине земље подунавског региона. Ова комисија има обавезу да промовише и координира одрживо и интегрално управљање водама, укључујући и заштиту, побољшање и рационалну употребу вода у циљу добробити земаља дунавског слива и њихових становника.

Заштита, уређење и развој Специјалног резервата природе "Горње Подунавље" се спроводи на основу овог просторног плана подручја посебне намене, плана управљања заштићеним подручјем и годишњег програма управљања, многобројних студија, пројеката, резултата биомониторинга угрожених биљних и животињских врста, мониторинга вода и других бројних истраживања која су везана за Резерват.

Међународни аспект заштите

На подручју Горњег Подунавља као **рамсарског подручја** примењиваће се одредбе Рамсарске конвенције, која обезбеђују основу за очување и мудро коришћење водених станишта и њихових ресурса кроз локалне, регионалне и националне активности и међународну сарадњу.

Смерницама за међународну сарадњу унутар Рамсарске конвенције прописано је:

- управљање влажним просторима која се простиру у више држава и речних сливова;
- управљање врстама које живе на влажним стаништима која се простиру у више држава;
- рад у Рамсарским подручјима у партнерству са међународним/регионалним конвенцијама и агенцијама које третирају питања животне средине;
- размена искустава и података;
- међународна помоћ како би се подржала заштита и мудро управљање влажним подручјима;
- одржива експлоатација и међународна трговина врстама које се добијају из влажних подручја и животињским производима;
- регулација страних улагања да би се осигурала заштита и мудро управљање влажним подручјима.

Подручје Горњег Подунавља представља једно од приоритетних подручја у АП Војводини за стицање међународног статуса, односно упис у Листу резервата биосфере **UNESCO-МаВ** (према ППРС и РПП АП Војводине).

Препоруке и предлози мера заштите везане за **ИВА подручје** се односе на престанак дејства и ублажавање ефеката угрожавајућих фактора.

Крајњи циљ **ИРА програма** је да подручја идентификована као значајна за биљке буду заштићена и њима управљано, тако да се обезбеди континуиран опстанак и присуство тих биљака и станишта.

РВА подручје ће се штити са циљем да се допринесе заштити биолошке разноврсности путем очувања њихових природних станишта, уз избегавање активности која их могу нарушити

У деловима простора међународно значајних подручја за очување биолошке разноврсности, потребно је спровести мере заштите станишта заштићених и строго заштићених врста.

Опште мере заштите биодиверзитета дате су у делу IV.4.4.5. овог Плана.

Са апекта **прекограничне сарадње** АП Војводине у области заштите природе, ради опстанка и повезивања ритских и плавних подручја Дунава, потребно је наставити сарадњу између три међународно заштићена подручја (рамсарка подручја) уз Дунав, и то:

- Националног парка "Дунав-Драва" у Мађарској,
- Парка природе "Копачки рит" у Хрватској и
- СРП Горње Подунавље у Србији.

Сарадња ова три заштићена подручја започела је већ у претходном периоду. Има за циљ да окупи оне који се баве заштитом природних вредности на овом делу плавног подручја Дунава, кроз подстицање повезивања и усклађивање активности у заштити природе и одрживом развоју.

Посебан изазов, у смислу прекограничне сарадње, представља могућност успостављања прекограничног резервата биосфере UNESCO-МаВ Дунав-Драва-Мура, који би се простирао у оквиру 5 земаља, чији поступак код UNESCO-а је у току¹⁹.

У наредном периоду могуће је заједнички реализовати пројекте на заштити појединих врста животиња и биљака, обуку кадрова по питању комуникација са локалним становништвом и посетиоцима као и усклађивање и размену података у процесу израде или реализације менаџмент планова (План газдовања/управљања).

Светска унија за заштиту природе – Зелени појас Европе, представља један од првих пројеката у координацији IUCN програмске канцеларије за југоисточну Европу. Усмерен је управо за предметно планско подручје на граници Хрватске, Мађарске и Србије и има за циљ усклађивање планова управљања у три суседна заштићена природна добра, на основу Закона о потврђивању Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту.

Јавно предузеће "Војводинашуме", Шумско газдинство "Сомбор", као управљач је активно учествовао у досадашњим активностима Резервата и даље ће се укључивати у активности на прекограничној сарадњи уз Дунав. Од 2005, теку пројекти WWF-а и IUCN-а у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије и Управљачем (картирање станишта, едукација запослених, едукација локалног становништва....).

5.3.2. Ван граница Резервата

Подручје ван Резервата, површине 37.743 01ha (37.994 ha)²⁰, обухвата шири простор око Резервата у обухвату Плана. Функција заштите овде није доминантна, али је битна у дефинисању намене. Планирају се контролисане намене у области туризма, пољопривреде, шумарства и усмереног развоја насеља. Искључују се оне намене које су у директној супротности са захтевима заштите природе (мелиорација, загађивачке индустрије, плантажно шумарство...).

Све активности на подручју ван Резервата одвијаће се уз обавезу примене одређених мера у циљу заштите Резервата и станишта заштићених врста.

Дозвољене активности су: привредни и спортски риболов, комерцијални лов дивљачи, сви видови пошумљавања аутохтоним врстама, ограничено сточарење, научноистраживачки рад, сви радови у складу са Законом о процени утицаја на животну средину.

Забрањене активности су: отварање нових депонија свих врста, загађивање вода, угрожавање и мењање непосредних станишта природних реткости.

---

¹⁹ Студија Завода за заштиту природе Србије "Заштита и уређење постојећих природних вредности", Нови Сад, 2007. год.

²⁰ Површина ван Резервата је резултат промене настале геореференцирањем картографских података за подручје Резервата

У циљу остварења заштите предметног простора, обавезе су сврстане у три основне активности:

1. *мере активне заштите* (обезбеђују очување природних вредности и коришћења постојећих ресурса, трајно и без појаве нарушавања темељних вредности природног добра);
2. *мере санације* (имају задатак да створе просторнопланске и техничке докуменатције за очување природних добара на којима се манифестују промене које у основи представљају процес деградације);
3. *мере ревитализације* (подразумевају активности на плану заштите које треба просторнопланским и осталим мерама да омогући враћање изворних природних вредности).

Заштићена подручја ван Резервата јесу:

- Стари парк код Сонте, који је потребно одржавати, уређивати и унапређивати тако да се не измене природне вредности због којих је ово добро стављено под заштиту;
- Споменици природе и пејзажне архитектуре (Стабло Гинка, Стабло платана и Група стабала храста лужњака) за које је одређен режим заштите III степена, и које је потребно заштитити на основу донетих општинских решења и одлука.

Мере заштите природних добара ван Резервата дате су у делу IV. 4.4.2. овог Плана

У складу са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива ("Службени гласник РС", бр. 5/10 и 47/11) проглашене су дивље врсте биљака и животиња и гљива ради очувања биолошке разноврсности и природног генофонда. На овим подручјима су забрањене активности којима се угрожавају дивље врсте и њихова **станишта**.

Мере заштите станишта детаљно су дате у делу IV.4.4.3. овог Плана.

5.4. ЗАШТИТА И УРЕЂЕЊЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Заштита културних добра подразумева очување свих карактеристика на основу којих је утврђено њихово културно својство. Заштита се односи на све категорије непокретних културних добара и подразумева конзервацију и презентацију већ истражених непокретних културних добара, као и истраживање угрожених локалитета и спречавање њиховог даљег урушавања.

Опште мере и услови заштите непокретних културних добара и евидентираних непокретности које уживају претходну заштиту су:

- очување постојеће уличне матрице и карактеристика просторне организације;
- очување евидентираних визура и непокретних добара као реперних објеката;
- свака врста интервенције у евидентираним целинама, као и на појединачним објектима мора се темељити на конзерваторским смерницама;
- при захватима и интервенцијама на непокретним културним добрима и евидентираним непокретностима, као и при чишћењу историјских целина од непримерених интервенција, обавезна је сагласност надлежног завода за заштиту споменика културе;
- уколико постоје услови за обнављање старог грађевинског фонда, искључити сваку могућност девастације и рушења;
- у развој културног туризма, екотуризма и рекреативног туризма укључити и наменско коришћење културне баштине, уз преиспитивање капацитета одређених зона и целина.

Опште мере подразумевају и одређивање спратности објекта, примену основних материјала, облика кровова и сл., имајући у виду и правила дефинисана урбанистичким плановима за конкретну зону (целину).

6. НАМЕНА ПРОСТОРА И БИЛАНС ПОВРШИНА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ

Укупна површина подручја обухваћеног Планом износи 57348 ха. Према Уредби о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09) укупна површина Резервата износи 19605 ха (19354,81 ха)²¹, односно 34,19% укупне површине подручја обухваћеног изразом Плана.

У Резервату се планира незнатно смањење површина под пољопривредним земљиштем на рачун повећања грађевинског земљишта (туристички локалитети, гранични прелаз, marina, зимовник, музеј револуције са спомен обележјем).

Посматрајући укупан простор највеће промене биће у категорији шумског земљишта које ће се повећати за око 755 ха што ће чинити укупну површину од 16 619,94ха или 28,98% укупно обухваћеног подручја.

Повећање ове категорије земљишта резултат је повећања површина под шумама у складу са програмским опредељењима Покрајине, затим стварања мреже зелених површина подизањем заштитних појасева уз саобраћајну и хидротехничку инфраструктуру и око радних зона, подизања пољозаштитних појасева и др.

Повећање површина под шумским земљиштем, саобраћајном и хидротехничком инфраструктуром, радним зонама и слично довело је до смањења укупног пољопривредног земљишта са 33 591,82ха (58%) на 32 657,83ха (56,95%).

Такође ће доћи до незнатног повећања површина под грађевинским земљиштем (саобраћајна инфраструктура, радне зоне, туристички капацитети...) тако да ће под грађевинским земљиштем бити око 5 109ха односно 8,91%.

---

²¹ Нумерички податак укупне површине Резервата добијен геореференцирањем картографских података

**Табела 10. Биланс површина у ha¹
(Резерват+Ван Резервата=Укупно)**

Основне категорије земљишта	Резерват ³				Ван резервата				Укупно			
	2011 ha	%	2021 ha	%	2011 ha	%	2021 ha	%	2011 ha	%	2021 ha	%
1. Пољопривредно земљиште ²	1663,02	8,48	1626,66	8,30	31928,80	84,60	31031,17	82,22	33591,82	58,58	32657,83	56,95
% од укупног у обухвату	4,95		4,98		95,05		95,02		100		100	
2. Шумско земљиште	14627,94	74,61	14627,94	74,61	1236,88	3,28	1992,00	5,28	15864,82	27,66	16619,94	28,98
% од укупног у обухвату	92,20		88,01		7,80		11,99		100		100	
3. Водно земљиште	2419,85	12,34	2419,85	12,34	522,25	1,38	540,66	1,43	2942,10	5,13	2960,51	5,16
% од укупног у обухвату	82,25		81,74		17,75		18,26		100		100	
4. Грађевинско земљиште	894,18	4,56	930,54	4,75	4055,08	10,74	4179,18	11,07	4949,26	8,63	5109,72	8,91
% од укупног у обухвату	18,07		18,21		81,93		81,79		100			
УКУПНО	19604,99	100	19604,99	100	37743,01	100	37743,01	100	57348,00	100	57348,00	100
УКУПНО	19354,91 ³	100	19354,91 ³	100	37994,00 ⁴	100	37994,00 ⁴	100	57348,00	100	57348,00	100

¹ Биланс површина посебне намене урађене је на основу података РГЗ, услова ЈП Војводинашуме, услова Покрајинског завода за заштиту природе, као и релевантних података из важеће планске документације

² Пољопривредно земљиште чине обрадиво, (оранице, баште, воћњаци, виногради, ливаде) и необрадиво (влажне ливаде, пашњаци, мање баре, мочваре-трстици, рибњак и др.)

³ Нумерички подаци добијени геореференцирањем картографских података

⁴ Нумерички подаци који су резултат промене настале геореференцирањем картографских података

⁵ Исказани подаци подложни су променама уколико се у поступку ревизије и усклађивања Уредбе са Законом о заштити природе, ситуацијом на терену и другим околностима утврде промене.

IV ПРАВИЛА УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА, ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗЕМЉИШТА

Правила уређења и организација земљишта посебно за пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште су дати за простор у границама Резервата и за простор ван граница Резервата која је потребно примењивати приликом израде просторних планова општина које се налазе на подручју у обухвату Плана.

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Правила уређења у Резервату

На пољопривредном земљишту у Резервату не могу се градити други објекти, сем планиране инфраструктуре и објеката у складу са наменом заштићеног подручја према Плану.

Правила уређења ван Резервата

Уређење и коришћење простора на пољопривредном земљишту ван Резервата дозвољава се ради:

- груписања оних насељских потреба које по својим локацијским и функционалним захтевима не треба да буду у оквиру грађевинских подручја насеља;
- изградње објеката у постојећим комплексима и целинама, уколико се уклапају у смернице за коришћење и уређење простора.

На пољопривредном земљишту ван Резервата, могуће је градити:

- објекте који се користе за примарну пољопривредну производњу, односно који су у функцији примарне пољопривредне производње (објекти за смештај механизације, репроматеријала, смештај и чување готових пољопривредних производа, стаје за гајење стоке, објекти за потребе гајења и приказивања старих аутохтоних сорти биљних култура и раса домаћих животиња, и сл.);
- породичне стамбене зграде пољопривредног домаћинства највише до 200 m² и економске објекте који се користе за примарну пољопривредну производњу;
- рибњаке са пратећим објектима;
- објекте пољопривредног домаћинства - салаше;
- воћарско-виноградарске кућице;
- објекте у функцији туризма и рекреације у складу са Планом;
- објекте путне привреде уз саобраћајнице (пратећи садржаји јавног пута), у оквиру саобраћајних коридора;
- инфраструктурне системе.

1.2. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Шумско земљиште, као добро од општег интереса, користи се за шумску производњу и не може се користити у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним Законом о шумама (производња шумских сортимената и њихов транспорт, производња и сакупљање шумских плодова, гљива, лековитог биља, изградња туристичких, угоститељских и здравствених комплекса, гајење и лов дивљачи и др.).

Уређење и опремање шумског земљишта ће се вршити усклађивањем плана развоја шумског подручја и основа газдовања шумама са наменом из Плана. На шумском земљишту на коме се прогласи општи интерес промена намене ће се вршити у складу са Законом о шумама ("Службени гласник РС", бр. 30/10).

Правила уређења у Резервату

На шумском земљишту у Резервату не могу се градити други објекти осим шумских саобраћајница (путева), пешачких стаза, бициклическе стазе (циклокоридор и интерни коридор) други планирани инфраструктурни објекти, у складу са наменом заштићеног подручја према Плану.

Шумске путеве у Резервату градити на основу посебних основа газдовања шумама, годишњих планова газдовања и програма отварања шума управљача Резервата, уз сагласност Покрајинског завода за заштиту природе и у складу са правилима грађења из овог Плана.

Правила уређења ван Резервата

На шумском земљишту ван Резервата се могу градити објекти у складу са Планом и објекти који су у функцији шума:

- шумски путеви и објекти у функцији шумске привреде у складу са посебном основном газдовања шумама и годишњим извођачким плановима;
- објекти инфраструктуре у складу са просторним и урбанистичким плановима;
- објекти намењени туризму, рекреацији, ловству, у складу са овим Планом, просторним и урбанистичким плановима и условима надлежног шумског газдинства.

Правила за уређење ловишта на шумском и пољопривредном земљишту

Изградња ловно-техничких објеката, у зависности од бројног стања дивљачи, може се вршити у Резервату и ван Резервата. Обавезно их градити од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта. Изградња ловно-производних и складишних објеката може се вршити ван Резервата. Могуће је оградавање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи.

Потребно је подизати ремизе на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи. Подизањем једногодишњих или вишегодишњих засада на мањим површинама у ловишту створити услове који ће пружити уточиште, заклон и исхрану дивљачи. Једногодишње ремизе заснивати од различитих група једногодишњих биљака (легуминоза, власталих трава или коренасто-кртоластих биљака). Вишегодишње ремизе подизати од мешовитих вишеспратних дрвенстих врста у зависности од услова средине. Вишегодишње ремизе ће сем стварања бољих услова за заштиту дивљачи, имати економску функцију (кроз пласман дрвне масе) и већу концентрацију дивљачи на малом простору. Ради стварања еколошких коридора за кретање животиња, планирати изградњу пролаза за ловну дивљач у оквиру саобраћајне инфраструктуре. Уређење и опремање ловишта ће се вршити у складу са ловном основном.

Фазанерије

Фарме за производњу фазанске дивљачи могу се градити ван Резервата на шумском и пољопривредном земљишту као приземни објекти. Локације и објекти за ову намену морају испуњавати ветеринарско-санитарне и друге услове прописане за узгој ове врсте дивљачи.

1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

У складу са Законом о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10), воде се могу користити на начин којим се не угрожавају природна својства воде, не доводи у опасност живот и здравље људи, не угрожава биљни и животињски свет, природне вредности и непокретна културна добра. Водно земљиште дуж водотока се може користити само на начин којим се у целини не ремети водни режим и не ремети спровођење одбране од поплава и заштита од великих вода.

Правила уређења у Резервату

На водном земљишту у Резервату се не могу градити објекти сем планиране инфраструктуре, водних објеката (служе за обављање водне делатности), као и објеката намењених спорту, рекреацији и туризму на локалитетима дефинисаним овим Планом и уз добијене услове Покрајинског завода за заштиту природе и надлежног водопривредног предузећа.

У границама Резервата се налази и део подручја потенцијалног водозавхвата регионалног изворишта Бездан-Богојево, које је једно од три највећа изворишта за снабдевање водом Војводине. Обзиром да се у овом тренутку не располаже довољним подацима за уређење и изградњу овог садржаја, предлаже се израда посебног ППППН Регионалог изворишта воде Бездан-Богојево, којим ће се дефинисати смернице за реализацију изворишта и коришћење и уређење простора. Тек након детаљних хидрогеолошких истраживања ће се дефинисати ближи критеријуми који ће бити смерница за израду ППППН. На основу решења тог плана одредиће се потенцијал изворишта, али се њиме неће утврдити просторни распоред водозавхатних објеката.

У границама Резервата, у режиму III степена заштите, предвиђене су активности на уређењу корита Дунава као пловног пута класе VIc. На деоници Дунава између km1405 и km1410, због интензивне ерозије леве обале Дунава, долази до морфолошке промене корита Дунава, а самим тим и угрожавања обале и пловидбеног пута, те је на овом потезу предвиђена изградња напера за контролу и стабилизацију корита реке и обале.

На више локалитета на обали реке Дунав, у небрањеном подручју, у границама резервата у режиму III степена заштите изграђене су куће за одмор и на тај начин формирана викенд насеља. То су локалитети Даражи фок, Дондо, Вагони и Шаран. Овим Планом се објекти задржавају као постојеће стање, уз услове које поставља надлежно водопривредно предузеће. Не дозвољава се даља изградња било каквих објеката ни на једном наведеном локалитету.

Правила уређења ван Резервата

На водном земљишту ван Резервата могу се градити:

- водни објекти (грађевински и други објекти, који заједно са уређајима који им припадају чине техничку, односно технолошку целину, а служе за обављање водне делатности);
- објекти инфраструктуре у складу са просторним планом општине или урбанистичким планом;
- објекти намењени рекреацији, туризму, разоноди на води, спортском риболову у складу са условима датим овим Планом и условима надлежног водопривредног предузећа.

Овим Планом су дате оријентационе локације за планирана теретна и путничка привезишта чији ће се капацитети и тачне локације утврдити након детаљног сагледавања хидротехничких и осталих карактеристика планираних локација, кроз одговарајућу урбанистичку разраду за сваку локацију посебно.

1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Изградња на грађевинском земљишту у обухвату Плана одвијаће се према правилима уређења и грађења утврђеним овим Планом, просторним плановима општине Апатин и Града Сомбора и урбанистичким плановима насеља која се налазе у обухвату Плана, у деловима који нису у супротности са овим Планом.

У границама Резервата

Грађевинско земљиште у границама Резервата чине постојеће зоне кућа за одмор на локалитетима "Адице", "Мртва Барачка", "Барачка 2", "Кенђија", туристички локалитети (постојеће рибарске и ловачке куће, визиторски центар, комплекс наутичког туризма) локалитети намењени образовно-научним садржајима (научно-истраживачке станице).

Поред тога, у границама Резервата се налази и гранични прелаз за путни саобраћај (веза са Хрватском), који је потребно изградити у складу са важећим прописима, и царински терминал на води.

Правила уређења и грађења за локалитете у Резервату дата су у овом поглављу у тачки 2. "Правила уређења, грађења и коришћења подручја Резервата према режиму заштите".

Ван граница Резервата

Грађевинско подручје насеља

Границе грађевинских подручја насеља која се налазе у обухвату Плана преузете су из важеће урбанистичке документације. Промена граница вршиће се изменом и допуном планова којима су границе утврђене.

Изградња у грађевинском подручју насеља одвијаће се у складу са правилима уређења и правилима грађења утврђеним одговарајућим урбанистичким планом насеља или просторним плановима општине Апатин и Града Сомбора.

Грађевинско подручје ван грађевинског подручја насеља

Изградња ван грађевинских подручја насеља вршиће се према правилима утврђеним Планом, просторним плановима општине Апатин и Града Сомбора и одговарајућим урбанистичким плановима.

У оквиру зона кућа за одмор (викенд зоне), поред кућа за одмор могуће је предвидети и изградњу објеката за смештај, одмор, рекреацију и исхрану туриста, објеката за спорт и рекреацију: дечија игралишта, спортске терене, као и пратећу инфраструктуру, уз обавезну примену услова заштите животне средине.

На више локалитета уз саму границу Резервата налазе се изграђене куће за одмор (викенд куће). То су локалитети "Буџак", "Шебешфок", "Корлатош", "Бродоремонт", "Велики Бачки канал" и др. Приликом израде просторних планова општине Апатин и Града Сомбора, код утврђивања правила уређења и правила грађења за изградњу нових објеката за ове зоне обавезно применити услове:

- површина парцеле не може бити мања од 800 m²;
- на парцели се може изградити један викенд објекат са помоћним објектом, који је у функцији основог (остава, гаража и сл.);
- површина приземља куће за одмор може бити максимум 75,0 m²;
- површина помоћног објекта (гаража, остава) је максимум 20,0 m²;
- спратност куће за одмор је максимум П+Пк, а помоћног објекта П.

Радне зоне ван грађевинског подручја насеља се формирају ради груписања објеката односно комплекса који у погледу простора, саобраћаја, инфраструктуре или радног процеса могу потенцијално да угрозе стање животне средине у насељима или су локацијски везани за сировине. Радна зона мора имати довољно простора за потребе одвијања производног процеса; мора бити снабдевена потребном инфраструктуром и инсталацијама неопходним за производни процес; загађене отпадне воде морају се претходно пречистити пре испуштања у природне реципијенте; неорганички отпад мора се одвозити на одговарајуће депоније, а органички на даљу прераду; мора задовољити услове заштите животне средине (земље, воде и ваздуха).

У оквиру радне зоне могу се градити: пословни објекти, производни, складишни, економски, услужни, објекти инфраструктуре и сл.

Тачне локације радних зона и урбанистички услови биће дефинисани путем даље разраде Плана, израдом законом предвиђене урбанистичке документације, а у складу са конкретним условима утврђеним просторним плановима општине Апатин и Града Сомбора које се налазе у обухвату Плана. У складу са Законом о заштити животне средине, за грађење пословних и производних објеката са врстом производне делатности чији производни процес може бити са негативним утицајем на животну средину, обавезна је израда Студије о процени утицаја на животну средину, којом треба да се докаже да примењени технолошки процес, материјали, сировине, врста енергије и отпадне материје из процеса производње битно не угрожавају животну средину, односно да се предузетим мерама не спречавају.

Туристички локалитети (зоне) могу бити у функцији различитих видова туризма (излетнички, културно-манifestациони, етно, ловни, риболовни), образовања и културе (школе у природи, паркови скулптуре, уметничке колоније, летње позорнице), спорта, рекреације. Објекти могу бити разноврсни, као што су објекти за смештај и боравак посетилаца (хотели, ресторани, школе у природи, уметничке колоније, летње позорнице, амфитеатри и сл.), здравствене установе (објекти и уређаји за коришћење природног лековитог фактора), спортски терени (базени, тениски терени, голф терени и сл.). Све слободне површине у склопу комплекса треба да буду парковски озелењене и хортикултурно уређене. Све површине намењене јавном коришћењу морају бити изграђене у складу са потребама особа са инвалидитетом и лица са посебним потребама.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА, ГРАЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПОДРУЧЈА РЕЗЕРВАТА ПРЕМА УТВРЂЕНОМ РЕЖИМУ ЗАШТИТЕ

Подручје Резервата се налази под најстрожијим режимом заштите и тражи строге услове за изградњу објеката и уређење земљишта. У Резервату су одређени режими заштите I, II и III степена и утврђени услови за изградњу, уређење и коришћење простора по зонама заштите.

1. Зона са режимом заштите I степена

У овој зони забрањује се изградња објеката и инфраструктуре, осим оне која је утврђена овим Планом.

Искључују се сви облици коришћења простора осим научних истраживања и контролисане едукације.

2. Зона са режимом заштите II степена

Забрањује се изградња објеката. Дозвољене су само оне активности у простору које се могу вршити у мери која омогућава унапређење стања и презентацију природних добара, без последица по његове примарне вредности.

У овој зони енергетске и друге воде треба водити подземно.

3. Зона са режимом заштите III степена

У овој зони изграђени су објекти за различите намене као што су куће за одмор, угоститељски објекти, објекти спортских риболоваца, водни објекти водопривредног предузећа и сл. Да би се штетне последице у коришћењу простора и природних ресурса свеле на најмању могућу меру, у складу са студијом "Заштита и уређење постојећих природних вредности" коју је урадио Завод за заштиту природе Србије (2007.г.) и којом су дефинисани локалитети на којима су постојећи објекти, забрана даље изградње или могућност изградње нових објеката на појединим локалитетима, а посебно примењујући одредбе Уредбе о заштити Специјалног резервата природе Горње

Подунавље ("Службени гласник РС", бр. 45/01, 81/08 и 107/09), овим Планом се дају правила за уређење простора и изградњу објеката на тим локалитетима.

Зоне кућа за одмор (викенд зоне)

На више локалитета у Резервату постоје изграђени викенд објекти и на тај начин формиране зоне кућа за одмор. Локалитети су: "Адице", "Мртва Барачка", "Кенђија" и "Барачка 2". Изграђени објекти на наведеним локалитетима се задржавају али се не дозвољава изградња нових објеката. На локалитету "Кенђија", ради очувања Бајског канала, забрањена је изградња молова и пристаништа.

Образовно-научни садржаји

Формирање научно-истраживачке станице планирано је на локалитету "Каландош". На овом локалитету постоји објекат лугарнице који је могуће адаптирати за планирану намену.

Формирање научно-истраживачке станице на локалитету "Каландош" вршиће се у складу са Планом, уз прибављене услове Покрајинског завода за заштиту природе.

Туристички локалитети

Организација простора и обезбеђење капацитета намењених разним видовима туризма (спортско-риболовни, ловни туризам, едукативни и др.) одвијаће се уз обавезу обезбеђења услова за реализацију темељних принципа одрживог развоја овог подручја. За ове намене планирано је коришћење постојећих објеката унутар Резервата уз потребну реконструкцију или адаптацију. На свим туристичким локалитетима је потребно туристичке садржаје ускладити са условима заштите који су дефинисани Планом на основу важеће Уредбе о заштити Специјалног резервата природе Горње Подунавље. За даљу разраду планираних локалитета унутар Резервата потребни су услови Покрајинског завода за заштиту природе.

Центар за пријем туриста (посетилаца)

У границама Резервата планирана је изградња два мања центра за пријем туриста и то на простору Стаклара, у брањеном делу (иза насипа) на локалитету постојећег објекта лугарнице "Стаклара" и на простору Карапанца, на улазу у шуму, где се налази постојећи објекат "Пајина лугарница".

На оба наведена локалитета потребно је објекте лугарница адаптирати и околни простор уредити за планирану намену, уз прибављене услове Покрајинског завода за заштиту природе.

Визиторски центар

Постојећи објекат лугарнице на локалитету "Козара", који се налази на шумском земљишту, у непосредној близини пута Сомбор-Бездан потребно је реконструисати у визиторски центар, уз услове Покрајинског завода за заштиту природе.

Спортско-риболовни и ловни туризам

Локалитет "Штука": Простор је планиран за спортске риболовце и бављење спортским риболовом. Постојећи објекат спортских риболоваца се задржава уз могућност његове адаптације, ако се укаже потреба, а забрањена је изградња било каквих других објеката. Адаптација објекта се врши на основу Плана.

Локалитет "Казук": Постојећи објекат (вила) се задржава уз могућност адаптације за потребе ловног и риболовног туризма. На локалитету је забрањена изградња нових објеката, осим изградње привеза за чамце на Дунавцу и шумског пута са тврдом подлогом.

Локалитет "Штрбац": На овом локалитету постоји објекат – ловачка кућа, која се и даље задржава за исту намену, односно као ловно-туристички објекат. На овом локалитету није дозвољена изградња нових објеката. Могућа је адаптација објекта, у складу са Планом.

Локалитет "Лавач-Борисављевић": Подручје је намењено за бављење спортско-риболовним туризмом са могућношћу камповања (у периоду боравака ради бављења спортским риболовом), без изградње сталних објеката. Постојећа рибарска кућа се задржава као постојећи објекат на водном земљишту, уз услове надлежног водопривредног предузећа.

Локалитет "Месарске ливаде": На овом локалитету постоји више објеката, који се и даље задржавају за исту намену, односно као ловно-туристички објекти.

Туристичко-угоститељски објекат

У близини царинског терминала на води, на парцели бр. 5198 КО Бездан, налазе се туристичко-угоститељски објекти који се задржавају уз могућност допуне новим садржајима – спортски терени, недостајући објекти инфраструктуре. За овај локалитет потребна је израда урбанистичког пројекта.

Музеј револуције

На левој обали Дунава на простору обележја Батинске битке, постојећи објекат музеја, који је у веома лошем стању, потребно је реконструисати ради враћања експоната из II светског рата (поставка је измештена у Градски музеј Сомбора). Поред објекта музеја на овом простору се планира изградња и информативног центра, еколошко образовног центра (школа у природи, простори за семинаре и радионице), простора за камп. Простор је потребно инфраструктурно опремити и хортикултурно уредити. За овај простор потребна је израда плана детаљне регулације.

Комплекс наутичког туризма "Барачка"

Планирани комплекс се налази на локалитету "Барачка", на простору где се Дунавац улива у Дунав, а садржао би прихватни објекат наутичког туризма са потребним пратећим садржајима. Врста прихватног објекта наутичког туризма биће ближе одређена приликом израде одговарајућег урбанистичког плана. У оквиру овог простора налазе се постојећи зимовник за чамце и викенд насеље "Барачка", који нису уређени и које је потребно обухватити овим комплексом.

За цео овај простор потребна је израда плана детаљне регулације, у складу са условима надлежних органа и предузећа и Покрајинског завода за заштиту природе.

Простор за камповање

На локалитеу "Кеверча" неуређен простор који се користи за камповање потребно уредити у складу наменом. Простор за камповање се може користити само у постојећим границама (није дозвољено проширење). Изградња сталних објеката се не дозвољава, а уређење простора и постављање објеката (камп кућица, надстрешница, клупа, помоћних објеката - мобилне санитарне кабине) могуће је само према условима Покрајинског завода за заштиту природе и надлежног водопривредног предузећа.

Објекти у функцији граничног прелаза

Гранични прелаз за друмско-путни саобраћај

На простору око постојећег неадекватног граничног прелаза на Дунаву код Бездана (гранични прелаз Република Србија – Република Хрватска), потребно је изградити објекте у функцији граничног прелаза са пратећим делатностима.

Под објектима у функцији граничног прелаза подразумевају се објекти полиције, царине, надстрешнице за преглед возила, као и остали објекти за потребе граничног прелаза за друмски прелаз (објекти инспекције, шпедиције, магацини, експозитуре банке, поште, АМСС и сл., са свим пратећим објектима). Сви објекти у овој зони морају бити у функцији граничног прелаза (односно пратеће делатности), опремљени свом потребном инфраструктуром и изграђени према важећим прописима.

За гранични прелаз неопходна је израда плана детаљне регулације.

Царински терминал на води

У непосредној близини спомен обележја Батинске битке, на левој обали Дунава, на парцели бр. 5200 КО Бездан, постоји царински терминал на води са понтонима који се и даље задржава. У непосредној близини налазе се угоститељски објекти. За потребе реконструкције објеката придржавати се услова из Плана.

Водни објекти

Изградња и реконструкција водних објеката и објеката инфраструктуре на водном земљишту вршиће се на основу овог Плана. Потребно је прибавити услове и сагласност надлежног водопривредног предузећа, Покрајинског завода за заштиту природе и осталих јавних предузећа којима су поверени на управљање инфраструктурни објекти.

Шумски путеви и пешачке стазе

Изградњу шумских путева потребно је вршити у складу са Правилником о условима за коришћење шумских саобраћајница ("Службени гласник РС", бр. 22/98) и условима:

- ширина пута минимално 3,5 m;
- на прелазима преко рукаваца поставити мостове, да би се обезбедио стални проток воде и пролази за животиње;
- на плитким депресијама поставити мостове од дрвених талпи у нивелети терена.

Пешачке стазе градити ширине минимално 1,0 метар у зависности од околног простора. За насипање стазе користити природни материјал, који се користи и за шумске путеве.

Адаптација постојећих објеката

Адаптација постојећих објеката за потребе туризма на локалитетима дефинисаним овим Планом (спортско-риболовни и ловни туризам: "Штука", "Казук", "Штрбац", "Лавач-Борисављевић" и "Месарске ливаде"; визиторски центар "Козара"; центар за пријем туриста: "Стаклара" и Пајина лугрница), може се вршити само за намене планиране овим Планом у постојећем габариту уз прибављање услова од покрајинског завода за заштиту природе.

3. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ПОСЕБНЕ И ДРУГЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

3.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Путни - друмски саобраћај

- државни пут I реда - сегменте новоутврђених коридора у оквиру обухвата Плана ће се градити према предложеној траси ван насеља, за моторни саобраћај интеррегионалног нивоа са елементима и објектима за овај хијерахијски ниво саобраћајница, а на основу претходно израђеног плана детаљне регулације;
- трасу ових путева изабрати тако да се минимизира заузимање новог пољопривредног земљишта као и да се делимичном комасацијом минимизира нарушавање постојећа организација атара;
- државне путеве II реда (новоустановљене трасе) треба модернизовати - градити у оквиру утврђеног путног коридора са елементима који припадају том рангу пута, с тим да се води рачуна о функционалности и рационалности градње;
- државне путеве II реда (постојеће трасе), треба реконструисати у оквиру постојећих коридора с тим да се обезбеде елементи активне и пасивне безбедности који припадају том рангу пута. Сва укрштања решити у нивоу са обезбеђењем потребних елемената безбедности и са увођењем одговарајуће сигнализације. Дуж овог пута минимизирати број укрштања са атарским путевима, а у радним зонама у оквиру насеља обезбедити сервисну саобраћајницу која ће оптимизирати број саобраћајних прикључака;
- профиле државних путева I и II реда у насељеним местима обезбедити као насељске саобраћајнице са елементима уличног профила који омогућује сегрегацију моторног (динамичког) и немоторног саобраћаја - обостране пешачке стазе са зеленим појасом између површина и по могућству сепарисаном бициклическом стазом. У зависности од обима саобраћаја у центрима насеља предвидети семафоре и друга решења у циљу заштите насељских функција (мере успоравања саобраћаја и сл.).

Табела 11. Елементи²² (препоруче) државних и општинских путева

ПУТЕВИ	ДП I реда	ДП II реда	Општински путев
ширина коридора (m)	80	40	20
ширина путног појаса (m)	40 (остали дп)	20	10
саобраћајне траке (m)	2x3,5	2x3,25	2x3,0
ивичне траке (m)	2x0,35	2x0,3	2x0,3
банкина (m)	2x1,5	2x1,2	2x1,0
Носивост	тежак саобраћај	средње тежак саобраћај	лак саобраћај
V _{рас} (km/h)	(80)100	(60)80	(50) 60

- укрштања путева и пруга обезбедити следећим решењима:
  - укрштање државног пута I реда и пруге као и осталих државних путева који имају повећан обим саобраћаја предвидети у денивелацији са обебеђењем задовољавајућих елемената активне и пасивне безбедности саобраћаја (обезбеђење слободног профила),
  - укрштаје државних путева II реда и осталих јавних путева међусобно решити укрштањима у нивоу са одговарајућом прегледношћу и осталим безбедносним мерама;
- општинске – локалне путеве пројектовати по устаљеним трасама - атарским путевима са минимизацијом новог заузимања пољопривредног земљишта али са обезбеђењем потребних елемената за безбедна кретања.

²² Основни елементи за категорисане путеве предложени су на основу ЗОЈП ("Службени гласник РС", бр.101/05 и 123/07), и Правилника о условима са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута ("Службени гласник РС", бр. 50/11)

У оквиру обухвата Плана егзистираће различити хијерахијски нивои некатегорисаних - атарских путева и они се утврђују овим планом, кроз препоруке:

- главни атарски пут има ширину коридора од 12 - 15 m у коме се смешта сва инфраструктура и коловоз,
- сабирни атарски пут има ширину коридора 8-10 m и служи за двосмерни саобраћај,
- приступни атарски пут има ширину коридора 4 - 6 m и у њему се одвија једносмерни саобраћај, а за двосмерни саобраћај је потребно обезбедити довољну ширину коловоза или мимоилазнице.

Прилазни путеви до садржаја у атару се воде кроз ове коридоре а димензије и изграђеност коловоза (земљани, тврди или савремени застор) се утврђују у зависности од очекиваног саобраћаја.

У случају захтева за променом хијерархијске дефиниције општинских и атарских путева:

- ако су утврђене регулационе линије односно грађевинска парцела испуњава услове за изградњу, услови за изградњу се издају на основу Плана;
- ако је потребно дефинисати регулационе линије, грађевинска парцела не испуњава услове за изградњу дате у Плану (када нису испуњени просторни, геометријски и други услови потребни за реализацију елемената попречног профила предметног пута), обавезна је израда плана детаљне регулације.

Железнички саобраћај

Пошто се планира изградња, реконструкција и модернизација железничких капацитета (пруга и постројења) на простору обухвата Плана потребно је претходно урадити саобраћајно - техничко – технолошке студије које ће тачно дефинисати све потребне активности у оквиру реконструкције и модернизације која ће задовољити све услове и нормативе из Закона о железници ("Службени гласник РС", бр. 18/05) као и нормативе Железнице Србије (Правилник 314 и 315) уз обавезну имплементацију решења у ниже облике планске документације. Пре свих активности потребно је прибавити услове за реконструкцију и изградњу од АД Железница Србије. Основа за све ове активности налази се у оквиру Студије ревитализације пруга и железничког путничког и робног саобраћаја у западнобачком округу, коју је израдио Институт СФ-а, катедра за експлоатацију железница, железничке пруге, станице и чворове. (2007 год.)

Приликом реконструкције постојећих железничких капацитета није потребна израда плана детаљне регулације, већ се реализација реконструкције обавља на основу пројектно-техничке документације и услова из плана.

Табела 12. Елементи (препорукe) железничких пруга

ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ	Магистралне	Остале пруге	Индустријска пруга (колосек)
ширина коридора (m)	400	400	
ширина пружног појаса (m)	16 (12 у насељу)	16 (12 у насељу)	
ширина колосека (mm)	2 x 1435	1435	1435
минимални полупречник кривине R _{min} (m)	300	300	180
макс.нагиб нивелете (°)	12,5	25	25
носивост (kN)	225 kN	180 kN	(150)180 kN
V _{рас} (km/h)	250	(120) 160	60

Водни саобраћај

Све садржаје и програме развоја у оквиру обале пловног пута реке Дунав треба ускладити са Правилником Дунавске комисије. Потребно је обезбедити пловност пловног пута Дунава категорисану као VIc класу и извршити одговарајуће хидротехничке и остале регулационе радове (заштита обала путем напера и/или

обалоутврда) за обезбеђење и задржавање категорије пловности VIc (захтеване пловне дубине, ширина пловног пута) у наредном периоду, посебно у критичним секторима леве обале Дунава. За ове радове је урађена пројектна документација (деоница km 1405-1410 сектор Апатин), док су за остале секторе радови углавном изведени.

Приликом изградње објеката у оквиру пловног пута Дунав, услове треба тражити од Дирекције за пловне путеве "Пловпут" из Београда која је задужена за одржавање и развој пловних путева.

Услови за ову деоницу Дунава (km 1433.0 – km 1367.0) износе:

- минимална дубина пловног пута при ЕН (ниски пловидбени ниво) је $H = 2,5$ m;
- ширина пловног пута $V_{pl} = (180) 200$ m;
- минимални радијус кривине пловног пута је $R = 1000$ m.

Такође у оквиру пловних канала из система ОКМ ХС ДТД, Пригревица – Бездан, Врбас - Бездан, Бездан – Баја (Бајски канал) приликом изградње објеката потребно је имати у виду пловне габарите који дефинишу услове пловидбе овим пловним путевима.

Услови за ову деоницу канала Врбас - Бездан (km 6.3 – km 80.9) износе:

- минимална дубина пловног пута је $H = 1,8$ m;
- ширина пловног пута $V = 15,2$ m;
- ширина водног огледала $V_{vo} = 22 - 150$ m.

Услови за ову деоницу канала Пригревица – Бездан (km 0.0 – km 31.7) износе:

- минимална дубина пловног пута је $H = 2,1$ m;
- ширина пловног пута $V = 18$ m;
- ширина водног огледала $V_{vo} = 40 - 52$ m.

Услови за ову деоницу канала Бездан – Баја (km 0.0 – km 12.7) износе:

- минимална дубина пловног пута је $H = 1,8$ m;
- ширина пловног пута $V = 7$ m;
- ширина водног огледала $V_{vo} = 20 - 30$ m.

Пратећи садржаји уз путеве

Станице за снабдевање горивима (бензинске и гасне станице) као пратећи путни садржаји се могу градити уз све путеве (државне, општинске и некатегорисане) само ако су испуњени сви функционални, техничко-технолошки и еколошки услови (дефинисани Законом о превозу опасног терета – "Службени гласник РС", бр. 88/10 и Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и претакању и ускладиштењу горива – "Службени лист СФРЈ", бр. 27/71 и 29/71) да се могу имплементирати сви садржаји и да се тим радњама не угрожава окружење. Микролокације станица за снабдевање горивима као пратећих путних садржаја категорисаних путева ће бити дефинисане кроз просторне планове јединица локалне самоуправе.

Аутобуска стајалишта се могу градити уз све путеве у облику сепарисаних ниша и са елементима који обезбеђују безбедан трансфер путника и одвијање динамичког саобраћаја.

Немоторни саобраћај

Пешачке и колско-пешачке стазе (до микролокалитета) могуће је градити уз следеће препоруке:

- минимална ширина пешачке стазе $1,0$ m;
- минимална ширина пешачко-колске стазе $5,0$ m;
- изградња застора је могућа од доступних материјала (препука: земља, камени агрегат, шљунак и сл.) као и од савремених материјала (асфалт и др.). За колско - пешачке стазе обавезна је стабилизација застора.

Бициклическе стазе потребно је реконструисати/градити уз следеће препоруке:

- минимална ширина бициклическе стазе 1,5 m (2,5 m - двосмерни саобраћај),
- изградња застора од доступних материјала уз обавезну стабилизацију истог, могућа је и примена савремених материјала (асфалт),
- застор мора бити раван, без улегнућа и одговарајуће носивости.

Објекти преко водотока унутар Резервата (канални, баре, рукавци) - мостови:

- изградња од природних материјала – дрвета,
- искључиво за пешачки и режимски (повремени) колски саобраћај (искључиво путничка возила),
- минимална ширина моста 5,0 m (колско-пешачки мост 7,0 m),
- носивост за лак саобраћај,
- обавезна изградња заштитне ограде на мостовима минималне висине 1,2 m.

У складу са програмима локалне самоуправе и условима надлежних институција могуће је предузети одговарајуће активности у смислу реализације изградње мостова (одговарајућих габарита и носивости) преко водотока ОКМ ХС ДТД, као и других, у циљу заштите простора и саобраћајног повезивања посебно у условима ванредних ситуација.

3.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Снабдевање водом

- снабдевање насеља водом обезбедити из локалних водозахвата и, касније, из планираних регионалних система водоснабдевања;
- изворишта воде је потребно уредити на основу Закона о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10) и Правилника о начину одређивања и одржавања санитарне заштите изворишта за водоснабдевање ("Службени гласник Републике Србије", број 92/08), тако што је потребно обезбедити зоне санитарне заштите. Услови за изградњу ће се стећи по изради одговарајућег урбанистичког плана. Зону непосредне заштите са свим објектима, постројењима и инсталацијама је потребно обезбедити ограђивањем. Ужу и ширу зону заштите је потребно одредити на основу издашности изворишта и његових техничких карактеристика. У ужој зони заштите изворишта није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршење радњи које могу загадити воду. У широј зони заштите је забрањено загађивање земљишта отпадним водама.
- извршити изградњу неопходних објеката на мрежи (резервоари, црпне станице и др.), како би се комплетирао цео систем, а тиме обезбедили и потребни капацитети;
- снабдевање индустрије водом нижег квалитета обезбедити захватањем из речних система или из подземља, захватањем прве издани. Висококвалитетну воду могу користити само индустрије које по природи технолошког процеса захтевају квалитетну воду (прехранбена индустрија);
- код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације;
- трасу водоводне мреже у насељима полагати између две регулационе линије у уличном фронту, по могућности у зелени појас. Трасу полагати са једне стране улице или обострано, зависно од ширине уличног фронта;
- трасе дистрибутивних цевовода полагаће се, генерално поред постојећих путева, где су услови за изградњу и каснију експлоатацију повољни. За правилно функционисање и рад цевовода у експлоатационим и прелазним режимима, пројектом ће се предвидети потребан број типских објеката: пумпне станице, резервоари, шахтови за испуст и испирање, шахтови за смештај ваздушних вентила, пролази испод пруга, путева, пролази испод водотокова, мерно-регулациони објекти, трасе регионалних система полагати уз главне путне правце, а према усвојеним пројектним решењима;
- дубина укопавања не би смела да је плића од 1,0 m - 1,20 m од нивелете терена, због зоне мржњења и саобраћајног оптерећења;
- сви радови на пројектовању и изградњи водоводног система морају се извести у складу са прописима и уз сагласност надлежних органа.

Одвођење вода

- у насељима пројектовати и градити канализациону мрежу као сепаратну, тако да се посебно прихватају санитарне, а посебно атмосферске воде;
- извршити предtretман отпадне воде индустрије до нивоа квалитета који задовољава санитарно-техничке услове за испуштање у јавну канализацију, па их тек онда упустити у насељску канализациону мрежу;
- миним. пречник уличних канализационих колектора не сме бити мањи од $\varnothing 200$ mm;
- минималне падове колектора одредити у односу на усвојене пречнике, према важећим прописима и стандардима;
- црпне станице фекалне канализације радити као шахтне и лоцирати их у зеленој површини са прилазом за сервисно возило;
- одвођење и пречишћавање отпадних вода са туристичких локалитета и викенд насеља решити прикључењем на најближе насељске канализационе системе, а уколико то није могуће, евакуацију отпадних вода решавати преко локалних компактних мини-уређаја за биолошко пречишћавање;
- пре упуштања у реципијент, отпадне воде пречистити на постројењима за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) до степена који пропише надлежно водопривредно предузеће;
- препорука је да се ППОВ руралних насеља граде као постројења за биолошко пречишћавање. Пројектном документацијом ће се решити третман отпадних вода као и отпадних вода великих индустријских загађивача у насељима. Студијом процене сваког појединачног пројекта на животну средину ће се оценити квалитет животне средине у контексту предложеног третмана отпадних вода. Услови за изградњу ће се стећи по изради одговарајућег урбанистичког плана, првенствено на основу услова надлежног водопривредног предузећа и услова заштите животне средине.
- атмосферску канализацију градити делимично као зацевљену, положену уз уличне саобраћајнице, а делимично као отворену, у зависности од техно-економске анализе;
- атмосферске воде пре упуштања у реципијент очистити од механичких нечистоћа на таложнику, односно сепаратору уља и масти;
- одвођење атмосферских вода из индустријских зона и комплекса вршити искључиво преко сепаратора уља и масти;
- све колске прилазе и укрштања са саобраћајницама обавезно зацевити према важећим прописима и стандардима.

Хидротехнички објекти и системи

- улив атмосферских вода у мелиоративне канале извести путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала;
- забрањује се спречавање несметаног протицаја воде, успоравање и дизање нивоа воде, чиме би се могао пореметити постојећи режим вода на објектима и у земљишту;
- уређење отворених канала и регулационих радова на коритима потока и мелиоративних канала дефинисати кроз израду одговарајуће пројектно-техничке документације и уз претходне услове ЈВП "Воде Војводине" Нови Сад, ЈВП "Србијаводе" Београд и надлежног Завода за заштиту природе;
- дуж обала реке и канала, са обе стране обезбедити минимум 5,0 m слободног простора преко којег ће се вршити одржавање канала (уколико то експропријацијом претходно није другачије решено);
- ради очувања и одржавања заштитних и других водних објеката (одбрамбени насип), као и за обезбеђење пролаза великих вода и спровођење одбране од поплава, изградњу планираних објеката и садржаја ускладити са чланом 133. Закона о водама ("Службени гласник РС", бр. 30/10) и условима и сагласностима надлежног водопривредног предузећа;
- ради стабилизације корита Дунава и обале реке, на деоници Дунава између km1405 и km1410 извести регулационе радове према усвојеном пројектном решењу, а у складу са водним условима надлежног органа и условима "Пловпута";
- експлоатација речних наноса се може вршити за потребе регулационих радова у кориту водотокова за које је потребно прибавити услове надлежног Завода за заштиту природе и водопривредну сагласност;

- нивелете планираних мостова и прелаза преко водотока, морају бити тако одређене да доње ивице конструкције објеката имају потребан зазор изнад нивоа меродавних рачунских вода за прописану заштитну висину, у складу са важећим прописима и условима водопривреде.

3.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

3.3.1. Електроенергетска инфраструктура

Општа правила грађења електроенергетске инфраструктуре

Трафостанице 20/04 kV:

- трафостанице градити као зидане, узидане, монтажано-бетонске (МБТС) и стубне, за рад на 20 kV напонском нивоу на основу услова из Плана;
- површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5,0x6,0m, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3m;
- у зони заштићеног природног добра градити зидане или МБТС трафостанице, који користе по могућству "суве трансформаторе" због мањих негативних утицаја на животну средину.

Електроенергетска мрежа:

- високонапонску мрежу градити надземно на пољопривредном и шумском земљишту ван, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима;
- високонапонску 400 kV и 110 kV мрежу градити на основу плана детаљне регулације;
- средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази;
- у зони заштићеног природног добра (режиму II и III степена заштите) електроенергетску мрежу, средњенапонску и нисконапонску, градити подземно у путним коридорима саобраћајница, шумским путевима и стазама;
- електроенергетску мрежу градити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV ("Службени лист СФРЈ" бр.65/88 и 18/92).

Надземна средњенапонска и нисконапонска електроенергетска мрежа:

- средњенапонску(20) kV и нисконапонску мрежу до 1 kV градити по условима из Плана;
- проводнике електроенергетског вода постављати на гвоздене, односно бетонске, стубове;
- паралелно вођење и укрштање електроенергетске инфраструктуре са саобраћајном, водопривредном, енергетском и електронском комуникационом инфраструктуром мора бити у складу са условима надлежних предузећа за инфраструктуру;
- минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању, треба да буде од 5-20m у зависности од категорисаности пута, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- минимална висина најнижих проводника треба да буде око 7,0m, при укрштању са путевима, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- стубове надземне мреже на плавном терену, на шумском земљишту за потребе садржаја у природном добру, постављати поред путева (некатегорисаног, шумског) на минималном растојању од 0,5-1,0m.

Електроенергетску средњенапонску и нисконапонску подземну мрежу градити по следећим условима:

- електроенергетску средњенапонску (20 kV) мрежу за потребе планираних садржаја унутар граница заштићеног природног добра, градити у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева, шумским путевима и стазама, ван зона I степена заштите заштићеног добра на основу услова из овог Плана;

- електроенергетску мрежу градити подземно, а у случају плавног терена иста може бити грађена и надземно;
- дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 m;
- каблове полагати поред саобраћајница и уз удаљеност мин. 1,0 m од коловоза и 0,5 m од пешачких стаза, односно по условима надлежног предузећа за путеве;
- у коридорима државних путева каблови који се граде паралелно са државним путем, морају бити постављени минимално 3,00 m од крајње тачке попречног профила пута;
- минимална дубина постављања каблова и заштитних цеви (при укрштању са државним путем) износи 1,50 m мерено од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви.

Правила за реконструкцију надземне електроенергетске мреже и објеката трафостаница 20/04 kV:

- реконструкција надземних водова свих напонских нивоа вршиће се на основу овог Плана и условима надлежног предузећа, а подразумева замену стубова, проводника или уређаја и опреме за уземљење и заштиту и др, трансформацију напона, поштујући постојећу трасу вода и локацију трафостаница 20/0,4 kV.

Мале хидроелектране

- Мале хидроелектране се могу градити на постојећим водотоцима (каналима) директном применом Просторног плана, издавањем урбанистичких аката за изградњу малих хидроелектрана на основу техничке документације израђене од стране овлашћеног пројектанта, уз прибављање услова заштите природе и услова водопривреде и неугрожавања осталих корисника простора. Мале хидроелектране се могу градити и на пољопривредном земљишту, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.

3.3.2. Термоенергетска инфраструктура

Гасоводна инфраструктура

Приликом изградње гасоводне инфраструктуре потребно је придржавати Правилника о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт ("Службени лист СФРЈ", бр. 26/85) и Правилника о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 bar ("Службени лист СРЈ", бр. 20/92.), којима је дефинисано следеће:

- у појасу ширине 30 m на једну и другу страну од осе гасовода, забрањено је градити зграде намењене за становање или боравак људи без обзира на степен сигурности са којим је гасовод изграђен без обзира на то у који је разред појас цевовода сврстан. Све планиране објекте и инсталације поставити на безбедној удаљености од гасовода;
- уређаји у саставу гасовода високог и средњег притиска, мерно-регулационе станице, компресорске станице, чистачке станице и блок станице/блокадни вентили са издувавањем, морају се лоцирати да задовоље прописана растојања од различитих објеката, према следећој табели:

Табела 13. Објекти у саставу гасовода

	Објекти у саставу гасовода					
	Мерно-регулационе станице			Компрес станице	Блокадне станице	чистачке станице
	У објекту од чврстог материјала		Под надсрешницом и на отвореном			
	до 30.000 м ³ /h	изнад 30.000 м ³ /h	За све капацитете			
Стамбене, пословне и фабр.зграде, радионице и склад.запаљ.мат.	15 m	25 m	30 m	100 m	30 m	30 m
Електро неизоловани надземни водови	Висина стуба далековода + 3,0 m					
Трафо станице	30 m					
жел.пруге и објекти	30 m					
Индус. колосеци	14 m	15 m	25 m	25 m	15 m	15 m
Ауто путеви	30 m					
Државни путеви I реда	20 m	20 m	30 m	20 m	30 m	20 m
Државни путеви II реда и општински путеви	10 m					
Остали путеви	6 m	10 m	10 m	10 m	15 m	10 m
Водотоци	5 m	5 m	5 m	20 m	5 m	5 m
шеталишта и паркиралишта	10 m	15 m	20 m	15 m	30 m	30 m
Остали грађ. објекти	10 m	15 m	20 m	30 m	15 m	15 m

Растојања у табели дата су у метрима, рачунајући код железничких пруга и путева од ивице пружног/путног појаса.

- простор на коме се подиже МРС мора бити ограђен мрежом или неком другом врстом ограде. Удаљеност ограде од спољних зидова МРС мора бити 3 m. Ограда мора бити висока најмање 2 m;
- код проласка у близини или паралелног вођења гасовода, уз друге објекте одстојање не сме бити мање од:
  - 10 m од спољне ивице путног појаса државних путева I реда,
  - 5 m од спољне ивице путног појаса путева II реда и општинских путева,
  - 20 m од спољне ивице пружног појаса железничке пруге, осим ако је гасовод или нафтовод постављен на друмски или железнички мост,
  - 15 m од крајње осе индустријског колосека,
  - 1 m (мерено хоризонтално) од темеља грађевинских објеката, уколико не угрожава стабилност објекта,
  - 0,5 m од спољне ивице других укопаних инсталација и мелиорационих објеката,
  - 10 m од ножице насипа регулисаних водотока и канала;
- удаљеност укопаног гасовода, средњег и ниског притиска притиска од уличне стубне електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже мора бити толика да не угрожава стабилност стубова, минимално 0,5 m;
- у појасу ширине од 5 m на једну и другу страну, рачунајући од осе цевовода, забрањено је садити биље чији корени досежу дубину већу од 1 m односно за које је потребно да се земљиште обрађује дубље од 0,5 m. У том појасу не сме бити препрека (ограде и сл.) и мора стално бити проходан за приступ тешких возила у случају интервенција на гасоводу;
- минимална дубина укопавања гасовода средњег и ниског притиска је:
  - у зеленим површинама и тротоарима је 0,8 m. Изузетно дубина укопавања може бити минимално 0,6 m, али на деоницама краћим од 50 m и на местима где нема опасности од великих оптерећења,

- при уздужном вођењу гасовода у коловозу је 1,3 m,
- при укрштању са улицама је 1,3 m
- на обрадивим површинама је 1,0 m;
- када се гасовод средњег и ниског притиска води паралелно са путевима нижег или вишег реда. Његово растојање од спољне ивице одводног канала, ножице усека или насипа мора бити минимално 0,5 m;
- удаљеност укопаног гасовода средњег и ниског притиска од стубова електричне расвете, ваздушне нисконапонске и ПТТ мреже, мора бити толика да се не угрожава стабилност стуба, али не мања од 0,5 m слободног размака;
- када се гасовод средњег притиска води паралелно са путевима нижег или вишег реда, његово растојање од спољне ивице одводног канала, ножице усека или насипа мора бити минимално 0,5 m.

Табела 14. Минимално дозвољено растојање при укрштању и паралелном вођењу гасовода средњег притиска са другим подземним инсталацијама

	Паралелно вођење (m)	Укрштање (m)
нафтовод, продуктовод	0,8	0,3
Гасовод	0,5	0,3
Водовод	0,5	0,3
вреловод или топловод	0,7	0,3
канализација од бетонских цеви	0,7	0,3
ПТТ инсталације	0,6	0,3
ТВ и комуникациони кабели	0,5	0,3
висконапонски водови	0,5	0,5
нисконапонски водови	0,5	0,3
вишегодишње дрвенасто растиње	1,0	НЕ
Шахтови	0,3	НЕ

- изван насељених места дата растојања треба повећати за 0,5 m код паралелног вођења и 0,2 m код укрштања;
- минимално дозвољено растојање гасовода средњег и ниског притиска до ближе ивице темеља објекта је:
  - 1,0 m за гасоводе притиска од 2-4 bar,
  - 3,0 m за гасоводе притиска 7-13 bar;
- дата растојања могу бити и мања али не мања од 0,5 m за гасоводе од 2-4 bar и 1 m за гасоводе 7-13 bar, ако се гасовод полаже у заштитну цев и ако се тиме не нарушава стабилност објекта;
- минимална дубина укопавања гасовода средњег притиска при укрштању са железничком пругом и индустријским колосеком износи 1,5 m, рачунајући од горње ивице прага и 1 m испод пратећег продужног јарка. Није дозвољено укрштање са пругом испод скретница;
- минимална дубина укопавања дистрибутивног гасовода при укрштању са путевима и улицама је 1,0m, са железн. пругама 1,5m, а са индустријским колосецима 1m;
- при паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,4 m, а у изузетним случајевима може бити мање од 0,2 m. При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално светло растојање износи 0,2 m, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 m;
- мернорегулационе станице (MPC) се по правилу смештају у засебне објекте или металне ормане на посебним темељима:

Табела 15. Растојања мерно регулационе станице (MPC) од других објеката

	Улазни притисак до 7 bar	Улазни притисак од 7 до 13 bar
до зграда и других објеката	10 m	15 m
до железничких пруга	10 m	15 m
до пута (до ивица)	5 m	8 m
до надземних електричних водова	1,5 пута висина стуба	

- простор на коме се подиже МРС мора бити ограђен мрежом или неком другом врстом ограде. Удаљеност ограде од спољних зидова МРС мора бити 3 m. Ограда мора бити висока најмање 2 m.

Бушотине

Приликом изградње бушотина потребно је придржавати се одредби Закона о рударству ("Службени гласник РС", бр. 44/95, 34/06 и 104/09) и Правилника о техничким нормативима при истраживању и експлоатацији нафте, земних гасова и слојних вода ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/79, 41/81 и 15/82):

- удаљеност од бушотине од заштитног појаса пловног канала, железнице, далековаода опште намене, јавних објеката и стамбених зграда износи најмање две висине торња бушотине;
- од ивице појаса ауто пута и путева првог и другог реда, удаљеност осе бушотине мора износити најмање 30 m, а од других јавних саобраћајница, шумских и пољских путева најмање 15 m;
- удаљеност осе бушотине од шума, одређује се зависно од поднебља, подручја, конфигурације терена и врста шуме;
- да у појасу ширине минимум од 30 m мерено од осе бушотине буде слободног простора за могућност лоцирања и изградње хидротермалног система на бушотини.

Удаљеност бушотина рачуна се од средишта осе бушотине а код осталих објеката и постројења од најистакнутијег дела у правцу мрења.

Нафтоводна инфраструктура

Приликом реконструкције објеката нафтног терминала потребно је придржавати се одредби Закона о транспорту опасног терета ("Службеном гласнику РС", бр. 88/10) и Правилника о изградњи постројења за запаљиве течности и о ускладиштавању и претакању запаљивих течности ("Службени лист СФРЈ", бр. 20/71), уз сагласност и услове Министарства за инфраструктуру и енергетику и Покрајинског завода за заштиту природе.

3.4. ЕЛЕКТРОНСКА КОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Електронска комуникациона мрежа (ЕК) обухвата све врсте каблова који се користе за потребе електронских комуникација (бакарне, коаксијалне, оптичке и др.) као електронске комуникационе објекте. Изградња електронске комуникационе инфраструктуре и објеката реализоваће се по условима из Плана.

- ЕК мрежу градити у коридорима саобраћајница свих нивоа, некатегорисаних и шумских путева и стазама, ван зона I степена заштите заштићеног добра;
- дубина полагања ЕК каблова треба да је најмање 0,8-1,2m;
- ако постоје постојеће трасе, нове ЕК каблове полагати у исте;
- при паралелном вођењу ЕК и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50m и 1,0m за каблове напона преко 10 kV. При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50m, а угао укрштања око 90°, али не мањи од 45°;
- при паралелном вођењу ЕК и гасних инсталација, најмање растојање ЕК каблова од гасовода високог притиска изнад 1,6 bara, мора бити најмање 1,5m, а кабловски разделници и кабинети 4,0 m, од гасних инсталација, високог притиска испод 1,6 bara, мора бити најмање 0,6m, од гасних инсталација, високог притиска испод 1,6 bara, мора бити најмање 0,6m, а кабловски разделници и кабинети 4,0 m, од гасних инсталација, средњег притиска 0,5-1 bara, мора бити најмање 0,4m, а кабловски разделници и кабинети 2,0 m и од од гасних инсталација ниског притиска до 0,5 bara, мора бити најмање 0,4m, а кабловски разделници и кабинети 1,0 m;
- при укрштању ЕК и гасних инсталација, најмање растојање ЕК каблова од гасовода високог притиска изнад 1,6 bara, мора бити најмање 0,4m, а подручје укрштања је 1,5 m, од гасних инсталација, високог притиска испод 1,6 bara, мора бити најмање 0,4m, а подручје укрштања је 1,0 m, гасовода средњег и ниског притиска мора бити

најмање 0,4m, а подручје укрштања је 0,4 m мора бити најмање 0,4m, а подручје укрштања је 1,5 m;

- при укрштању и паралелном вођењу ЕК кабла са цевоводом водовода, хоризонтално растојање мора бити најмање 0,6 m, а вертикално 0,5 m, од цевовода одводне канализације, хоризонтално растојање мора бити најмање 0,5m, као и вертикално растојање;
- у циљу обезбеђења потреба за новим ЕК прикључцима и преласка на нову технологију развоја у области електронских екомуникација, потребно је обезбедити приступ свим планираним објектима путем ЕК канализације од планираног ЕК окна до просторије планиране за смештај електронске комуникационе опреме унутар парцела корисника;
- за потребе удаљених корисника, може се градити бежична (PP) електронска комуникациона мрежа.

3.5. ПРОТИВГРАДНЕ СТАНИЦЕ

Грађење објеката противградних станица могуће је изван грађевинских подручја насеља, као и грађевинског земљишта ван грађевинских подручја насеља, на пољопривредном земљишту на основу услова дефинисаних овим Планом и посебним условима надлежног Хидрометеоролошког завода Србије.

Минимална површина за изградњу противградне станице износи 10x10m. Објекат градити од чврстог стандардног материјала. Висина објекта је до 2 m и на њега се поставља громобранска заштита. Око објекта поставити ограду минималне висине 2,0 m.

3.6. КРИТЕРИЈУМИ КОЈИМА СЕ УТВРЂУЈЕ ЗАБРАНА ГРАЂЕЊА НА ОДРЕЂЕНОМ ПРОСТОРУ ИЛИ ЗА ОДРЕЂЕНЕ ОБЈЕКТЕ

Зона заштите надземних високонапонских водова

Заштитни коридор у зависности од напонског нивоа износи: за водове од 110kV је 25m од осе вода са обе стране (укупно 50m), а за 400 kV је 40m од осе вода са обе стране (укупно 80m).

Грађење објеката у овом коридору, мора бити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и 18/92), техничким условима заштите подземних металних цевовода од утицаја електроенергетских постројења СРПС Н.ЦО.105 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/86), Заштитом телекомуникационих постројења од утицаја електроенергетских постројења, Заштитом од опасности СРПС.ЦО.101 ("Службени лист СФРЈ", бр. 68/88), Закон о заштити од нејонизујућих зрачења, као и условима надлежног предузећа.

Зона ветроелектрана

Зона ветрогенератора, за парк ветрогенератора дефинисаће се урбанистичким планом. У овој зони не могу се градити објекти, сем инфраструктурне мреже, а земљиште се може користити као пољопривредно.

Зона заштите коридора електронских комуникационих система веза

У заштитној зони радио-релејних коридора могу се градити објекти ограничене висине, дефинисане Елаборатом заштите слободног радио-релејног коридора. У овом коридору не могу се градити објекти који ће својим радом ометати систем радио-релејне везе.

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода-противградне станице

Зона заштите око објеката који се користе за заштиту од елементарних непогода-противградне станице у којима није дозвољена изградња износи 100m од противградне станице. Грађење на мањим растојањима у близини ових објеката могућа је само по обезбеђивању посебне сагласности и мишљења Републичког хидрометеоролошког Завода Србије.

Зоне забрањене и ограничене градње

У зони забрањене градње није дозвољена изградња објеката. Услове за евентуалну изградњу објеката инфраструктуре неопходно је прибавити од Министарства одбране.

У зони ограничене градње забрањена је изградња објеката високоградње.

Зоне забрањене и ограничене градње приказане су на Рефералној карти бр. 1 – Намена простора.

3.7. ЗАШТИТНИ ПОЈАСЕВИ ЗЕЛЕНИЛА

Ради формирања заштитних појасева зеленила (ветрозаштитни и пољозаштитни) ван простора Резервата у оквиру саобраћајне, водне инфраструктуре и пољопривредног земљишта, дате су смернице за њихово подизање. Уколико постоји довољна ширина регулације у оквиру саобраћајне и водне инфраструктуре, могуће је формирати заштитне појасеве, али је нерационално да њихова ширина буде мања од 5m.

Смернице које представљају препоруку за формирање заштитних појасева у оквиру саобраћајне и водне инфраструктуре ван простора Резервата:

- у оквиру путног појаса ДП I реда се не планира подизање заштитних појасева зеленила, осим уколико ширина путног појаса то дозвољава,
- у оквиру путног појаса ДП II реда, уколико ширина путног појаса то дозвољава, могуће је формирати заштитни појас зеленила ширина од 11 m (формирати га обострано са сваке стране по 5,5m),
- у оквиру путног појаса општинског пута, уколико ширина путног појаса то дозвољава, могуће је формирати заштитне појасеве минимум 5 m,
- на местима међусобног укрштање саобраћајне и друге инфраструктуре, при садњи заштитних појасева зеленила, потребно је придржавати се услова везаних за безбедност саобраћаја,
- ускладити положај заштитних појасева зеленила са постојећом и планираном подземном и надземном инфраструктуром,
- у оквиру водног земљишта уз канале, уколико постоји довољна ширина њихове регулације, могуће је формирати заштитне појасеве зеленила ван појаса потребног за одржавање канала и
- у оквиру водног земљишта уз водотоке и канале уз које су формираны насипи, могуће је формирати заштитне појасеве зеленила или друге засаде дрвећа, водећи рачуна о заштити насипа.

Смернице које представљају препоруку за формирање заштитних појасева зеленила у оквиру пољопривредног земљишта ван простора Резервата (пољозаштитни појасеви), који се подижу ради заштите од ветра и еолске ерозије уз некатегорисане путеве и каналску мрежу:

- формирање појасева од просечно 10m ширине (минимум 6m),
- формирање главних појасева управно на правац дувања ветра, а споредних управно на правац главних појасева,
- формирање једноредних или дворедних појасева у зони мање угрожености од ветра, а у зони јаког ветра и суше појасева од 3-5 редова од лишћарских врста аутохтоног порекла,

- формирање појасева на међусобном растојању од 30 њихових висина, како би се остварили ефекти заштите од ветра, одношења земљишта и усева у фази семена,
- формирање ажурних типова појасева (са већим бројем отвора распоређених по целом профилу појаса) и
- анализа својине земљишта потребног за формирање заштитних појасева зеленила.

Потребна је према условима из овог Плана, израда планске и техничке документације (посебне основе газдовања шумама и пројектна документација) којом ће се одредити сви заштитни појасеви зеленила, посебно просторни распоред и типови заштитних пољозаштитних појасева, дефинисати њихова ширина, међусобна растојања и конкретан избор врста у складу са условима станишта уз забрану коришћења инвазивних врста. За формирање заштитних појасева је потребно прибавити услове Покрајинског завода за заштиту природе.

4. ОПШТИ И ПОСЕБНИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

4.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА ЉУДИ

Услови живота становништва умногоме зависе од читавог низа утицаја природног и антропогених фактора који, појединачно али и синергијски, делују на појединца и заједницу људи.

Планске активности и мере предвиђене Просторним планом, које је неопходно континуално спроводити су у потпуности у складу са позитивном законском регулативом и стратегијама развоја у свим областима на територији Републике, АП Војводине и обухвата Просторног плана, као и низа националних програма и акционих планова.

Приритетну меру у циљу заштите живота и здравља људи на територији обухвата Просторног плана представља одрживо управљање природним вредностима и заштитом животне средине.

Мере заштите живота и здравља сваког појединца проистичу из Закона о здравственој заштити којим је дефинисано да се друштвена брига за здравље становништва остварује на нивоу Републике, аутономне покрајине, општине, односно града, послодавца и појединца.

Активности и мере којима се, у складу са овим Законом, у оквиру друштвене бригае за здравље обезбеђује здравствена заштита обухватају:

- 1) очување и унапређење здравља, откривање и сузбијање фактора ризика за настанак обољења, стицање знања и навика о здравом начину живота;
- 2) спречавање, сузбијање и рано откривање болести;
- 3) правовремену дијагностику, благовремено лечење, рехабилитацију оболелих и повређених;
- 4) информације које су становништву или појединцу потребне за одговорно поступање и за остваривање права на здравље.

Кроз наведене активности, а захваљујући спровођењу мера пореске и економске политике на републичком, покрајинском и локалном нивоу, којима се подстиче развој навика о здравом начину живота, обезбеђује се адекватна друштвена брига о здрављу становништва.

У циљу одговарајуће друштвене бригае о здрављу становништва, дефинисано је да се на нивоу републичких програма у области заштите здравља од загађене животне средине дефинишу мере заштите и превентиве од:

1. штетних утицаја проузрокованих опасним материјама у ваздуху, води и земљишту,
2. одлагањем отпадних материја,

3. опасним хемикалијама,
4. изворима јонизујућих и нејонизујућих зрачења,
5. буке и вибрација.

Такође, као мера заштите живота и здравља људи дефинисана је и неопходност вршења систематских испитивања животних намирница, предмета опште употребе, минералних вода за пиће, воде за пиће и других вода које служе за производњу и прераду животних намирница и санитарно-хигијенске и рекреативне потребе, ради утврђивања њихове здравствене и хигијенске исправности и прописаног квалитета (мониторинг).

Осим редовних мера за заштиту живота и здравља људи, дефинисаних овим Законом, на територији Републике и јединица локалних самоуправа неопходно је дефинисати и мере заштите у случају ванредних ситуација и пожара.

Законом о заштити животне средине дефинисано је да је ризик одређени ниво вероватноће да нека активност, директно или индиректно, изазове опасност по животну средину, живот и здравље људи, а удес - изненадни и неконтролисани догађај који настаје ослобађањем, изливањем или расипањем опасних материја, обављањем активности при производњи, употреби, преради, складиштењу, одлагању или дуготрајном неадекватном чувању (у даљем тексту: хемијски удес). У том смислу, у циљу заштите здравља становништва, на територији обухвата Просторног плана, неопходно је поштовати мере заштите животне средине, живота и здравља људи дефинисане низом законских и подзаконских аката наведених у прегледу релевантне законске регулативе у Уводном делу Просторног плана.

Поштовање законских одредби и спровођењем планских решења дефинисаних овим Просторним планом, индиректно ће очувањем животне средине и природних ресурса (воде, ваздуха и земљишта) позитивно утицати и на квалитет живота и здравље становништва.

4.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

На подручју обухвата Плана могућа је појава **земљотреса** јачине 7°MCS. Мере заштите подразумевају адекватан избора локације за изградњу објеката, поштовање ограничења која се односе на степен изграђености и искоришћености земљишта, утврђивање дозвољене спратности објеката, побољшање квалитета стамбеног и грађевинског фонда у насељима уз већи степен опремљености одговарајућом инфраструктуром, као и обавезну примену прописа о техничким нормативима за изградњу објеката у сеизмичким подручјима код изградње нових односно реконструкције постојећих објеката.

Подручје обухвата Плана је изузетно богато водама, где се поред реке Дунав, са бројним рукавцима, меандрима и адама, налази и велики број канала. За заштиту од дејства великих вода односно **поплава**, изграђени су насипи прве и друге одбрамбене линије који штите насеља и околно земљиште на овом подручју.

Настајање **пожара**, који могу попримити карактер елементарне непогоде, не може се искључити, без обзира на све мере безбедности које се предузимају на плану заштите. Могућност настанка пожара је већа у насељеним местима и градовима који имају развијенију привреду, већу густину насељености, производне објекте и складишта робе и материјала са веома високим пожарним оптерећењем и сл., што је на подручју обухвата Плана само насеље Апатин. Остала насеља су углавном типична војвођанска насеља без великих индустријских објеката. Превентивне мере заштите подразумевају планске мере заштите, које се разрађују у плановима нижег реда, а обухватају планирање локација за уређење црпилишта воде довољног капацитета за потребе гашења пожара, изградњу уличне хидрантске мреже у насељима, планирање мреже саобраћајница потребне ширине у односу на значај и др. У радним зонама које се

налазе изван грађевинског подручја насеља такође је могуће настајање пожара због специфичности објеката који се у њима групишу. Превентивне мере заштите обухватају планске мере заштите које се односе на планирање приступних путева, окретница и платоа одговарајућих карактеристика за потребе ватрогасних возила, планирање изворишта за снабдевање водом и капацитете водоводне мреже који обезбеђују довољне количине воде за гашење пожара, размак између објеката којим се спречава ширење пожара и др.

Пољопривредно земљиште је угрожено пожаром углавном у летњем периоду када долази до неопрезног паљења жетвених остатака. Мере заштите подразумевају стриктну примену законске регулативе којом је регулисано уређење ове области.

У циљу заштите шума и шумског земљишта на подручју СРП "Горње Подунавље", неопходно је спроводити мере за спречавање појаве пожара као што су: направити карту шума по степену угрожености од пожара, планирати мере за борбу против потенцијалних изазивача пожара, планирати мере биолошко-техничке заштите шума, изградити и одржавати противпожарне путеве, планирати локације на природним водотоцима за уређење сталних црпилишта воде за потребе гашења пожара. Поред тога, као мера заштите овим Планом је ограничено ширење викенд зона и туристичких локалитета на шумском земљишту, ради заштите постојећих шума, нарочито од непланске сече или евентуалних пожара.

Најчешћи **ветрови** који дувају на овом простору су из северног и северозападног правца. Просечан број дана (годишњи) са јаким ветром јачине 6 и више Бофора износи 22,2 дана. Основне мере заштите су дендролошке мере, које су планиране као ветрозаштитни појасеви одговарајуће ширине уз саобраћајнице, канале и као заштита пољопривредног земљишта.

4.3. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД РАТНИХ ДЕЈСТАВА

Коришћење и уређење простора од интереса за одбрану земље израђено је у складу са условима које је поставило Министарство одбране. Услови и захтеви односе се на зоне заштите које су дефинисане као зона забрањене градње и зона контролисане градње и приказане на Рефералној карти бр. 1 и 3. У овим зонама утврђени су следећи услови градње:

1. **зона забрањене градње** – забрањена је изградња било каквих објеката;
2. **зона ограничене градње** – забрањена је изградња објеката високоградње, објеката који могу угрозити безбедност летења, објеката који представљају јак извор електромагнетног зрачења и објеката чија висина не сме да прелази границу од 132,00 m надморске висине.

Пре приступања изради планске документације нижег реда, као и приликом израде урбанистичког пројекта, односно пре изградње било каквог објекта у наведеним зонама, обавезно је прибавити сагласност Министарства одбране и Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије.

За заштиту становништва и материјалних добара изградња заштитних објеката вршиће се у складу са Законом о ванредним ситуацијама, прописима донетим на основу Закона и плановима одбране.

4.4. МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

4.4.1. Мере заштите у Резервату

Подручје у режиму заштите I степена

У режиму заштите I степена забрањује се коришћење природних богатстава и искључују сви други облици коришћења простора и активности, осим научних истраживања и контролисане едукације.

Подручје у режиму заштите II степена

На делу Резервата које је у режиму заштите II степена, забрањено је:

- вршити чисту сечу, осим ако је планирана као редован облик обнављања шума, и вршити замену аутохтоних састојина и групација аутохтоних врста (супституција)
- вршити сечу стабала са гнездима орла белорепана и црне роде,
- уношење алохтоних и инвазивних врста, осим врста шумског дрвећа (ако нису инвазивне) којима се већ газдује по посебним основама,
- узнемиравање птица у репродуктивном периоду (шепурење, парење, гнезђење, извођење младих),
- исушивање Мирковића баре (Варошко језеро), ширење каналске мреже око баре и заоравање земљишта непосредно уз бару,
- вршити лов и риболов на Мирковића бари, осим санитарног,
- кретање возила изван путева и у периоду репродукције животиња, осим возила за потребе заштите Резервата,
- кретање чамаца на моторни погон, осим чамаца чуварске службе,
- кретање чамаца на подручју старог тока Дунава у периоду мреста риба, осим чамаца чуварске службе и
- преграђивање миграторних стаза.

Подручје у режиму заштите II и III степена заштите

У Резервату који је у режиму II и III степена заштите, забрањено је:

- градити индустријске, пољопривредне и сличне објекте (туристички објекти, хотелски комплекси и др.) и обављати радове којима се нарушавају морфолошке и хидролошке карактеристике терена, уништава биљни и животињски свет или се на било који други начин нарушава интегритет простора, осим за потребе унапређења стања природних вредности (ревитализација), градње шумских тврдих путева од природног материјала, као и система за одводњавања и наводњавања,
- сакупљање и коришћење строго заштићених врста,
- испуштање не пречишћених отпадних вода, као и вода неодговарајућег квалитета,
- паљење трске,
- вршити промену намене површина, осим за ревитализацију природних станишта
- пошумљавати баре, депресије и ливаде,
- експлоатисање минералних сировина, осим за потребе одржавања пловног пута
- отварање и формирање депонија,
- градити викенд објекте и викенд насеља изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима,
- изводити домаћу стоку на испашу.

Подручје Резервата

На подручју Резервата обезбеђује се: праћење и регулисање количина и квалитета вода у алувијалној равни Дунава и одржавање његовог оптималног нивоа са становишта потреба очувања живог света и са циљем спречавања плављења терена изнад коте 84,50 мнв; управљање шумама по принципима одрживог газдовања, уклањање и сузбијање инвазивних врста механичким и селективним хемијским средствима уз сагласност надлежног министарства; очување, побољшање и повећање површина природних шумских састојина, примена мера у газдовању шумама којима се осигурава очување стабала и делова шумских састојина као постојећих и могућих објеката и места гнезђења птица, а посебно орла белорепана и црне роде, узгојне и санитарне мере с циљем очувања стабилности и здравственог стања састојина, заштита и праћење стања биљака и животиња, њихових популација и станишта, очување и унапређење стања популација угрожених врста флоре и фауне; успостављање мониторинга, очување стабилности и квалитета популација ловне дивљачи, уређење, изградња и инфраструктурно опремање простора за потребе лова, рибарства, газдовања шумама, туризма и рекреације на начин којим се неће угрозити посебне вредности добара, научноистраживачки и образовани рад и презентација природних вредности.

На подручју СРП "Горње Подунавље" обезбеђује се и одрживо газдовање у складу са принципима сертификације шума, уклањање и сузбијање инвазивних врста механичким и селективним хемијским средствима уз сагласност надлежног министарства.

Мере и активности на заштити и уређењу заштићеног подручја

Поред наведених мера, утврђују се и следеће мере и активности на заштити и уређењу заштићеног подручја²³ у планском периоду, и то:

1. Ревизија Уредбе о заштити СРП Горње Подунавље (усклађивање Уредбе са Законом о заштити природе – "Службени гласник РС", бр. 36/09, 88/10 и 91/10 и ситуацијом на терену).

2. Инвентаризација флоре и фауне, мапирање врста и станишта и мониторинг врста (валидан списак врста и локалитета на којима су присутне због побољшања статуса угрожених врста):

- картирање локација на којима се налазе кључне врсте (ребратица, борак, слатинска паламида, змијски љутић, језичасти љутић, закржљала перуника, љубичица, мађарски вепровац, безбридњача, камфорика, гороцвет, пурпурни кађунак, мочварни кађунак, усколисни кађунак, бели локвањ, жути локвањ и жути локвањчић), орнитофауне (орао белорепан, црна рода, црна луња, патка црнка, сива гуска и колоније чапљи),
- прописивање и спровођење мера заштите тих локалитета,
- израда мапа распрострањења ретких и угрожених врста,
- формирање базе података,
- укључивање у националну и међународну мрежу, и
- трајни мониторинг врста.

3. Активно сузбијање инвазивних врста биљака (смањење површине под инвазивним врстама у Резервату за 500 ha):

- израда пројеката,
- уклањање инвазивних врста и редовно одржавање очишћених површина спровођењем редовне косидбе на одређеним површинама - слатине, површине уз шумске просеке и путеве, баре,
- уништавање уклоњене дрвенасте и жбунасте инвазивне вегетације, и
- успостављање трајног праћења стања очишћених површина (мониторинг).

4. Ревитализација станишта - поновно успостављање контакта реке са старим речним рукавцима по посебним пројектима -реконструкција појединих делова и повећање површина под воденим огледалима на локалитетима Карапанца, Широки рит, Моношторски рит – северна варијанта, Бестремент, Штрбац и Кошаре (обезбеђивање сталног нивоа воде у брањеном делу Резервата и ревитализовање воденог екосистеми - руквци, баре и мочваре):

- ажурирање већ постојећих пројеката (Сига-Казук, Каландош) и израда нових пројеката,
- спајање Сироте са Бајским каналом у Карапанци (прокопавање пропуста и изградња мање устава за регулацију протока воде),
- извођење грађевинских радова (прокопавање канала, пропуста и постављање устава) на дунавцима где је доток воде онемогућен или отежан (Стактарски дунавац, Мишвалд, Лашуфок, Дондо...), и
- регулација протока и нивоа воде у брањеном делу.

²³ Према Плану управљања СРП Горње Подунавље, за период 2011-2020, ЈП Војводинашуме, ШГ Сомбор.

5. Активна заштита птица обезбеђивањем очувања фрагмената аутохтоних врста шума због очувања стабала неопходних за гнезђење (повећање броја јединки кључних врста):

- мониторинг мапирањем дистрибуције и бројног стања најмање једном у три године,
- прописивање и спровођење мера заштите свих гнезда и гнездилишта свих парова следећих кључних врста: орао белорепан, црна рода, црна луња, патка црнка, сива гуска и колоније чапљи, и
- израда атласа присутних врста птица.

Подручје Горњег Подунавља представља еколошки значајно подручје у оквиру националне еколошке мреже (Уредба о еколошкој мрежи, 2010) и део еколошке мреже на територији АП Војводине. У складу са наведеном уредбом, у периоду од две године од њеног доношења, надлежни завод за заштиту природе у сарадњи са Републичким геодетским заводом, идентификоваће границе делова еколошке мреже, на државној карти у размери 1: 5000.

Очување проходности еколошких коридора на подручју Плана²⁴:

- еколошког коридора међународног значаја (реке Дунав),
- еколошки коридор регионалног значаја (канала ХС ДТД са пловним деловима основне каналске мреже) и
- локалних еколошких коридора (водотоци и канали и њихов обалски појас, међе, живице, шумарци и пољозаштитни појасеви)

је од приоритетног значаја за дугорочни опстанак биодиверзитета подручја. Водотоци, канали и њихов обални појас као еколошки коридори, истовремено представљају и станиште насељено водоземцима, гмизавцима и птицама међу којима су и врсте заштићене као природне реткости, односно налазе се на списковима Бернске конвенције. Бројност врста и јединки природних вредности показује сезонску варијабилност, са највећим вредностима у периодима миграције појединачних животињских група.

Мере заштите еколошких коридора дате су у делу IV.4.4.4. овог Плана.

Једно од планских упоришта у области заштите природе јесте укључивање Горњег Подунавља у ширу европску еколошку мрежу NATURA 2000, која ће бити предложена до дана приступања Републике Србије Европској Унији.

За заштиту, уређење и унапређење природног добра СРП "Горње Подунавље" од значаја је: План развоја шумског подручја, Основа газдовања шумама, Годишњи План газдовања шумама, Извођачки пројекат газдовања шумама, Програм управљања СРП и План управљања СРП.

4.4.2. Заштићена подручја ван Резервата

Мере за заштиту споменика пејзажне архитектуре су: одржавање, уређивање и унапређивање заштићеног подручја, тако да се не мењају вредности због којих је природно добро стављено под заштиту.

За споменике природе одређен је режим III степена заштите. На подручју споменика природе је забрањено:

- заштићена стабла сећи, ломити гране, кидати лишће или прдузимати радње које би измениле њихов садашњи изглед или довеле у питање њихов биолошки опстанак;
- градити објекте на простору заштићеног природног добра (пројекција Крошње);
- депоновати отпад и
- ложити ватру испод крошње или у близини стабла.

²⁴ Према РПП АП Војводине- 2011

На подручју споменика природе је дозвољено:

- спроводити биолошко-техничке мере заштите стабала под условима које утврди надлежна институција и
- уклањати коровско зељасто и жбунасто растиње са заштићене површине природног добра.

4.4.3. Станишта заштићених врста од националног значаја и подручја планирана за заштиту

На стаништима заштићених и строго заштићених врста од националног значаја:

- забрањено је: мењати намену површина (осим у циљу еколошке ревитализације станишта), преоравати површине под природном вегетацијом, уклањати травни покривач са површинским слојем земљишта, подизати ветрогенераторе, градити рибњаке, отварати површинске копове, мењати морфологију терена, привремено или трајно одлагати отпад и опасне материје, уносити инвазивне врсте биљака и животиња;
- неопходно је: ускладити постојећи режим вода са циљевима заштите станишта, обезбедити одрживо коришћење травних површина станишта за кошење и испашу у складу са капацитетом станишта (очување старих раса и сорти, обнова екстензивног сточарства и сл), обнављати шумарке аутохтоних врста на одговарајућим ливадским стаништима до 20% покривности по парцели, односно до максималне величине појединачних површина до 0,05 ha, ускладити планске документе у газдовању шумама са очувањем заштићених врста путем сарадње корисника шума и завода за заштиту природе;

Тражити посебне услове заштите природе за следеће активности: изградња и реконструкција инфраструктуре, реконструкција објеката и планирање рекреативних активности, уређење вода и остали мелиорациони радови, геолошка и друга истраживања, подизање ваншумског зеленила, сеча дрвореда, група стабала и шумица, крчење жбуња, паљење вегетације ливада, пашњака и трстика, као и ревитализацију станишта, формирање појилишта (копање јаме, бушење новог или обнављање запушеног бунара), као и за подизање привремених објеката (надстрешнице и сл).

4.4.4. Мере заштите еколошких коридора

Ради ублажавања негативних утицаја на еколошке коридоре, неопходно је формирати континуирани зелени појас који ће обезбедити функционисање коридора. Потребно је:

- очувати блиско-природну карактеристику обале у што већој мери;
- поплочавање или бетонирање приобаља свести на најнеопходнији минимум уз обавезно присуство континуирано постављеног вишеспратног зеленила, што је основни захтев еколошких коридора. Оптимално на сваких 200-300 метара треба обезбедити зелене површине у непосредној близини обале чија намена дозвољава формирање вегетације у блиско природном стању и на тај начин омогућити кретање врста кроз интензивно коришћених деонице канала;
- током планирања осветљења објеката, саме обале канала и насипа применити одговарајућа техничка решења у складу са еколошком функцијом локације (тип и усмереност светлосних извора, минимално осветљење у складу са потребама јавних површина), с обзиром да извори светлосног зрачења угрожавају ноћне врсте јер функционишу као светлосне клопке, а такође стресно утичу на фауну у близини путева;
- приликом формирања зелених површина насипа и обале (који су саставни делови еколошког коридора) учешће аутохтоних врста у дендро-материјалу треба да буде преко 50%. Неопходно је очувати разноврсност физиогномије (спратовност, флористичка и старосна разноврсност) вегетације;
- саобраћајнице, које пресецају еколошке коридоре представљају баријеру за највећи број врста животиња, те је неопходно моделирањем обале обезбедити прелазе за животиње у складу са Правилником о специјалним техничко-технолошким решењима која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња ("Службени гласник РС бр. 72/10) и условима Покрајинског завода за заштиту природе.

4.4.5. Опште мере заштите биодиверзитета

Током озелењавања избегавати инвазивне (агресивне алохтоне) врсте. На нашим подручјима сматрају се инвазивним следеће врсте: циганско перје (*Asclepias syriaca*), јасенолисни јавор (*Acer negundo*), кисело дрво (*Ailanthus glandulosa*), багремац (*Amorpha fruticosa*), западни копривић (*Celtis occidentalis*), дафина (*Eleagnus angustifolia*), пенсилвански длакави јасен (*Fraxinus pennsylvanica*), трновац (*Gledichia triachantos*), жива ограда (*Lycium halimifolium*), петолисни бршља (*Parthenocissus inserta*), касна спремза (*Prunus serotina*), јапанска фалоба (*Reynoria syn. Faloppa japonica*), багрем (*Robinia pseudoacacia*), сибирски брест (*Ulmus pumila*).

4.5. МЕРЕ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Мере заштите непокретних културних добара односе се на установљене категорије непокретних културних добара, као и на добра која уживају претходну заштиту (евидентирани културна добра).

На подручју обухваћеном Планом од проглашених културних добара налазе се културна добра од великог значаја (споменици културе и знаменита места) и значајна културна добра (споменици културе).

Споменици културе су углавном сакрални објекти, објекти народног градитељства и објекти значајних личности. Ови објекти се налазе у насељима, тако да ће услови и мере заштите бити детаљније разрађени приликом израде одговарајућег урбанистичког плана насеља, у складу са условима надлежног завода за заштиту споменика културе.

Знаменито место од великог значаја је место Батинске битке на Дунаву код Бездана. Ово културно добро потребно је штитити у изворном облику, а дозвољавају се урбанистичке интервенције у циљу регулације приступа овом месту, партерно уређење шире зоне и радови који доприносе бољој презентацији и обележавању самог споменика обележја.

Заштита **споменика културе и знаменитих места** вршиће се применом следећих општих услова и мера:

- Сва урбанистичка и техничка документација мора се радити у складу са условима и мерама заштите утврђеним од стране надлежног Завода за заштиту споменика културе;
- Црква са околином подлеже највишем степену заштите применом конзерваторских мера и очувањем аутентичности, карактеристичних елемената архитектуре, габарита, декоративних елемената екстеријера и ентеријера;
- Конзерваторско-рестаураторске радове могу вршити само овлашћена лица, у складу са Законом о културним добрима;
- Обавезно је очувати архитектонске облике објеката – споменика културе, (вертикални и хоризонтални габарит, изгледи фасада, кровне масе), традиционалне грађевинске материјале (материјал за изградњу и обраду фасада, кровни покривач, декоративне елементе);
- У непосредној близини споменика културе забранити изградњу објеката који својом архитектуром, димензијама, формом и функцијом деградирају споменичко својство заштићеног објекта;
- За све врсте интервенција потребно је прибавити услове надлежног Завода за заштиту споменика културе, као и сагласност на документацију и изведене радове у складу са документацијом.

На подручју обухваћеном Планом, од добара која уживају претходну заштиту налазе се *објекти – споменици старије историје и НОБ-е и археолошки локалитети*. Мере заштите добара која уживају претходну заштиту подразумевају исте мере као и за установљена културна добра.

На свим евидентираним археолошким локалитетима не смеју се започети било какви радови пре него што се добију услови заштите од Покрајинског завода за заштиту споменика културе. Приликом извођења земљаних радова већег обима или приликом изградње инфраструктуре на целом подручју обухваћеном Планом, претходно је потребно прибавити услове и мере заштите за појединачне радове, као и обезбедити праћење извођења ових радова од стране Покрајинског завода за заштиту споменика културе. У случају посебно вредних случајних налаза, неопходно је извршити заштитна археолошка истраживања у непосредној зони заштите.

4.6. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ

Један од пет основних приоритета, сагласно Стратегији развоја енергетике РС до 2015. године, је приоритет рационалне употребе квалитетних енергената и повећања енергетске ефикасности у производњи, дистрибуцији и коришћењу енергије код крајњих корисника енергетских услуга.

Нерационална потрошња енергије је, у највећој мери, последица значајног коришћења енергије, посебно електричне, у домаћинствима и јавним и комерцијалним делатностима, првенствено за потребе грејања. Повећање енергетске ефикасности потребно је разматрати, не само као начело и циљ, већ и као велики потенцијални извор енергије.

Основни циљ је повећање енергетске ефикасности у секторима зградарства, индустрије, саобраћаја и комуналних услуга, што је и у економском интересу, од значаја за заштиту животне средине, а све у контексту одрживог коришћења и очувања природних ресурса.

У циљу истог потребно је:

- детаљно сагледавање стања потрошње енергената (према структури и врсти енергетских услуга) у секторима индустрије, саобраћаја, зградарства и комуналних услуга);
- побољшање постојећег и даљи развој система даљинског грејања, развој гасоводне мреже, која ће омогућити супституцију коришћења електричне енергије и класичних фосилних енергената;
- пројектовање нових енергетски ефикасних зграда и реконструкција постојећих уз поштовање принципа енергетске ефикасности;
- утврђивање ефеката мера које се спроводе у погледу рационалне употребе енергије;
- унапређење и развој статистичких података и енергетских индикатора за праћење енергетске ефикасности;
- замена класичних сијалица тзв. штедљивим;
- оснивање подстицајних фондова за реализацију програма и пројеката енергетске ефикасности на локалном нивоу;
- унапређење технолошког нивоа индустријских предузећа.

4.7. УСЛОВИ И МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ПОВРШИНАМА И ОБЈЕКТИМА ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЛИЦИМА СА ПОСЕБНИ ПТРЕБАМА У ПРОСТОРУ

Овим Планом дају се услови за уређење и изградњу површина јавне намене (јавних објеката и јавних површина за које се утврђује општи интерес) и објеката за јавно коришћење, којима се обезбеђује несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица (у даљем тексту: лица са посебним потребама у простору).

Објекти за јавно коришћење јесу: објекти државне и локалне управе, социјалне и здравствене установе и објекти, дечије установе, школе, објекти културе, спортски и рекреативни објекти, банке, поште, пословни објекти, саобраћајни терминали и други објекти намењени јавном коришћењу.

При планирању и пројектовању јавних саобраћајних површина, пешачких стаза, пешачких прелаза, места за паркирање и других површина у оквиру улица, шеталишта, скверова и игралишта, по којима се крећу лица са посебним потребама, прилаз до објекта, хоризонталне и вертикалне комуникације у јавним и стамбеним објектима са 10 и више станова, морају се обезбедити услови за несметано кретање лица са посебним потребама у простору, у складу са Правилником о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Службени гласник РС", бр. 18/97).

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Имплементација Плана СРП "Горње Подунавље", представља процес примене и спровођења циљева и решења утврђених Планом. Реализација овог процеса захтева дефинисање система управљања просторним развојем (у оквиру актуелног законодавства и институционалног амбијента), затим утврђивање потребних активности, мера и инструмената за имплементацију, утврђивање приоритета у имплементацији, као и утврђивање учесника у процесу имплементације и њихових обавеза, овлашћења и одговорности.

Управљање просторним развојем се заснива на постојећем систему управљања у Републици Србији и подразумева координиране активности различитих нивоа органа државне управе у процесу коришћења, уређења, развоја и заштите планског подручја:

- државни ниво – ресорна министарства Владе РС;
- покрајински ниво – ресорни секретаријати Владе АПВ;
- ниво локалних самоуправа – ресорна одељења и службе јединица локалне самоуправе.

Управљање просторним развојем представља процес доношења одлука, заснованих на потреби реализације циљева и решења утврђених Плана, при чему приоритет имају функције и садржаји од заједничког, јавног значаја. Примарну одговорност за реализацију ових садржаја имају наведени органи државне управе.

Реализација функција и садржаја јавног значаја, представља неопходан предуслов за реализацију свих осталих планских решења, те има карактер развојног "прага". Без њихове реализације, не могу се очекивати значајни развојни ефекти у другим областима привређивања. Наведени државни органи, у складу са својим нивоом, овлашћењима, обавезама и одговорностима, морају бити координатори планираних активности и актера у процесу имплементације. Активности свих нивоа управљања морају бити међусобно усклађене.

Посебне одговорности и обавезе у имплементацији Плана имају:

- Републичка агенција за просторно планирање, Организациона јединица за територију АП Војводине, Нови Сад;
- Фонд за капитална улагања АП Војводине, Нови Сад;
- Министарство за инфраструктуру и енергетику, Београд;
- Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, Београд;
- Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, Београд;
- Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Нови Сад;
- Покрајински секретаријат за енергетику и минералне сировине, Нови Сад;
- Покрајински секретаријат за привреду, Нови Сад;
- Покрајински секретаријат за пољопривреду, шумарство и водопривреду, Нови Сад;
- Покрајински секретаријат за образовање, управу и националне заједнице, Нови Сад;

- Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање, Нови Сад;
- Покрајински завод за заштиту природе, Нови Сад;
- Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад;
- ЈП "Војводинашуме", Петроварадин;
- ЈП "Воде Војводине" Нови Сад, ВДП "Западна Бачка";
- ЈП "Железнице Србије", Сектор за стратегију и развој, Београд;
- ЈП "Транснафта", Панчево;
- ЈП Пuteви Србије, Београд;
- Дирекција за водне путеве, Београд;
- ЈП Електромрежа Србије, Погон преноса, Нови Сад;
- ЈП Електромрежа Србије, Дирекција за пренос електричне енергије, Нови Сад;
- ПД Електродистрибуција Сомбор;
- "Телеком Србија", Дирекција за технику, Извршна јединица Сомбор;
- Теленор д.о.о., Нови Београд;
- Vip Mobile д.о.о., Београд;
- ЈП "Србијагас", Нови Сад;
- Јединица локалне самоуправе – Град Сомбор;
- Јединица локалне самоуправе - Општина Апатин.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОСТОРНИХ И УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

Основни плански документ вишег реда на ком је заснована израда овог Просторног плана је Просторни план Републике Србије, чије су одредбе у потпуности испоштоване у смислу просторних решења за ово подручје, основне смернице за коришћење и уређење шума и шумског земљишта, основна начела и критеријуми за заштиту природних добара и заштиту животне средине, концепција развоја села и унапређења квалитета живљења, те дефинисање коридора основних инфраструктурних система.

Испоштована је и важећа просторно-планска и урбанистичка документација за ово подручје:

- Просторни план општине Сомбор ("Службени лист општине Сомбор", бр. 3/84 и 9/03);
- Просторни план општине Апатин ("Службени лист општине Апатин", бр. 4/89, 4/92 и 8/03);
- План генералне регулације Бездан ("Службени лист општине Сомбор", бр. 3/08);
- План генералне регулације Бачки Моноштор ("Службени лист општине Сомбор", бр. 2/08);
- План генералне регулације Бачки Брег ("Службени лист општине Сомбор", бр. 2/08);
- План генералне регулације Колут ("Службени лист општине Сомбор", бр. 2/08);
- Генерални план града Апатина ("Службени лист општине Апатин", бр. 7/07);
- Урбанистички план МЗ Купусина ("Службени лист општине Апатин", бр. 4/89, 8/03 и 9/07);
- Урбанистички план МЗ Сонта ("Службени лист општине Апатин", бр. 4/89 и 8/03).

Такође, коришћена је студија "Заштита и уређење постојећих природних вредности" коју је урадио Завод за заштиту природе Србије (2007) за потребе израде Плана СРП "Горње Подунавље", Водопривредна основа Републике Србије, као и шумско-привредне и ловне основе за ово подручје.

Овим Планом дефинисано је уређење, коришћење и заштита Резервата кроз планска решења развоја, које је обавезно уградити приликом израде просторних планова општине Апатин и Града Сомбора, чији се делови налазе у обухвату Плана. Правила уређења, грађења и коришћења подручја Резервата према утврђеном режиму заштите која су дата у поглављу IV, тачка 2. овог Плана, обавезујућа су за израду наведених просторних планова. Поред тога, дате су основне смернице за простор изван Резервата кроз поглавље "Правила уређења за простор ван граница Резервата" (по основним

категијама земљишта и то за пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљишта) које је потребно детаљније разрадити приликом израде наведених просторних планова.

За локалитете у Резервату за које је овим Планом утврђена обавеза израде плана детаљне регулације потребно је примењивати основне услове/правила уређења и грађења из овог Плана. План детаљне регулације потребно израдити за следеће локалитете у Резервату: друмско-путни гранични прелаз код Бездана, комплекс Музеја револуције, комплекс наутичког туризма "Барачка". Такође, потребно је израдити и одговарајуће планове детаљне регулације за линијску саобраћајну инфраструктуру, обилазнице државних и општинских путева. Приликом израде плана детаљне регулације неопходно је прибавити услове организација и јавних предузећа у чијој је надлежности њихово издавање.

За локалитете који се налазе у Резервату обавезна израда урбанистичког пројекта дефинисана је у поглављу IV, тачка 2. овог Плана и то за туристичко-угоститељски локалитет код Бездана.

Сви остали локалитети који се налазе у границама Резервата а дефинисани су овим Планом у поглављу IV, тачка 2. Правила уређења, грађења и коришћења подручја Резервата према утврђеном режиму заштите, реализоваће се директно из Плана у складу са датим условима. За реконструкцију линијске саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничка пруга) услови се прописују на основу услова из овог Плана и пројектно-техничке документације.

На подручју изван границе Резервата, до доношења нових просторних планова, примењиваће се сада важећи Просторни план општине Апатин ("Службени лист општине Апатин", бр. 4/89, 4/92 и 8/03) и Просторни план општине Сомбор ("Службени лист општине Сомбор", бр. 3/84 и 9/03) у деловима у којима нису у супротности са одребама Закона о планирању и изградњи и овим Планом.

Поред планских докумената, решења из овог Плана обавезно је уградити у:

- планове и програме јавних предузећа у области инфраструктуре (саобраћај, водoprивреда, електропривреда, електро комуникације и др.);
- планове и програме за развој подручја од посебног интереса (зоне заштићених природних и културних добара и др.);
- посебне планове, програме, пројекте и основе за поједине области (коришћење и уређење Резервата, развој рибарства, уређење пољопривредног и шумског земљишта, рекултивација деградираног земљишта, заштита животне средине и др.).

За потребе даље заштите и унапређења природних ресурса неопходно је донети и:

- шумску основу;
- ловну основу;
- водoprивредну основу.

Смернице за израду Плана детаљне регулације за 400kV и 110kV далековод

- 400kV и 100kV далековод пројектовати и градити на основу Правилника о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона 1kV до 400kV ("Службени лист СФРЈ", бр. 65/88 и 18/92).
- 400kV и 100kV се може градити на пољопривредном, шумском и водном земљишту у складу са Законом о енергетици.
- Око надземних водова обезбедити заштитни коридор у зависности од напонског нивоа износи: за водове од 110kV је 25m од осе вода са обе стране (укупно 50m), а за 400 kV је 40m од осе вода са обе стране (укупно 80m) за несметано функционисање електроенергетског објекта.
- У заштићеном природном добру морају се поштовати услови надлежног Завода за заштиту природе.
- На местима укрштања далековода са осталом инфраструктуром морају се поштовати услови надлежних предузећа имаоца инфраструктуре и технички прописи.

- Проводници, као саставни део далековода поставити на челично-решеткасте стубове.
- Стубове постављати на армитано-бетонске темеље.
- На местима укрштања далековода са осталом инфраструктуром морају се поштовати услови надлежних предузећа имаоца инфраструктуре и технички прописи.

3. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритети развоја по појединим областима:

Заштита природних добара

- Ревизија Уредбе о заштити СРП "Горње Подунавље" (усклађивање Уредбе са Законом о заштити природе и ситуацијом на терену);
- Инвентаризација флоре и фауне, мапирање врста и станишта и мониторинг врста у Резервату;
- Активно сузбијање инвазивних врста биљака у Резервату (смањење површине под инвазивним врстама у Резервату за 500 ha);
- Ревитализација станишта у Резервату - поновно успостављање контакта реке са старим речним рукавцима по посебним пројектима;
- Активна заштита птица у Резервату, обезбеђивањем очувања фрагмената аутохтоних врста шума због очувања стабала неопходних за гнезђење птица.

Шуме, шумско земљиште

- Повећање површина под шумама и унапређење стања постојећих шума;
- Формирање мреже заштитног зеленила на територији обухвата Плана у оквиру пољопривредног земљишта, путне и каналске мреже ради заштите од ветра, побољшања осталих климатских услова и доприноса повећању укупне шумовитости;
- Побољшање услова станишта дивљачи и развој ловног туризма.

Риболов

- Развој спортског риболова у оквиру туристичке понуде Резервата.

Привреда (Пољопривреда и индустрија)

- У ратарској производњи остварити промену структуре сетве у корист веће заступљености легуминоза, крмног биља, поврћа, лековитог, ароматског биља и цвећа;
- Остваривање знатно веће повртарске производње у стакленицима и пластеницима;
- Редукција и строга контрола употребе хемијских средстава за заштиту и вештачког ђубрива;
- Интензивирање сточарења на бази пашњачког узгоја и уз увођење гајења аутохтоних раса стоке;
- Развој рибарства на за то погодним теренима ван Резервата;
- Завршетак процеса својинске трансформације;
- Потпуније коришћење расположивих ресурса;
- Технолошко, организационо и кадровско унапређење постојећих индустријских капацитета и активности;
- Развој мањих агроиндустријских капацитета на бази расположивих сировина;
- Стварање услова за активирање малих и средњих предузећа;
- Обезбеђење просторних услова за развој индустрије, малих и средњих предузећа;
- Стварање стимулативног пословног окружења.

Туризам

- Улази и визиторски центар и приступни путеви СРП "Горње Подунавље". Визиторски центар је на локалитету Козара у близини Бачког Моноштра (некадашња лугарница);
- Систем туристичке и друге сигнализације са пешачким и бицикличким стазама у Резервату. Бицикличка стаза иде круном насипа од границе са Мађарском до моста на Дунаву код Богојева и даље на југ према Новом Саду. Од главне трасе

- бициклическе стазе одвајају се прикључци за Бездан, Бачки Моноштор и Богојево.
- Локалитети за риболов: Штука, "Баште", Барачка, Стари Дунавац, Моношторски Дунавац, Сакадаш, Лавач, вила "Казук" и Стаклара;
  - Уређење простора за лов: реконструкција већ постојећих објеката и привеза, изградња платформи за посматрање животиња и фотосафари на следећим локалитетима: Месарске ливаде, "Казук" и Штрбац;
  - Постављање туристичке сигнализација за наутичаре за већ постојеће објекте на Дунаву и каналима, обележавање шетне стазе Карапанца и пристана за туристичке обиласке на истом локалитету;
  - Изградња еколошког (научно истраживачки) центра на локалитету Каландош;
  - Изградња марине на локалитету Барачка на простору где се Дунавац улива у Дунав;
  - Уређење кампа у постојећим границама на локалитету Кеверча .

Инвестиције за изградњу пристана за charter компаније (барже) у Апатину туристички прихватни комплекс у Бездану као и марина са аква парком у Барачкој предвиђене Мастер планом, усклађене су са Планом изградње марина на Дунаву и Тиси.

Мрежа насеља и јавних служби

- Повећање повезаности унутар ФУП изградњом нове и реконструкцијом постојеће саобраћајне мреже;
- Изградња недостајуће инфраструктуре, посебно канализационе мреже у насељима;
- Повећање доступности јавних служби и услуга организовањем мобилних јавних служби: здравствена и социјална заштита, комуналне и техничке службе, сервиси, разне услуге;
- Развој различитих форми партнерских односа између јавног и приватног сектора у организовању услуга од јавног интереса изградњом заједничких програма и пројеката.

Инфраструктурни системи

Саобраћајна инфраструктура

- **Прва фаза** реализације стратешких одређења у домену саобраћаја била би изградња обилазнице око Бездана, Сомбора и Апатина (као сегмента будућег државног пута I реда бр.18 и бр.17.1 на правцу граница Мађарске односно граница Хрватске око Бездана и Сомбора као и ДП бр.101 око Апатина (на правцу Сомбор - Богојево).
- **Друга Фаза** изградње подразумева реконструкцију постојећих државних путева према економским критеријумима *cost – benefit*, као и реконструкција општинске путне мреже уз квалитетније одржавање.
- **Трећа фаза** реализације би била реконструкција железнице (приоритет пруга Сонта – Апатин), станичних терминала у Бездану, Сомбору и Апатину.

Водопривредна инфраструктура:

Ревитализација хидролошког режима Резервата

Потребно је решавати укупну хидролошку ситуацију, чему је предуслов Студија ревитализације хидролошког режима Резервата, иза које треба да следе пројекти хидротехничких радова. У ту сврху ће бити потребна хидролошка и друга осматрања. Због тога ће овај задатак имати дугорочнији карактер. Паралелно са наведеним радовима односно након њиховог извођења реализоваће се и програм ургентног прочишћавања и уређивања замуљених канала – према потребама и могућностима, пројекат установљивања и ревитализације биолошке разноврсности, и пројекат праћења стања и утврђивања утицаја изведених радова на биолошку разноврсност.

У погледу комуналне инфраструктуре по насељима у обухвату Просторног плана, као приоритет се издваја побољшање водоснабдевања насеља, проширењем капацитета постојећих водозахвата, и изградња канализационих система и система за пречишћавање и у осталим насељима у обухвату Просторног плана, затим решавање питања водоснабдевања и одвођења вода на туристичким локалитетима.

Електроенергетска инфраструктура

- Супституција дела конвенционалне енегије енергијом из оновљивих извора;
- Реконструкција и ревитализација постојеће електроенергетске мреже;
- Изградња преносне електроенергетске мреже за прекогранично повезивање са суседним државама.

Електронска комуникациона инфраструктура

- Изградње оптичких каблова, тј. широкопојасне мреже за омогућавање коришћења инернета, информационих система и радиодифузних услуга радио и ТВ;
- Потпуна дигитализација електронског комуникационог система, тј. замена свих аналогних крозбар централа са електронским централама;
- Реконструкције и проширење приступне мрежа у свим насељима, према потребама корисника са тенденцијом преласка на подземне разводне мреже, како не би представљала "уско грло" за омогућавање и коришћење мултимедијалних сервиса;
- Замена двојничких прикључака са директним прикључцима;
- Већа понуда ISDN прикључака (примарних и базних) као и других сервиса које омогућују квалитетни дигитални системи;

Заштита непокретних културних добара

- Израда програма конзервације, рестаурације и ревитализације непокретних културних добара на подручју Просторног плана, са утврђивањем приоритета и фаза реализације;
- Утврђивање евидентираних непокретних културних добара за заштићена културна добра;
- Укључивање културног наслеђа у туристичку понуду и презентацију.

Заштита и унапређење животне средине

- Прелазак на систем регионалног депоновања комуналног отпада и систем кафилерија у поступку нешкодљивог одлагања анималног отпада;
- Забрана неадекватног одлагања комуналног отпада, санација и рекултивација свих деградираних површина (депонија и шљункара), а посебно неуређених депонија на територији коју обухвата Плана.

4. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Управљање заштитом, развојем, уређењем и коришћењем подручја у обухвату Плана, засниваће се на развојно-управљачким документима, изворима финансирања, стимулативним политикама, институционалној подршци, информатичкој, промотерско-маркентишкој, истраживачкој и другим подршкама.

Средства за финансирање приоритетних пројеката просторног уређења, обезбедиће се из буџета и других извора финансирања – буџета АП Војводине, општине Сомбор и Апатин, посебних фондова, могућих концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју које обухвата План.

Надлежност за издавање локацијске, грађевинске и употребне дозволе

Надлежност за издавање локацијске, грађевинске и употребне дозволе дефинисана је Законом о планирању и изградњи.

Чланом 133. став 2. Закона утврђени су објекти за које грађевинску дозволу издаје **министарство надлежно за послове грађевинарства**, а чланом 134. став 1. Закона је **поверено је аутономној покрајини** издавање грађевинских дозвола за изградњу објеката одређених у члану 133, **када се они у целини граде на територији аутономне покрајине**. Чланом 134. став 2. Закона, издавање грађевинских дозвола за изградњу свих других објеката, који нису одређени у члану 133. Закона, **поверено је јединицама локалне самоуправе**.

У складу с наведеним, грађевинску дозволу за изградњу објеката **у границама заштите заштићеног природног добра од изузетног значаја**, за објекте који се у целини граде на територији аутономне покрајине, издаје надлежни орган Аутономне Покрајине Војводине. Грађевинску дозволу за изградњу објеката у границама заштите заштићеног природног добра од изузетног значаја за остале објекте издаје министарство надлежно за послове грађевинарства. Изузетно, грађевинску дозволу за изградњу породичних стамбених објеката, пољопривредних и економских објеката и њима потребних објеката инфраструктуре, који се граде у селима, а који се налазе у границама заштите заштићеног природног добра од изузетног значаја, издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе, у складу са чланом 133. став 2. тачка 9. Закона.

На осталом простору који је обухваћен ППППН, грађевинске дозволе **издаје јединица локалне самоуправе.**

Орган надлежан за издавање грађевинске дозволе, надлежан је и за издавање **локацијске, односно употребне дозволе**, што је регулисано чланом 54, односно чланом 158. став 2. Закона.

ГРАФИЧКИ ДЕО